

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΑ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	1-15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1994	ΑΡΙΘ. 11
----------	----------	---	-------------------	----------

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ*

3. Πρώτες επαφές.

Στή Βρισβάνη τακτοποιηθήκαμε στο ωραίο ξενοδοχείο Dockside, πού βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Brisbane, και κτίσθηκε ως ούρανοξύστης από τον Έλληνα κ. Νικόλαο Γκίρδη (Girdis), ό οποίος είναι διακεκριμένος κατασκευαστής μεγάλων συγχρόνων κτιρίων, και, ένεκα των ίκανοτήτων του, έχει έκλεγή Πρόεδρος των Διευθυντών του Πανεπιστημίου τής πόλεως. Από τον 10ο όροφο του ξενοδοχείου, θαυμάζομε τις θαυμάσιες όχθες

Τού κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Όμοτ. Καθηγητού του Παν/μίου Αθηνών

του πλωτού ποταμού Brisbane, πού συνεχώς διασχίζοταν από γραφικά πλοίαρια, τὰ όποία έκτελοῦν συγκοινωνία και συνδέουν τις καταπράσινες γραφικές περιοχές με τὸ κέντρο τής πόλεως.

Τὸ μεσημέρι συμφάγαμε με τον πατέρα Γρηγόριο Σακελλαρίου, με τον Πρόεδρο τής Ένορίας - Κοινότητος Αγίου Γεωργίου κ. Χρίστο Καζώνη και με τον Αντιπρόεδρο αὐτῆς κ. Κυριάκο Κόνια στο ωραίο και εὐρύχωρο έστιατόριο «Παρθενών», πού βρίσκεται μέσα στο θαυμάσιο Έλληνικό Κοινοτικό Κέντρο τής ένορίας και είναι τόπος συναντήσεως και ἀλληλοεπισχύσεως των Έλλήνων τής περιοχῆς. Στο ίδιο έστιατόριο, τὸ βράδυ τής ίδιας ἡμέρας εἶχαμε προσκληθῆ στη συνάντησι

των Όμογενῶν, οί όποιοι πρὸ εἴκοσι ἐτῶν - νέοι τότε - ὑπὸ τὴν ἡγεσία του πατρὸς Γρηγορίου εἶχαν ἐπισκεφθῆ τὴν Ελλάδα. Συγκεντρώθηκαν για νὰ ζωντανέψουν στη μνήμη τους τὴν εἰκοστή ἐπέτειο του ἀλησμονήτου ταξιδίου τους. Ένεθυμοῦντο τις έντυπώσεις ἀπὸ τὴν μακρινή Γενέτειρα και ἔδειχναν πλῆθος σχετικῶν φωτογραφιῶν ἀπὸ τὴν Ελλάδα.

Τὴν 22α Ἰανουαρίου (Σάββατο) ὁ πατὴρ Γρηγόριος μᾶς ὠδήγησε στο κτίριο του «Ραδιοφωνικό Σταθμό των Έθνοτήτων», ὅπου ἡ Πολιτεία τής Κουησλάνδης διαθέτει σὲ 41 ἐθνότητες τον ἀνάλογο χώρο και χρόνο, ὅπως και τὰ τεχνολογικά μέσα, για τὴ μετάδοσι των προγραμμάτων, τὰ όποία αὐτὲς οί ίδιες οί κοινότητες των διαφόρων ἐθνοτήτων ἐτοιμάζουν στη γλώσσα τους. Πρόεδρος τής Ἐπιτροπῆς για τὸ ἑλληνικό πρόγραμμα είναι ὁ ἀντιπρόεδρος τής Ένορίας - Κοινότητος Αγίου Γεωργίου κ. Κυριάκος Κόνιας. Στα πλαίσια του προγράμματος αὐτοῦ ὁ γράφων ἔδωκε συνέντευξι, ἀπαντώντας σὲ ἐρωτήσεις πού του ἔγιναν ἀπὸ τον κ. Μιχαλίτση, ἀνηψιὸ του ἀεμινήστου Μητροπολίτου Θήρας Γαβριὴλ Καλοκαιρινοῦ. Στη συνέντευξι αὐτὴ τονίσαμε τὴ δεοντολογία των σχέσεων τής Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τον ἀπανταχοῦ τής γῆς Ἑλληνισμό και ἰδιαίτερος πρὸς τὴν ἑλληνική νεολαία.

Στὴ συνέχεια, -ἀφοῦ ὁ πατὴρ Γρηγόριος μᾶς ξενάγησε στις διάφορες γωνιές του ιστορικού και πολιτισμικού κέντρου τής πόλεως και στὰ ωραία προάστια τής, στὰ όποία χαρή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 357 του ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

καμε τὴν πλουσία ὑποτροπικὴ βλάστησι, τὰ ἄγνωστα σὲ μᾶς δένδρα καὶ τὰ ποικιλόχρωμα λουλούδια—, κατευθυνθήκαμε στὸ ἀεροδρόμιο γιὰ νὰ παραλάβουμε τοὺς ἐκ Σύδνεϋ ἀφιχθέντας Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Αὐστραλίας κ. Στυλιανό, Θεοφ. Ἐπίσκοπο Δέρβης κ. Ἰεζεκιήλ καὶ τὸν —διατελέσαντα φοιτητὴ τοῦ γράφοντος— Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀριανζοῦ κ. Ἰωσήφ, γιὰ νὰ μεταβοῦμε ὅλοι μαζί προσκεκλημένοι στὴ φιλόξενη οἰκία τῆς θαυμασίας χριστιανικῆς οἰκογενείας τῶν ὁμογενῶν κ.κ. Σταμάτη καὶ Νίνας Σκλάβου, οἱ ὅποιοι παρέθεσαν πλουσιοπάροχο γεῦμα. Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Σκλάβου, ὅπως καὶ ὁ πατὴρ Γρηγόριος, καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ Συνεδρίου ἦταν μὲ αὐτοθυσία στὴ διάθεσί μας γιὰ τὶς μεταφορὲς μας μὲ τὸ αὐτοκίνητό τους.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας γνωρίσαμε καὶ τὸν ὀδικῶς ἐλθόντα ἐκ Σύδνεϋ Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀπολλωνιάδος κ. Σεραφεῖμ.

4. Τελεσιουργία Θείων Λειτουργιών.

Τὴν ἑσπέρα παρακολουθήσαμε Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία μὲ πρωτοβουλία τοῦ πατρὸς Γρηγορίου γίνεται, κατ' ἐξαίρεσιν, σὲ Ἀγγλικὴ γλῶσσα μόνον στὴν Βρισβάνη πρὸς χάριν τῶν Ὁμογενῶν νέων καὶ νεανίδων, οἱ ὅποιοι δὲν κατανοοῦν καλῶς τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἔτσι στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐκτὸς τῆς τακτικῆς Θ. Λειτουργίας στὴν Ἑλληνικὴ, ἔχει καθιερωθῆ καὶ ἡ «English Liturgy». Θαυμασία χορωδία, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους καὶ νεάνιδες, συντελεῖ στὸ νὰ εἶναι ἡ Λειτουργία πολὺ κατανυκτικὴ.

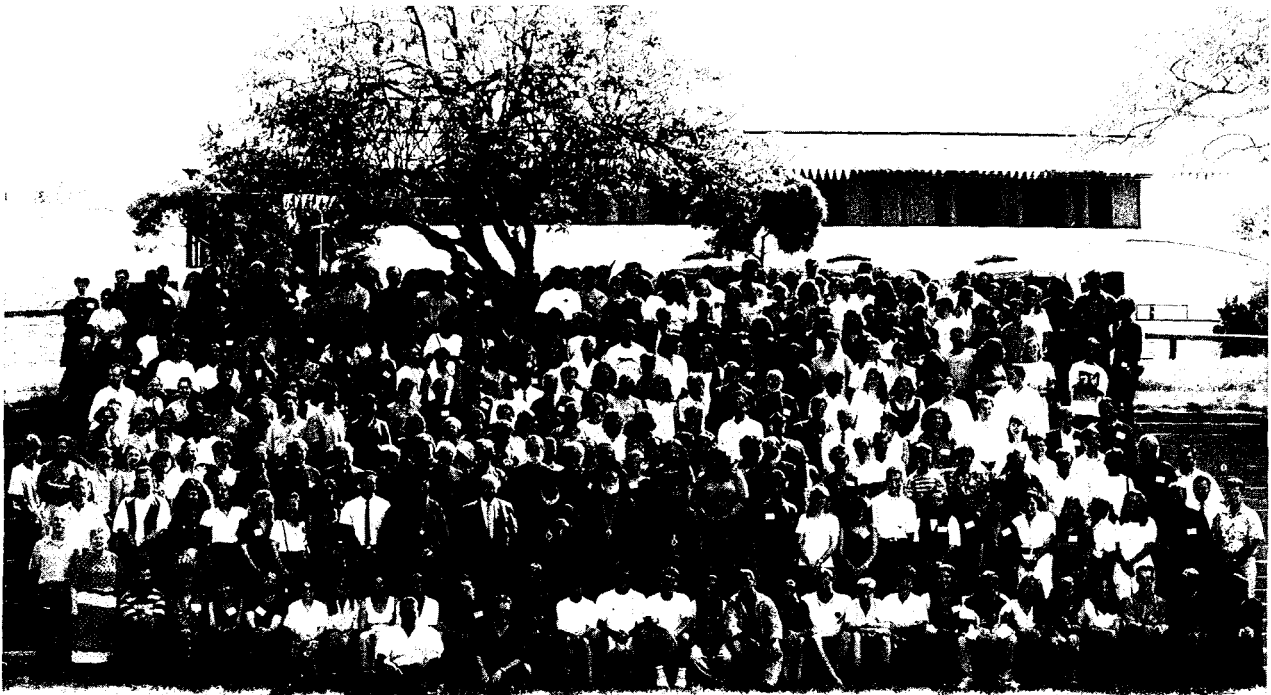
Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Στυλιανὸς στὸ ἐξαίρετο κήρυγμά του παρουσίασε ἀπλουστευμένη καὶ πλήρως κατανοητὴ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ Φιλοσοφία τῆς Λειτουργικῆς Γλώσσας καὶ προέτρεψε τοὺς νέους νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ γράφουν πάσῃ θυσίᾳ τὴν ἑλληνικὴ. Ἀνάλογα ἐτόνισε καὶ ὁ γράφων, ποὺ ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο νὰ ὁμιλήσῃ καὶ αὐτὸς στὸ πικνότετο ἐκκλησίασμα. Ὑπενθυμίσαμε τὸ σχετικὸ ἰδεῶδες τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ τονίσαμε τὴν ἐξελληνιστικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.

Μετὰ τὴν ἑσπερινὴ Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία πολλοὶ νέοι προσήλθαν στὴ Θεία Κοινωνία, παρακαθήσαμε στὸ δεῖπνο, τὸ ὁποῖο πολλὲς ἑκατοντάδες Ὁμογενῶν τῆς Κουηνσλάνδης ὠργάνωσαν στοὺς χώρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοτικοῦ Κέντρου πρὸς τιμὴν τῶν παρόντων τεσσάρων Ἑλλήνων Ἀρχιερέων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας, τῶν ἐξ Ἑλλάδος προσκεκλημένων καὶ τῶν ἤδη συγκεντρωθέντων γιὰ τὸ Συνέδριο κληρικῶν καὶ τριῶν περίπου ἑκατοντάδων νέων ἐξ ὅλης τῆς Αὐστραλίας. Κατὰ τὴ συνεστίασι αὕτη κυριαρχοῦσαν τὰ ἑλληνικὰ λαϊκὰ τραγούδια καὶ οἱ θερμὲς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς τὴν Μητέρα Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ἰδιαίτερως πρὸς τοὺς παρόντες τέσσαρες Ἱεράρχες τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας καὶ λοιποὺς κληρικούς.

Τὴν 23ῃ Ἰανουαρίου 1994 (Κυριακὴν) κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποία ἠγεῖτο τοῦ χοροῦ τῶν ψαλλόντων ὁ ἡλικίας 84 ἐτῶν κ. Νικόλαος Παναγιωτάκης, ἐκήρυξε στὸ πικνότετο ἐκκλησίασμα καὶ στοὺς νέους, ποὺ εἶχαν ἔλθει στὴν Βρισβάνη, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανός, ὁ ὁποῖος ἐπεσήμανεν ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις βοηθεῖ κάθε ἄνθρωπο, ὅπως βοήθησε τὸν τυφλὸ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἡμέρας (Λουκ. ιη', 35-43), ὄχι ἀπλῶς νὰ βλέπῃ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ «ἵνα ἀναβλέπῃ», νὰ βλέπῃ δηλαδὴ στοχαστικῶς καὶ ἀναγωγικῶς ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ τὴν ὑλικὴ καὶ πνευματικὴ πραγματικότητα καὶ τὰ καθημερινὰ θαύματα, ποὺ ἐκτυλίσσονται ὀλόγυρά μας καθημερινῶς μέσα στὴν ὠραία ἄψυχη καὶ ἔμβια Κτίσι καὶ στὴν ἀνθρωπίνῃ ζωῇ καὶ ἱστορία. Ὁ γράφων ἐντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὸ ἀνωτέρας ποιότητος πρωτότυπο κήρυγμα τοῦ Σεβασμιωτάτου, ποὺ μὲ ὠραία ἐποπτικὰ παραδείγματα παρουσίασε μὲ σαφήνεια, κατὰ τρόπον πρακτικὸ καὶ ἐκλαϊκευτικὸ, χαρακτηριστικὰς πτυχῆς τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς Γνωσιολογίας.

5. Δοξολογία καὶ Ὁμιλία τῆς Προέδρου (Governor) τῆς Πολιτείας τῆς Κουηνσλάνδης.

Κατὰ τὴν ἑσπέρα τῆς ἰδίας ἡμέρας στὸν Ἱ.

Οι περισσότεροι από τους συμμετασχόντες στο ΣΤ' Παναυστραλιανό Συνέδριο 'Ελληνορθοδόξου Νεολαίας στην πόλι Brisbane (Ιανουάριος 1994). Στο κέντρο της 2ας' σειράς διακρίνονται ο Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας κ. Στυλιανός, οι Θεοφ. 'Επίσκοποι Δέρβης κ. 'Ιεζεκιήλ, 'Αριανζού κ. 'Ιωσήφ και 'Απολλωνιάδος κ. Σεραφείμ και ο 'Ομότ. Καθηγητής κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου.

Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Στυλιανὸς ἐτέλεσε τὴν ἐπίσημη Δοξολογία γιὰ τὴν ἑναρξὶ τοῦ ΣΤ' Παναυστραλιανοῦ Συνεδρίου Ἐλληνορθοδόξου Νεολαίας. Τὴν ἑναρξὶ αὐτὴ ἐκήρυξεν ἡ ἐκπροσωποῦσα τὴ βασιλίτσα τῆς Ἀγγλίας ἐξοχωτάτη Πρόεδρος καὶ Governor τῆς Πολιτείας τῆς Queensland κυρία Leneen Forde, ἡ ὁποία, στὴν ἐκτενὴ σχετικὴ ὁμιλία τῆς, εἶπε τὰ ἑξῆς:

*Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Στυλιανέ,
Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Ἰεζεκιήλ, Σεραφείμ καὶ Ἰωσήφ,*

Ἐπίτιμε Γενικὲ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος κ. Φρυλίγκε,

Ἐπίτιμε Γενικὲ Πρόξενε τῆς Δημοκρατίας τῆς Κύπρου κ. Φιλιππίδη,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ καλωσόρισμά σας στὸ βραδυνὸ αὐτό. Εἶναι μεγάλη τιμὴ γιὰ μέ-

να νὰ προσκληθῶ νὰ κηρύξω τὴν ἑναρξὶ τοῦ βου Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς (Ἐλληνορθοδόξου) Νεολαίας. Ὁ σύζυγός μου, Angus, καὶ ἐγώ, μὲ πολλὴ χαρὰ καὶ εὐχαρίστησι εἴμαστε ἐδῶ.

Θὰ ἤθελα νὰ καλωσορίσω θερμῶς ὅλους τοὺς ἐπισκέπτες μας στὴν Κουηνολάνδη καὶ ἐλπίζω ὁ χρόνος τῆς παραμονῆς σας στὴ Βρισβάνη νὰ εἶναι χαρούμενος καὶ πολὺ ὠφέλιμος γιὰ σᾶς.

Νοιώθω μεγάλη εὐχαρίστησι ἐπειδὴ μπορῶ νὰ εἶμαι ἐδῶ γιὰ νὰ ἐνισχύσω τὸ Συνεδριό σας. Τὸ κάνω ἐξ αἰτίας τῶν σημαντικῶν πολιτιστικῶν, οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνεισφορῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος στὴν Αὐστραλιανὴ Κοινωνία. Ἡ εὐρύτερα (αὐστραλιανὴ) κοινότης ἔχει ὠφεληθῆ ἀπὸ τὴν ποικιλία καὶ τὸ χρῶμα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος σὲ πολλοὺς τομεῖς, ὅπως, γιὰ νὰ ἀναφέ-

Άπό τις εργασίες του Ε' Παναυστραλιανού Συνεδρίου Έλληνορθόδοξου Νεολαίας της Γ. Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας τó 1992. Μαζί με τόν Σεβ. Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας κ. Στυλιανό και τούς Θεοφ. Έπισκόπους Δέρβης κ. Ίεζεκιήλ και Άριανζού κ. Ίωσήφ είναι ó Άναπλ. Καθηγητής κ. Παντ. Πάσχος, πού ήταν óμιλητής.

ρω μόνον óλιγους, στόν τρόπο της ζωής, στη διατροφή, στις τέχνες και στις ψυχαγωγικές αναζητήσεις.

Η σχέση μεταξύ Ελλάδος και Κουηνσλάνδης ήταν από την αρχή επιτυχημένη. Ο πρώτος Κυβερνήτης της Κουηνσλάνδης Sir George Bowen ζούσε στην Ελλάδα για πολλά έτη εις τὰ μέσα του δεκάτου ενάτου αιώνας. Η σύζυγός του Lady Diamantina Bowen ήταν ή θυγατέρα του κόμητος και της κομήσσης Ρώμα στην Κέρκυρα. Κατόπιν της άφιξείας της στην Κουηνσλάνδη, ή ελληνική κληρονομιά της Lady Bowen διαδόθηκε ήδη πολύ και έγινε ευρέως παραδεκτή. Κατά τη διάρκεια των óκτώ ετών της εδώ παραμονής της, ή Lady Bowen άρχισε και υπεστήριξε με κάθε δυνατόν τρόπο τó προνοιακό έργο για την ευημερία των πολιτών της Βρισβάνης και της Κουηνσλάνδης. Ήταν τόση ή εκτίμησης πρòς αυτήν, ώστε τὰ αρχεία της έποχής μαρτυρούν ότι ή ελληνική σημαία κυμάτιζε κοντά στην έθνική σημαία της Ένώσεως σέ πολλές σπουδαίες περιπτώσεις, κατά τις όποιες ó Κυβερνήτης και ή σύζυγός του είχαν δημόσιες εμφανίσεις.

Υπάρχουν περισσότεροι από 4.400 πολίτες, οί όποιοι γεννήθηκαν στην Ελλάδα και ζούν τώρα σ' αυτήν την Πολιτεία, και πάνω από 1,4 εκατομμύριο πού ζούν σέ όλη την Αύ-

στραλία. Φυσικά, ó αριθμός των κατοίκων ελληνικής καταγωγής είναι πολύ μεγαλύτερος.

Άπό τó 1897 ή Έλληνική Όρθόδοξος Έκκλησία στην Αυστραλία έχει καταστή ή ισχυρή ένοποιός δύναμις έπιρροής στην Έλληνική Κοινότητα και πραγματικώς έχει γίνει φορέυς του ελληνικού πολιτισμού.

Η κοινότης διακρίνεται ιδιαίτερω για την ύψηλή αξία και σπουδαιότητα, την όποια άποδίδει στόν θεσμό της οικογενείας και για την άντοχή της δεσμεύσεώς της στό ιδεώδες, κατά τó όποίο οί οικογενειακοί δεσμοί είναι οί πιό ισχυροί και οί πιό μόνιμοι. Γι' αυτόν τó σκοπό, ή οικογένεια είναι φύλαξ και γόνιμο έδαφος των παραδεκτών ήθικών υποδειγμάτων και της ήθικης συμπεριφορής. Άνεξαρτήτως των προϋποθέσεων της πολιτισμικής προελεύσεώς τους, ένηλικιούμενοι νέοι βρίσκουν την πρόκληση να άνταποκρίνωνται στην προσδοκία των γονέων, να άντιμετωπίζουν διάφορες και ισχυρές πιέσεις της κοινωνίας και τó θέλημα διαφορετικών τρόπων ζωής. Έτσι άναποφεύκτως προκύπτουν άπορίες, πώς λ.χ. ένα άτομο μπορεί να βρη κατά τρόπον άριστο ίσοροπία (ισοζύγιο) μεταξύ άφ' ένός άνταγωνιστικών έπιδράσεων της οικογενείας και άφ' έτέρου εκείνων του φιλοξενούντος πολιτιστικού περιβάλλοντος σέ όλες τις έπίψεις της εργασίας, του κοινωνικού βίου και του γάμου.

Καθώς έντός του 1994 έορτάζομε τó Διεθνές Έτος της Οικογενείας, τώρα είναι ó κατάλληλος χρόνος να στοχασθίτε ότι, ενώ μερικοί κυνικοί προσπαθούν να ύποτιμήσουν την σπουδαιότητα του θεσμού της οικογενείας, σεις βρίσκεσθε στην πολύ ευτυχή θέση να άνήκετε σέ έναν πολιτισμό, ó όποιος άποδίδει μεγάλη αξία στις οικογένειες και προνοεί κατά θαυμάσιον τρόπο ύποστήριξι για αυτές και για τὰ άτομα, πού είναι μέλη της Έλληνικής Κοινότητος.

Στην Αυστραλιανή κοινωνία της δεκαετίας του '90, ή όποία παρουσιάζεται ολοέν και περισσότερο να είναι άπορροφημένη πιό πολύ από τó άτομικό συμφέρον, είναι ένθαρρυντικό να γνωρίζομε ότι υπάρχουν νέοι, πού εί-

ναι προετοιμασμένοι να δεσμευθούν στην ανάπτυξη των χριστιανικών αρχών και στην έμπρακτη πραγμάτωσή τους.

Είμαι εύτυχής διότι όποιοσδήποτε γνωρίζει, ότι ή χριστιανική πίστις μου και ή σχέσις μου με τον Θεό είναι ή έσωτερική και ή έξωτερική έστία (του φακού) τής ζωής μου. Τό να είμαι Governοr τής Κοινησολάνδης είναι ώραιον και κάτι πολύ σπουδαίο για μένα. 'Αλλά στο τέλος τής ημέρας όλα τὰ πράγματα — πού οίκοδομούμε τριγύρω από τις ζωές μας, τὸ έργο μας και τις κοινωνικές δραστηριότητές μας — παρέρχονται. Είναι μόνον ή πίστις μας, ή έπιστοσύνη και ή δύναμις, τήν όποία δυνάμεθα να άντλήσωμε εκ τής σχέσεώς μας προς τον Θεό, πού θα μάς στηρίξη και θα δώση πραγματικό νόημα στους πυρετώδεις τρόπους τής ζωής όλων μας.

Τὸ Συνέδριο αυτό σās παρέχει μία θαυμασία εύκαιρία να μελετήσετε τήν σπουδαιότητα τής πίστεώς σας τόσοσν ιδιωτικώς, όσοσν και με ανθρώπους τής ιδιικής σας γενεάς και προίστορίας και με εκείνους, πού έχουν μεγαλύτερα γνώσι και έμπειρία πολύ περισσότερων ετών.

Τὸ Συνέδριο έπιδιώκει να δημιουργήση χριστιανικήν προοπτική, για τὸ πού κατευθύνεται ή ζωή σας και για τὸν τύπο τής Κοινωνίας, μέσα στην όποία θέλετε να ζητε, και να προκαλέση συζήτησι έπί τών ζητημάτων αυτών.

Είναι δύσκολη πρόκλησις, πού όμως κεντρίζει τὸ ενδιαφέρον να ανακαλύψετε τὸν άριστο τρόπο να προσαρμοσθήτε μέσα σε μία ταχέως μεταβαλλομένη κοινωνία, χωρίς να παραμερίσετε τις θεμελιώδεις και άχρονες άρχές τής πίστεώς σας. Είμαι βεβαία ότι τὸ Συνέδριό σας θα ένθαρρύνη μίαν αίσθησι ένότητος και εύθύνης, πού μπορεί να μοιρασθή με τις ιδικές σας οίκογένειες, κοινότητες και τελικώς για τή βελτίωσι τής κοινωνίας. Κανένας στην Αυστραλία δεν θα ήταν ικανοποιημένος με τὸ να είναι ένας άπλός θεατής. Κατὰ κάποιον τρόπο, όλοι έχουμε έπιρροή και όλοι έχουμε εύθύνη να άσκούμε έπίδρασι στο να διαμορφώνουμε τὸν προορισμό μας.

Καθώς συγκεντρώνεσθε να συζητήσετε τὰ ήθικὰ ζητήματα τής δεκαετίας του 1990, σās άπευθύνω τήν πρόκλησι να στοχασθήτε με σκέψεις εύθύνης και συνεισφοράς (συνεργασίας). Πρέπει να παραδεχθούμε ότι δεν υπάρχουν εύκολες και θαυματουργικές λύσεις στα προβλήματά μας. Τὸ μέλλον τής Αυστραλίας ως μās στοργικής και άνεκτικής κοινωνίας άρχίζει με τις συνεργασίες τών άτομων. Θα ήταν παράλογο να είμεθα ύπερβολικώς αισιόδοξοι, αλλά περισσότερον παράλογο να είμεθα σημαντικώς χωρίς φιλοδοξίες.

Έλπίζω ότι οι συζητήσεις κατὰ τις όλίγες προσεχείς ήμέρες θα εμπνεύσουν στον καθένα από σās ένα μεγαλύτερο ένδιαφέρον για τὸ Έθνος μας και για τις κοινότητες, μέσα στις όποιες ζήτε, και σās ένθαρρύνω να έπωφελήσθε από κάθε εύκαιρία ή όποία παρουσιάζεται.

Κατὰ τήν έπακολουθήσασα Δεξίωσι, πού έγινε πρὸ του Δείπνου, ή Governοr κ. Lennen Forde παρέδωκεν εύγενώς στον γραφοντα, κατόπιν παρακλήσεώς του, τὸ χειρόγραφο τής άξιολογωτάτης και πολύ ένδιαφερούσης όμιλίας της, τήν όποία άνωτέρω παρουσιάσαμε σε νεοελληνική άπόδοσι. Έκφράζομε στην έξοχότητά της θερμές εύχαριστίες.

(Συνεχίζεται)

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στή σειρά «Θεωρία και πράξη»:

★ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Είσαγωγή στην Καινή Διαθήκη). Του Γεωργίου Π. Σωτηρίου. 'Αριθμός 5, σελίδες 144.

★ ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Συμβολή στην ποιμαντική διακονία τών προσερχομένων στην Όρθόδοξη Έκκλησία. Του άρχιμ. 'Ιερόθεου Σ. Βλάχου. 'Αριθμός 6, σελίδες 214.

Στή σειρά «Φυλλάδια έπικαιρότητας»:

★ Ο ΝΕΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ. Του άρχιμ. Νικ. 'Ι. Πρωτοπαπά. 'Αριθμός 32, σελίδες 48.

★ ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΗΣΤΗ. Του άρχιμ. Γερβ. 'Ι. Ραπποπούλου. Μία συγγινητική και διδακτική ιστορία από τή ζωή του άγίου 'Ιωάννου του Θεολόγου. 'Αριθμός 33, σελίδες 40.

Η «ΕΓΓΥΤΕΡΗ» ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΘΕΟ*

Στις εισηγητικές μου σκέψεις προσπάθησα να παρουσιάσω την άποψη πώς σε τελευταία ανάλυση οι ιερές ακόλουθες του νυχθημέρου είναι μια απόπειρα εφαρμογής του «αδιαλείπτως προσεύχεσθε» μέσα στα όρια του δυνατού. Πρωταρχικά αυτό έχει την πραγμάτωσή του στις μοναστικές πολιτείες και μέχρι σήμερα τηρείται

Του Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ, Δρος Θεολογίας

απ' όλη τη μοναστική κοινότητα με αυστηρότητα και στη συνέχεια έχει περάσει και στις ένοριακές κοινότητες των «έν τῷ κόσμῳ» πιστών.

Η τήρηση του τυπικού των ακόλουθων του νυχθημέρου βεβαίως στις ιερές Μονές είναι ένας μόνιμος και συνεχής τρόπος ζωής, έκφραση της ακατάπαυστης λατρείας του Τριαδικού Θεού, όταν μάλιστα συνδυασθεί και με τη «μονολόγιστη εὐχή», που ασκείται από μέρους των μοναχών.

Στις ένοριακές μας κοινότητες οι ακόλουθες του νυχθημέρου εκ των πραγμάτων τηρούνται μερικώς και έχουν περιορισθεί να τελούνται χωρίς έκκλησίασμα. Οι συνθήκες ζωής, οι μέριμνες και οι άπασχολήσεις του συνόλου των πιστών δεν επιτρέπουν και δεν προσφέρουν τη δυνατότητα συμμετοχής στις ακόλουθες αυτές. Μια έλάχιστη μερίδα πιστών ίσως παρακολουθεί τον έσπερινόν και μάλιστα περισσότερο τον έσπερινόν του Σαββάτου. Άλλα και από τις ακόλουθες του νυχθημέρου στην καθημερινή πράξη έχουμε περιορισθεί στην πρωϊνή ακολουθία του όρθρου και στην άπογευματινή του έσπερινού. Και ή έπακριβής τήρηση των δύο αυτών συχνά τίθεται σ' έναν προβληματισμό.

Η καθημερινή όδυνηρή έμπειρία του λειτουργού, που εκ των πραγμάτων βρίσκεται μόνος μέσα στον ένοριακό ναό, χωρίς να μπορεί να άκούει στα αίτήματά του ένα «Κύριε, έλέησον», ασφαλώς έχει να άντιμετωπίσει φοβερά διλήμματα. Η άναγκαστική «μοναξιά» από την

μια πλευρά και ό πειρασμός «του πνεύματος άργίας και άκηδίας» από την άλλη, που σε τέτοιες στιγμές κάμνει την πρόσκλησή του με «άνεση» και μεγαλύτερη εύκολία, είναι πολύ φυσικών τα διλήμματα να παρουσιάζονται πιο άπειλητικά.

Η εκ των πραγμάτων συνήθης μόνωση του λειτουργού, ή τυπική επανάληψη, κατά βάση όμοιων πραγμάτων, ή ροπή της ανθρώπινης μας φύσεως προς την άκηδία, άργία, άμέλεια και άφροντισιά, έρχονται να αφαιρέσουν κάθε καλή διάθεση, να δημιουργήσουν αποθάρρυνση και να αποτελματώσουν και αυτή την έλάχιστη καλή προσπάθεια. Έτσι, δυστυχώς, έχουμε και «κρούσματα» σε κάποιες απομακρυσμένες ένορίες μας να μην άκούγεται ούτε και ή καμπάνα για την τέλεση του όρθρου και του έσπερινού. Με το αίτιολογικό της καθολικής άπουσίας των πιστών φθάνουμε και στην κατάργηση αυτών των ακόλουθων. Χωρίς κανείς να άγνοεί και να μη λαμβάνει υπόψη του τις δυσμενείς συνθήκες στην επίτέλεση των υποχρεώσεων του λειτουργού στο μέρος αυτό της τήρησης του τυπικού, τουλάχιστον αυτών των δύο ακόλουθων του νυχθημέρου μέσα στην ένορία του, δεν μπορεί να μην υπενθυμίσει κάποιες βασικές αλήθειες. Για τις δυσμενείς συνθήκες είναι χαρακτηριστική μια φράση από ήμερολογιακές σελίδες έφημερίου μας άκριτικής περιοχής: «Τό άπόγευμα σημαίνω τον έσπερινόν. Με συνοδεύει παντού ή έρημιά. Μόνο μέσα στο ναό κουβεντιάζω με τους Άγίους» («Ένορία» προς μια νέα άνακάλυψη της, εκδόσεις «Άκριτας», σελ. 185).

Τό πρώτο μέρος πράγματι γεμίζει άπαισιοδοξία και αποθάρρυνση. Όμως το δεύτερο μέρος άνοίγει τις προοπτικές για μια ουσιαστική τοποθέτηση και για μια υπέρβαση των δυσκολιών στα μέτρα του δυνατού.

Για να έχουμε μια ρεαλιστική άντιμετώπιση του φαινομένου που αισθάνεται συνήθως ό ιερουργός στις καθημερινές τελετουργικές υποχρεώσεις του «παντού την έρημιά», πρέπει να υπογραμμισθούν οι αλήθειες που πηγάζουν από την ιερατική του κλήση.

Θά μου επιτραπεί να άρχίσω από μια, που είναι άπαραδέκτη και άσυμβίβαστη με την ιερα-

* Όμιλία επί τη λήξει των εργασιών της Έρατικής Συνάξεως (Ι. Μονή Παναγίας της Εϊκοσιφοίνισσης, 24.5.1994).

τική κλήση, όμως μπορεί να είναι έναρμονισμένη με την όλη λειτουργία της κοινωνικής ζωής μέσα στις ανθρώπινες κοινότητες.

Άσφαλώς ή ιερατική κλήση δεν μπορεί να θεωρηθεί «έπαγγελματική» τακτοποίηση με την τρέχουσα έννοια της λέξεως «έπάγγελμα». Όμως αν τὸ «έπάγγελμα» τὸ λάβει κανείς με τή σημασία πὸν ἔχει καὶ ὡς ὑπόσχεση καὶ προσφορά, τότε χωρὶς δισταγμὸ μπορεί νὰ ἔχει θέση καὶ γιὰ τὸν ἱερουργό. Μέσα στὴν κοινωνική ζωή στὴν πραγματικότητα ὁ καθένας, πὸν καταγίνεται καὶ ἀσχολεῖται καὶ ἀσκεῖ τὸ ὁποιοδήποτε βιοποριστικὸ ἔργο, συγχρόνως κάμνει μιὰ ὑπόσχεση νὰ φανεῖ συνεπὴς στὴν ἀνάληψη τοῦ ἔργου τοῦ αὐτοῦ καὶ προτίθεται καὶ προσφέρει μέσα στὸ σύνολο ἀπὸ τὸ πῶστο τοῦ τῆ δικῆ του «δημιουργία». Ἡ ιερατική, λοιπόν, κλήση, ἀν δεχθοῦμε με τὴ σωστὴ σημασία τῶν λέξεων πὸς εἶναι καὶ ἓνα εἶδος «έπαγγελματικῆς» τακτοποίησης, πὸν μάλιστα προσδίδει τὰ νόμιμα καὶ ἠθικὰ μέσα γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν οἱ βιοτικές ἀναγκαιότητες, τότε προκύπτουν στοιχειώδεις ὑποχρεώσεις νὰ εἶναι κανείς συνεπὴς στὸ ἔργο του. Ὅσο ὀδυνηρὸ καὶ ἴσως κάποτε «ἀνιαρὸν» με τὴ σημασία τῆς λέξεως — δηλαδή πὸν προκαλεῖ ἀνίαν, δυσάρεστη κατάσταση — καὶ ἀν εἶναι ἢ προσφορὰ «μέσα στὴν ἐρημιὰ» τοῦ ναοῦ, πρέπει κανείς νὰ εἶναι συνεπὴς στὴν «έπαγγελματική» του ὑποχρέωση. Ὅμως ἡ ιερατικὴ κλήση βρίσκεται πέρα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν καλὴν έννοια τῆς «έπαγγελματικῆς» τακτοποίησης.

Ὁ ἱερουργὸς ἀσκεῖ «ποιμαντικὸν ἔργον». Εἶναι «ὁ καλὸς ποιμὴν» καὶ «ὁ καλὸς ποιμὴν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων». Ἄν εἶναι ἓνας ψυχρὸς μόνον «μισθωτὸς», τότε «οὐκ ὦν ποιμὴν, οὐ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα». Καὶ συμβαίνει αὐτό, γιὰ εἶναι ψυχρὸς ὑπολογιστὴς μόνον γιὰ τὴν οἰκονομική του τακτοποίηση «καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10, 11-13). Ἡ ιερατικὴ κλήση πρωτίστως ἔχει τοποθετήσει τὸν ἱερουργό στὴν τοπικὴ Ἐκκλησία τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ὡς ποιμένα. Ἐχει τὴν ἀναντικατάστατη ἀποστολὴ νὰ ποιμάνει τὰ λογικὰ πρόβατα τῆς «ποιμνῆς» τοῦ Χριστοῦ.

Ὅταν ἐλάμβανε τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης, ἔπαιρνε καὶ τὴν ἐντολὴ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου Χριστοῦ: «ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ,

ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου» (Α' Πέτρ. 5, 2-3). Ἡ διαποίμανση τοῦ ποιμνίου, πὸν μᾶς ἔχει ἐμπιστευθεῖ ὁ Θεός, πρέπει νὰ ἐπιτελεῖται ὄχι κάνοντας ἀγγραφεία, ἀλλὰ με τὴ θέλησή μας. Ἀκόμη με προθυμία καὶ ὄχι «αἰσχροκερδῶς», δηλαδή γιὰ χρήματα. Τέλος νὰ μὴν καταδυναστεύουμε αὐτοὺς πὸν ποιμαίνουμε, ἀλλὰ νὰ εἶμαστε κατὰ τὸ δυνατόν ὑπόδειγμα στὸ ποιμνίό μας.

Ὡς «καλοὶ ποιμένες» — ἰδιαίτερα στὶς μικρὲς ἐνοριακὲς κοινότητες — πρέπει νὰ μπορούμε «τὰ ἴδια πρόβατα» νὰ τὰ καλοῦμε «κατ' ὄνομα» (Ἰωάν. 10,3). Πὸν σημαίνει αὐτὸ νὰ τὰ γνωρίζουμε, νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας τὴ σύνθεση τῆς οἰκογενείας τους, νὰ παρακολουθοῦμε τὰ προβλήματά τους. Αὐτὴ ἡ γνώση μᾶς βοηθᾷ «μέσα στὴν ἐρημιὰ τοῦ ναοῦ» ὅπου «ἐνώπιος ἐνωπίω» στεκόμαστε καὶ τελοῦμε τὶς τελετουργικὲς μας ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστὸν μαζί με τοὺς Ἀγίους Του, νὰ κάνουμε κάποιες «μνημονεύσεις» «κατ' ὄνομα» τῶν ἐνοριτῶν μας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν ὁμιλία του στοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, πὸν τοὺς συγκέντρωσε στὴ Μίλητο, μεταξύ τῶν ἄλλων, μιλώντας γιὰ τὸ «ποιμαντικὸ ἔργο», καταθέτει μιὰ προσωπικὴ του ἐμπειρία πολὺ σημαντικὴ ἐν προκειμένῳ. Τοὺς λέγει: «ἐπὶ τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἓνα ἕκαστον» (Πράξ. 20, 31). Ἡ «νουθεσία» τοῦ καθενὸς ξεχωριστὰ φανερώνει τὴν προσωπικὴ γνωριμία με τὸν καθένα πιστό. Κατ' ἐπέκταση τῆς «νουθεσίας», ἴσως κάποτε πὸν ἀποτελεσματικὴ εἶναι ἢ προσωπικὴ «μνημόνευση». Εἶναι γνωστὸν σ' ὅλους μας πὸς τὸ ρῆμα «μνημονεύω» (= ἐνθυμοῦμαι, ἀναφέρω) σ' ὅλους τοὺς τύπους καὶ τὰ παράγωγά του πολὺ συχνὰ χρησιμοποιεῖται μέσα στὴν Ὁρθόδοξη λατρεία μας. Παράδειγμα· γίνεται χρῆση τῶν λέξεων μνήμη, μνημόνευσον, μνήσθητι, μνησθεῖη, μνημονεύσαντες, μεμνημένοι, μνημονευθέντες, ἀνάμνηση, ὑπόμνηση κ.λπ. Ἀκόμη γίνεται χρῆση καὶ τοῦ ἀντιθέτου ρήματος, τοῦ «λαθάνομαι» (= λησμονῶ, ξεχνῶ), καὶ ἰδιαίτερος τοῦ οὐσιαστικοῦ «λήθη» (= λησμοσύνη, ξεχασιά), πὸν οἱ νηπτικοὶ Πατέρες θεωροῦν πὸς εἶναι μιὰ ἀπὸ τοὺς τρεῖς γίγαντες τοῦ Πονηροῦ μαζί με τὴν ἄγνοια καὶ τὴ ραθυμία.

Ἡ «μνημόνευση» «κατ' ὄνομα» τῶν πιστῶν

κατ' αρχήν διατηρεί ζωντανή τη σχέση και επικοινωνία με τους πιστούς, ενώ ή «λήθη» διακόπτει αυτή τη σχέση. Ο «καλός ποιμὴν» πού δὲν «καλεῖ κατ' ὄνομα τὰ ἴδια πρόβατα» καὶ δὲν τὰ «μνημονεύει», μοιάζει με τὸν ἄνθρωπο, πού πάσχει ἀπὸ ἀμνησία καὶ ἔτσι ἀδυνατεῖ νὰ ἐπικοινωνήσει καὶ ἀγνοεῖ τὸ περιβάλλον του καὶ δὲν ἔχει αἴσθηση τοῦ παρελθόντος, μέλλοντος καὶ τοῦ παρόντος. Νὰ γιατί στήν ἐκκλησιαστική μας ζωὴ ζοῦμε με τὶς «μνήμες» τῶν Ἁγίων καὶ τῶν ἱερῶν γεγονότων. Ἀκόμη ζοῦμε με τὴ συνεχή «μνήμη τοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ καὶ με τὴ «μνήμη τοῦ θανάτου».

Καὶ γιὰ νὰ μὴν μακρύνω τὸ λόγο «περὶ μνήμης» —θέματος πολὺ οὐσιαστικοῦ— ἐπανέρχομαι στὸν ἱερουργὸ πού τελώντας μιὰ ἀκολουθία τοῦ νυχθημέρου, συνήθως βρῖσκεται «μέσα στήν ἐρημιὰ τοῦ ναοῦ». Μέσα σ' αὐτὴ τὴ σιωπὴ τῆς μοναξιάς μπορεῖ νὰ ξεπερνᾷ αὐτὴ τὴν κατάσταση καὶ νὰ μὴν μεταβάλλεται σὲ τυπικὴ δυσάρεστη καὶ ἐνοχλητικὴ «ἐπαγγελματικὴ» ἐνασχόληση, ἀλλὰ οὐσιαστικὴ ἀναφορὰ στὸ Θεὸ γιὰ τὰ «πρόβατα», πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε ἡ Χάρις Του. Βεβαίως δὲν μπορεῖ νὰ ζητήσει κανεὶς στήν κάθε ἀκολουθία καὶ στήν κάθε ἡμέρα νὰ ὑπάρχει ἀκατάπαυστη «μνημόνευση» τῶν πιστῶν. Αὐτὸ θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργον, ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων εἶναι ἀνέφικτο. Μερικῶς καὶ κατὰ διαστήματα τὸ ἔργον αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπιτελεῖται γιὰ νὰ δίδεται ἓνα βαθύτερο νόημα στὶς μοναχικὰς ἀκολουθίας τοῦ ἱερουργοῦ. Νὰ μπορεῖ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ἐνῶ βρῖσκεται στὸν ἄδειο ναὸ τῆς ἐνορίας, παρατηρώντας τὰ κενὰ στασίδια νὰ ἐνθυμεῖται τὴ θέση πού παίρνει στήν ἐκκλησιαστικὴ σύναξη «ὁ Κωνσταντῖνος», «ἡ Ἑλένη», «ὁ Νικόλαος», «ὁ Γεώργιος», «ἡ Αἰκατερίνη» κ.λπ. καὶ νὰ λέγει ἓνα «Κύριε, ἐλέησον» γιὰ τὸν καθένα.

Ἡ ἱερωσύνη μας, ὅσο καὶ ἂν αὐτὸ δὲν τὸ συνειδητοποιοῦμε ὅσο πρέπει, εἶναι μιὰ χαρισματικὴ κατάσταση. Ἐχει εἰπωθεῖ καὶ στὶς συνάξεις μας αὐτὲς πολλὰ φορὲς πὼς δεχόμαστε τὴν τιμὴ, τὸ σέβας, τὴν ἐκτίμηση τοῦ «ποιμνίου» μας, ὄχι γιὰτὶ εἴμαστε οἱ «ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ» ὡς ἄνθρωποι, ἀλλὰ περισσότερο γιὰτὶ εἴμαστε «χαρισματοῦχοι», «ὑπηρέται Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ» (Α' Κορ. 4,1). Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ εὐχόταν κανεὶς νὰ μὴν εἴμαστε ἀπλοὶ καὶ τυπικοὶ «ἀχθοφόροι» αὐτοῦ τοῦ χαρίσματος, πού ἐξαγιάζει τοὺς πιστοὺς, ὅμως ἀφή-

νει ἐμᾶς τοὺς ἴδιους ἀμέτοχους τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ τοῦ «χαρίσματος».

Μέσα στὶς ὑποχρεώσεις ἀσκήσεως αὐτοῦ τοῦ «χαρίσματος» εἶναι καὶ ἡ ἀνάγνωση, ἔστω μέσα στήν «ἐρημιὰ τοῦ ναοῦ», τῶν καθορισμένων ἱερῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου. Καὶ ἐπειδὴ, ὅπως προαναφέραμε, ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ δυσφορία εὐκόλα ἐμφανίζονται στὶς περιπτώσεις αὐτὲς, χρειάζεται νὰ δεχόμαστε κάποιες ἀφυπνίσεις. Ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἔχει καὶ ἐδῶ ἐπικαιρότητα: «μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου» (Α' Τιμ. 4, 14). Ὅσο καὶ ἂν φαίνεται γιὰ ὀρισμένους ἀνεπιτυχὲς νὰ θεωροῦμε τὶς τυπικὰς ἀκολουθίας «χαρισματικὸν ἔργον», πρέπει νὰ πούμε πὼς ὄντως μπορεῖ νὰ εἶναι, ὅταν πραγματοποιεῖται πρὸς χάριν τοῦ ἐξ ἀνάγκης ἀπουσιάζοντος «λαοῦ τοῦ Θεοῦ» καὶ με τὶς προϋποθέσεις πού θέσαμε.

* * *

Καὶ τώρα νὰ περάσουμε στοὺς ἐνορίτες, πού ἀπέχουν ἀπὸ τὶς ἀκολουθίας τοῦ νυχθημέρου.

Κατ' ἀρχὴν θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς μέσα στὸ κατηχητικὸ καὶ διδακτικὸ μας ἔργον θὰ πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν προσοχὴν τοῦ «ποιμνίου» νὰ ἔχει μετοχὴ καὶ κοινωνία στὶς λατρευτικὰς ἐκδηλώσεις, πέραν ἐκείνης τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως. Εἶναι θέμα σωστῆς λατρευτικῆς κατηχήσεως τὰ φιλακόλουθα μέλη τοῦ «ποιμνίου» μας νὰ ἐξοικειώνονται μ' ὅλες τὶς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας. Καὶ ἂν αὐτὸ λόγω ἐργασίας ἢ καὶ ἄλλων καθημερινῶν ἀναγκῶν δὲν μποροῦν νὰ τὸ ἐπιτυγχάνουν μέσα στὸ ναὸ στὶς καθορισμένες ὥρες, ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νὰ πραγματοποιεῖται μέσα στὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον. Παράδειγμα, τὸ «ἀπόδειπνον» θὰ μπορούσε ὀλόκληρη ἡ οἰκογένεια νὰ τὸ διαβάσει πρὸ τοῦ ὕπνου.

Καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι δύσκολο γιὰ ὅλα τὰ μέλη, μπορεῖ νὰ περιορισθεῖ στοὺς δύο συζύγους καὶ ὅταν καὶ αὐτὸ δὲν ἐπιτυγχάνεται, ὁ ἓνας ἐκ τῶν δύο ἢ καὶ ὁ καθένας ξεχωριστὰ μπορεῖ νὰ συνηθίσει νὰ τὸ διαβάσει. Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ γίνε-ται με τὸν «ὄρθρον». Ἐπίσης με τὸ «μεσονυκτικόν», μάλιστα σήμερα πού ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων ἔχει ἀϋπνίες καὶ καταφεύγει στὰ ψυχοφάρμακα. Καὶ ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ σημαίνει πὼς θὰ πρέπει στήν ἀνάγνωση νὰ τηρεῖται ὅλο

τὸ τυπικὸ μέρος, ποὺ προϋποθέτει κάποιες γνώσεις καὶ κάποια σχετικὰ βιβλία, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν σ' ὅλα τὰ σπίτια. Κατὰ ἓνα τρόπο νὰ ἀκολουθεῖται ἐν προκειμένῳ ἓνα εἶδος ἀσματοικῆς ἀκολουθίας τοῦ παλαιοῦ κοσμικοῦ Βυζαντινοῦ τυπικοῦ. Ποὺ θὰ ὑπάρχει τροποποίηση καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκταση τῆς ἀκολουθίας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἀναγνώσεως, νὰ εἶναι πιὸ ἀπλές.

Εἶναι πολὺ παρήγορο ὅτι σήμερα σὲ ἀρκετὰ χριστιανικὰ σπίτια τηρεῖται αὐτὴ ἢ καλὴ συνήθεια, ποὺ βεβαίως συντονίζεται, μέσα στὰ μέτρα τοῦ δυνατοῦ, μὲ τὴ νυχθήμερη λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Μιὰ τέτοια προσπάθεια πρέπει νὰ ἐνισχύεται καὶ νὰ προτρέπονται οἱ πιστοὶ νὰ τὴν ἀκολουθοῦν. Τὸ εὐτύχημα εἶναι πὼς κυκλοφοροῦν εὐχρηστα «προσευχητάρια» μὲ τὶς διαφορὲς ἀκολουθίες, ποὺ εἶναι προσιτὰ σ' ὅλους καὶ μὲ προσπάθειες μεταφραστικῆς, γιὰ ὀρισμένους ἀκολουθίες.

Τέλος, ἂν καὶ ἡ ἀνάγνωση γιὰ κάποιους λόγους, καθίσταται δύσκολη καὶ μέσα στὰ σπίτια τῶν πιστῶν, ὑπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος τρόπος ὑποκαταστάσεως — ἔστω καὶ μερικῶς — αὐτῆς τῆς ἀδιάλειπτης προσευχῆς τοῦ νυχθημέρου μὲ τὶς ἀκολουθίες στὸ ναό. Νὰ ἐθισθεῖ τὸ «ποιμνιόν» μας στὴ «μονολόγητη εὐχή». Βεβαίως ἐδῶ δὲν θὰ ζητησεῖ κανεὶς αὐτὴ νὰ εἶναι ἀκατάπαυτη καὶ ἀδιάκοπη, πράγμα ἀδύνατον. Ὅμως ἡ ἐπανάληψη τοῦ «Κύριε, ἐλέησον» στὴ θέση μιᾶς πρωϊνῆς ἢ βραδινῆς ἀκολουθίας «μέχρις ἐγγωρεῖ» (ὅσο ὁ χρόνος τὸ ἐπιτρέπει) καὶ «ὄση δύναμις αὐτῶ» (ὅσον μπορεῖ), ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος ὁ μάρτυς καὶ φιλόσοφος, εἶναι ἓνας τρόπος συμμετοχῆς καὶ τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ» στὴν καθολικὴ ἀδιάλειπτη προσευχή. Ποὺ στὴν τέλεια μορφή της συνεχίζεται ἀπὸ τὶς ἀγγελικὰς τάξεις, ποὺ «ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτός», καὶ ἐφαρμόζεται ἀτελέστερα ἀπὸ τὶς μοναστικὰς κοινότητες.

* * *

Ἡ σχέση καὶ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεὸ ἔχει ἀπέραντη κλιμάκωση. Ἄλλοι εὐρίσκονται «μακρὰν» καὶ ἄλλοι «ἐγγύς». Καὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἄλλοι «ἐγγύτερα» καὶ ἄλλοι «ἐγγύτατα». Ἀσφαλῶς ὁ Κύριος μὲ τὴν ἐνανθρώπησή Του «ἐλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνῃν ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς» (Ἐφεσ. 2, 17). Τὸ χαρμόσυνο μήνυμά Του τὸ ἔφερε γιὰ ὅλους καὶ γι' αὐτοὺς

ποὺ βρίσκονται μακριὰ Του καὶ γι' αὐτοὺς ποὺ εἶναι κοντὰ Του. Ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εἶναι κοντὰ Του, ὑπάρχει μιὰ εὐρύτερη διαφοροποίηση ὡς πρὸς τὸν τρόπο σχέσεως καὶ ἐπικοινωνίας. Καὶ ἐδῶ ἰσχύει τό: «ἀστὴρ γὰρ ἀστέρως διαφέρει ἐν δόξῃ· ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων» (Α' Κορ. 15, 41). Στὴν ἐπικοινωνία ποὺ ἔχουν τὰ λογικὰ ὄντα μὲ τὸν Τριαδικὸν Θεὸν ἡ ἀδιάλειπτη καὶ ἀκατάπαυτη καὶ ἀσίγαστη προσευχὴ τοὺς λαμβάνει πολλοὺς τρόπους, πολλὰς μορφὰς καὶ μπορεῖ νὰ ἔχει ποικίλη χρονικὴ διάρκεια. Μιὰ ὁμοιόμορφη καὶ ὁμοιότροπη στάση σ' ὅλα τὰ σημεία δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων ἀποδεχόμεστε ὡς βασικὴ ὀρθόδοξη ἀλήθεια τὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ καθενὸς προσώπου. Ὑπάρχουν οἱ γενικὲς ἀρχές, ποὺ αὐτὲς διευκολύνουν νὰ συνέρχεται καὶ νὰ φανερώνεται στὴν ἐκκλησιαστικὴ σύναξη τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως δὲν παύει ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ καθενὸς προσώπου νὰ συναντᾶται καὶ νὰ διαλέγεται μὲ τὸ Θεὸ «ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτὸν φίλον» (Ἐξοδ. 33, 11). Τὰ ὄρια ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς συναντήσεις δὲν πρέπει νὰ συγχέονται καὶ νὰ διαταράσσονται οὔτε βεβαίως καὶ νὰ ταυτίζονται. Νὰ ὀδεύουν παράλληλα καὶ νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴ κατάληξη, ποὺ εἶναι ἡ ὅσον τὸ δυνατόν πιὸ «ἐγγύτερη» στάση ἐναντι τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τὴ λήξη καὶ τῆς φετινῆς ἱερατικῆς συνάξεώς μας θέλω κατ' ἀρχὴν καὶ πάλιν νὰ ἐκφράσω τὶς πολλὰς εὐχαριστίες μου στοὺς ἀγαπητοὺς πανεπιστημιακοὺς δασκάλους, ποὺ μὲ τὴν παρουσία καὶ τὸ λόγο τοὺς ἐτίμησαν τὴ σύναξή μας. Εὐχαριστίες πολλὰς νὰ ἐκφράσουμε καὶ στὴν Ἀδελφότητα τῶν μοναζουσῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, ποὺ γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ μὲ τὴ φιλόξενη διάθεσή τους μᾶς προσέφεραν τὶς δυνατότητες νὰ λειτουργήσῃ τὸ τριήμερο φετινὸ ἱερατικὸ συνέδριό μας μὲ τὶς καλύτερες προϋποθέσεις.

Τέλος νὰ εὐχηθῶ εἰς ὅλους νὰ μᾶς ἀξιῶνει ὁ Κύριος νὰ ἔχουμε προσωπικὰ ὁ καθένας μας καθημερινὰ σχέση καὶ ἐπικοινωνία τέτοια μαζὶ Του ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ ἰσχύει καὶ γιὰ μᾶς τὸ ἀποστολικόν: «νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἢ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν» (Ρωμ. 13, 11).

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ - ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Προβλήματα τής συγχρόνου Όρθοδοξίας και ειδικὰ οί σχέσεις αὐτῆς μὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση*

Εἶναι αὐτονόητο πὼς ὅ,τι παρουσιάζουμε σήμερα ἐνώπιόν σας δὲν ἀποτελεῖ τὴν ἐπίσημη θέση τῆς Ρουμανικῆς Όρθοδοξοῦς Έκκλησίας — δὲν ἔχω καμμία ἐντολὴ πρὸς αὐτὸ — ἀλλὰ ἐλπίζω ὅτι, παρ' ὅλα ταῦτα, οἱ προσωπικὲς μου

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Τρανσυλβανίας (Ρουμανία)
κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ (ΠΛΑΜΑΔΕΑΛΑ)

αὐτὲς θέσεις δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ ἐκεῖνες τῆς Έκκλησίας στὴν ὁποία ἀνήκω.

Μιλώντας εἰς τὸ ὄνομά μου μόνο, θὰ σὰς ἐκθέσω ἐλεύθερα ὀρισμένες σκέψεις, οἱ ὁποῖες μπορεῖ ἀργότερα νὰ γίνουν ἀποδεκτὲς καὶ ἀπὸ ἄλλους* μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ ἀναιρεθοῦν!

Καὶ ἔχω ὑπ' ὄψη μου ἰδίως ὀρισμένες σκέψεις περὶ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀλλὰ καὶ μερικὸς συλλογισμοὺς γιὰ τὴν σημερινὴ κατάσταση τῆς Όρθοδοξίας, ἡ ὁποία χρειάζεται κάποιες διευθετήσεις. Αὐτὲς οἱ ἀνάγκες ἐξάλλου ἐπέβαλαν ἐδῶ καὶ καιρὸ τὴν ὀργάνωση μιᾶς Μεγάλης καὶ ἱεραῶς Πανορθοδοξοῦς Συνόδου.

Τὸ θέμα τῆς παρουσίας ὀμιλίας μου, πὸν σκιαγράφησα πῶς πάνω, μοῦ τὸ ὑπέδειξε ὁ καθηγητὴς κ. Χρήστος Βούλγαρης τὸν ὁποῖο καὶ εὐγνωμονῶ γι' αὐτὸ.

Μολονότι ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ὑπόθεση αὐτὴ φαίνεται ἀπλή, διότι τὰ προβλήματα τῆς σημερινῆς Όρθοδοξίας καθὼς καὶ οἱ σχέσεις αὐτῆς μὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση εἶναι ἀπ' ὅλους γνωστά, παρ' ὅλα ταῦτα ὀρισμένες «ἀποχρώσεις» προσερχόμενες ἀπὸ συγκεκριμένη τοπικὴ Έκκλησία μποροῦν ἴσως νὰ ἀποτελέσουν στοιχεῖα γιὰ σημαντικὴ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων.

Διότι εἶναι σημαντικό νὰ γνωρίζουμε πὼς μιὰ τοπικὴ Έκκλησία — ἢ κάποιον μέλος τῆς — ἀντιλαμβάνεται συγκεκριμένες πραγματικότητες καὶ καταστάσεις, συγκριτικὰ μὲ τὰ μέλη ἄλλης τοπικῆς Έκκλησίας* εἶναι σημαντικὴ αὐτὴ ἡ

σύγκριση τῆς Ρουμανικῆς καὶ τῆς Έλληνικῆς Όρθοδοξίας ἔστω καὶ ἂν δὲν πρόκειται — ὅπως εἶπα στὴν ἀρχὴ — γιὰ ἐπίσημες ἀπόψεις καὶ θέσεις.

1. Ἡ Όρθοδοξία στὴν Ρουμανία ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, ἤτοι τὸ 90% περὶπου. Τὸ ὑπόλοιπο 10% συναποτελοῦν οἱ Καθολικοὶ, Διαμαρτυρόμενοι, Βαπτιστὲς, Οὐνιταριανοί, Πεντηκοστιανοί, Χριστιανοὶ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά.

Ἐπιχειρεῖται δὲ ἀκόμη ἡ ἐμφύτευση στὴν Ρουμανικὴ ζωὴ ὀρισμένων ἀμερικανικῶν αἱρέσεων (τῆς Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Έκκλησίας, τῶν Μορμόνων) καὶ μερικῶν ἀνατολικο-ἀμερικανικῶν αἱρέσεων (ὅπως π.χ. Μπαχάϊ κ. ἄ.). Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1989, πὸν ἀνέτρεψε τὴν ἄβη κομμουνιστικὴ δικτατορία, ἐπανατοποθέτησε στὰ δικαιώματά της τὴν «Έλληνο-καθολικὴ Έκκλησία», δηλαδὴ τὴν Οὐνία. Αὐτὴ αὐτο-ὀνομάζεται σήμερα **Ρουμανικὴ Έκκλησία Ἐνωμένη μὲ τὴν Ρώμη**, ἐνῶ ἡ ἴδια ἡ Ρώμη τὴν ὀνομάζει «Ἀνατολικὴ Καθολικὴ Έκκλησία» θεωρώντας τὴν πλήρως καθολικοποιημένη ὡς πρὸς τὴν διδασκαλία [Βλ. τὸ κείμενο (τὸ Μήνυμα) τοῦ Balamand, Ἰούνιος 1993].

Σύμφωνα δὲ μὲ τὴν ἀπογραφή τοῦ 1992, ἡ Ἀνατολικὴ αὐτὴ Καθολικὴ Έκκλησία ἀριθμεῖ σήμερα στὴν Ρουμανία μόλις 228.337 πιστοὺς δηλαδὴ τὸ 1% τοῦ συνόλου πληθυσμοῦ τῆς Ρουμανίας, ἐνῶ τὸ ἔτος 1948, ὅταν καταργήθηκε (ἡ Οὐνία) ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς, αὐτὴ ἀριθμοῦσε πάνω ἀπὸ 1,5 ἑκατομμύρια πιστοὺς. Τὸ μεγαλύτερο ὅμως μέρος τῶν πιστῶν τῆς ἐπέστρεψαν στὴν Όρθοδοξία καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ παραμένουν πιστοὶ σ' αὐτὴν. Καὶ σήμερα δὲν θὰ ὑπῆρχαν ἄλλα προβλήματα μ' αὐτοὺς, ἐὰν τοὺς ἄφηνε στὴν ἡσυχία τους ἡ οὐνιτικὴ ἱεραρχία, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐπανακτήσει διὰ μέσου ἀπεγνωσμένου καὶ ἐπιθετικοῦ προσηλυτισμοῦ.

2. Ὅπως διαπιστώνετε μῆτ' ἔχουμε ἤδη στὰ προβλήματα πὸν ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ Ρουμανικὴ Όρθόδοξος Έκκλησία, ἰδίως στὴν περιχὴ τῆς Τρανσυλβανίας. Ἀλλὰ πρὶν νὰ προ-

* Ἡ ὀμιλία αὐτὴ ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Τρανσυλβανίας κ. Ἀντώνιο Plamadala τὴν 28.2.1994 ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

χωρήσουμε πρέπει να θέσουμε και άλλα όροσημα που μπορούν να μᾶς δώσουν μιὰ πιὸ σφαιρική εικόνα περὶ τῆς Ρουμανικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Μέχρι τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1989, γιὰ περίπου 20 ἑκατομμύρια Ρουμάνους πιστοὺς (= 19.762.135) ὑπῆρχαν μονάχα 13 ἐπαρχίες. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση ἐπανιδρύθηκαν ἄλλες πέντε καὶ βρισκονται πρὸς ὀργάνωση ἄλλες δύο. Θὰ ὑπάρχουν λοιπὸν συνολικὰ 20 ἐπαρχίες. Δημιουργήθηκαν πολλὲς νέες ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια. Μόνο στὴν ἐπαρχία μου ἰδρύθηκαν 15 καινούργια μοναστήρια!

Ἐπίσης μέχρι τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1989 ἡ Ὁρθόδοξος Ρουμανικὴ Ἐκκλησία εἶχε δύο Θεολογικὲς Σχολὲς καὶ 6 θεολογικὰ σεμινάρια (βαθμὸς Λυκείου).

Σήμερα διαθέτουμε 10 Ποιμαντικὲς Θεολογικὲς Σχολές, ὅλες ἐνσωματωμένες στὰ κρατικὰ Πανεπιστήμια, 12 Θεολογικο-φιλολογικὰ Τμήματα, 11 Θεολογικὰ Τμήματα Κοινωνικῆς Ἀρωγῆς καὶ 3 Θεολογικὰ Τμήματα Πατρικῆς Κληρονομίας.

Ἐχομε ἐπίσης 25 Θεολογικὰ Σεμινάρια (= Ἐκκλησιαστικὰ Λύκεια), ἀπὸ τὰ ὁποῖα δύο εἶναι γιὰ μοναχὲς. Λειτουργοῦν δὲ 11 Μεταλυκειακὰ Σχολεῖα Ἱεροψαλτῶν καὶ Δασκάλων καὶ 5 Μεταλυκειακὰ Ὑγειονομικὰ Σχολεῖα.

Ἡ Ἐκκλησία τοποθέτησε ἐπίσης ἱερεῖς, χωρὶς ἐνορία, στὰ νοσοκομεῖα καὶ στὶς φυλακὲς, ἐνῶ τώρα ἐτοιμάζεται νόμος γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ στρατιωτικοῦ κλήρου.

Εἰδικὴ προσοχὴ παρέχεται στὶς φιλανθρωπικὲς δραστηριότητες, καθὼς καὶ στὴν ὀργάνωση τῶν νεολαίων σὲ λίγκες, ὀργανώσεις, φοιτητικὲς κοινότητες.

3. Μερικὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα πὺν ἀντιμετωπίζει ἡ Ρουμανικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία σήμερα

α. Ὁ προσηλυτισμὸς τῆς Οὐνίας.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι μετὰ τὸ ἔτος 1989, μετὰ τὴν πτώση δηλαδὴ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, ἡ τέως Καθολικὴ Ἐκκλησία Ἑλληνικοῦ Ρυθμοῦ ἐπανατοποθετήθηκε στὰ δικαιώματά της. Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν 40 χρόνων τῆς καταργήσεώς της (ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές), οἱ πιστοὶ της ἐπληθύνθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον στὴν Ὁρθόδοξία, τὴν ὁποία οἱ πρόγονοὶ τους εἶχαν ἐγκαταλείψει τὸ ἔτος 1700, ἀναγκασμένοι ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς

ἀψβούργους. Ἡ ἀπογραφή τοῦ 1992 κατέγραψε πλέον μονάχα 228.337 ψυχὲς δηλωμένες ὑπὲρ τῆς πρώην Καθολικῆς Ἐκκλησίας «Ἑλληνικοῦ Ρυθμοῦ». Αὐτοὶ οὔτε ἤξεραν ὅτι δὲν εἶναι πλέον «Ἑλληνο-καθολικοὶ» δηλαδὴ «Ἑλληνικοῦ Ρυθμοῦ» ἀλλὰ ὅτι καθολικοποιήθηκαν πλήρως. Ἡ ἴδια ἡ Ρώμη τοὺς θεωρεῖ ὡς καθολικοὺς καὶ τοὺς καταγράφει οὕτως, ἀφήνοντάς τους μονάχα ἀπὸ τὰ τέσσερα σημεῖα πὺν δέχθηκαν τὸ 1700 (δηλαδὴ τὸ παπικὸ πρωτεῖο, τὰ ἄζυμα, τὸ καθαρτήριο πῦρ καὶ τὸ Filioque) μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου οἱ διάδοχοὶ τους δέχθηκαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα καθολικὰ δόγματα (τὸ ἀλάθητο, τὴν ἐν σῶματι ἀνάληψη τῆς Θεοτόκου, τὴν Immaculata concepcio κ.ἄ.) καὶ παρὰ τὶς σαφεῖς ἀποφάσεις τοῦ 1700, αὐτοὶ δέχθηκαν στὴν θέση τῶν ὀρθοδόξων πηδαλίων, τὸ ρωμαιοκαθολικὸ κανονικὸ δίκαιο. Ἔτσι ἐξηγεῖται λ.χ. τὸ γεγονός ὅτι οἱ οὐνίτες ἐπίσκοποι δὲν ἐκλέγονται πλέον ὅπως στὴν Ὁρθόδοξία ἀλλὰ διορίζονται ἀπὸ τὸν πάπα. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἐπίσης τὸ γεγονός ὅτι γιὰ 228.337 οὐνίτες πιστοὺς, ὁ πάπας ὄρισε πέντε ἐπισκόπους (!), ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους καὶ ἓνα καρδινάλιο! Πρόκειται γιὰ καθαρὰ προσηλυτιστικὴ πράξη.

Ἄλλη προσηλυτιστικὴ πράξη εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι γιὰ ἓνα τόσο μικρὸ ἀριθμὸ πιστῶν —οἱ ὁποῖοι εἶναι σκορπισμένοι σ' ὀλόκληρη τὴν χώρα χωρὶς τὴν δυνατότητα νὰ συγκροτοῦν συμπαγεῖς ἐνορίες— οἱ Καθολικοὶ ἐτοιμάζουν πάνω ἀπὸ 500 ἱερεῖς (!), ἀπὸ τοὺς ὁποίους 50 φοιτητὲς στὴν Ρώμη μετὰ εἰδικὲς ὑποτροφίες.

Μολονότι χωρὶς πιστοὺς, —ἐπειδὴ ὁ λαὸς δὲν ἐπιθυμεῖ πλέον τὴν διαίρεση, ἡ Ἐνωμένη μετὰ τὴν Ρώμη Ἐκκλησία ἀπαιτεῖ τὴν ἐπιστροφὴ μερικῶν ἑκατοντάδων πρώην οὐνιτικῶν ἐκκλησιῶν πὺν ἐπληθύνθησαν ὁμως μετὰ τοὺς πιστοὺς τους στὴν Ὁρθόδοξία. Ἡ κρυφὴ ἐλπίδα τους εἶναι ὅτι —κατέχοντας τὶς ἐκκλησίες— οἱ πιστοὶ θὰ ἀναγκαστοῦν νὰ πηγαίνουν σ' αὐτὲς καὶ σιγὰ σιγὰ θὰ ξαναγίνουν οὐνίτες. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν πράξη αὐτὴ ἀνοικτὸ προσηλυτισμὸ καὶ τοὺς ἀντικροῦει ἰσχυριζόμενη ὅτι οἱ ἐκκλησίες ἀνήκουν στοὺς πιστοὺς. Καὶ τὸ ἔτος 1700 αὐτοὶ πὺν δέχθηκαν τὴν Οὐνία πέρασαν σ' αὐτὴ μαζί μετὰ τὶς ὀρθόδοξες ἐκκλησίες τους. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Προτεστάντες, ὅταν ἐγκατέλειψαν τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα, πῆραν καὶ τὶς ἐκκλησίες τους. Ἄρα καὶ στὴν περίπτωση τῶν πρώην οὐνιτῶν πὺν ἐπέστρεψαν

στην Ὁρθοδοξία πρέπει νὰ συμβεῖ κάτι παρόμοιο: αὐτοὶ ἐπιστρέφουν μαζί με τὶς ἐκκλησίες τους.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἡ Ἐνωμένη μετὰ τὴν Ρώμη Ἐκκλησία ἀπαιτεῖ τὴν ἐπιστροφή ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν, ὄλων τῶν κατοικιῶν ἱερέων καὶ ὄλων τῶν ἀγαθῶν πού αὐτὴ κατείχε πρὶν τὸ 1948 ἀπαιτώντας τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς *restitutio in integrum* (ἀποκατάσταση κατὰ πάντα), κάνοντας μὴνύσεις, ἐπερωτήσεις στὸ Κοινοβούλιο ἢ ἐπεμβάσεις στὴν Κυβέρνηση.

Ὅταν τὸ **Κείμενο τοῦ Balamand** (Ἰούνιος 1993) τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς διαλόγου Ὁρθόδοξων καὶ Καθολικῶν σύστησε στοὺς Καθολικοὺς νὰ ἀκολουθοῦν πρὸς συνεννόηση μετὰ τοὺς Ὁρθόδοξους τὴν ὁδὸ τοῦ διαλόγου, τὴν ἀποφυγὴ ἐπεμβάσεων (προσφυγῶν) στὶς πολιτικὲς ἀρχές, τὸν καθορισμὸ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τῆς ἰδιοκτησίας τῆς ἐκκλησίας, τότε οἱ οὐνίτες τῆς Ρουμανίας διακήρυξαν πὼς δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ **Μήνυμα τοῦ Balamand**. Μήπως ἔτσι ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μετὰ τὴν Ρώμη; Δὲν τὸ πιστεύω. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἴδιος ὁ πάπας Ρώμης προσκάλεσε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1994 ὄλους τοὺς οὐνίτες ἐπισκόπους στὴν Ρώμη. Ὁ λόγος του ὅμως πού τοὺς ἀπηύθυνε καὶ ὁ ὁποῖος δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα *L' Osservatore Romano* τῆς 21 Ἰανουαρίου 1994 (σ. 5) δὲν τοὺς δίνει ὁδηγίες ὡς πρὸς τὸν διάλογο μετὰ τοὺς Ὁρθόδοξους καὶ δὲν κάνει μεία τοῦ **Μηνύματος τοῦ Balamand**.

Τὸ γεγονός αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀπογοητεύσει τὶς Ἐκκλησίες πού ἔλαβαν μέρος στὴν συνάντηση τοῦ Balamand καὶ νὰ σκεφτοῦν ὅτι πράγματι ὀρθῶς σκέφτηκε καὶ προέβλεπε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τὴν κατάληξη αὐτῆ, ὅταν, κατὰ τὴν συνάντηση τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὴν Ρόδο, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1993, ἀποφάσισε νὰ μὴ συμμετέχει σὶς ἐργασίες τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου στὸ Balamand.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ οὐνία στὴν Ρουμανία συνεχίζει νὰ δημιουργεῖ προβλήματα στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ἰδίως στὴν Τρανσυλβανία. Θεωρητικὰ, οἱ ἐργασίες τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου φαίνεται νὰ ὠθοῦν πρὸς τὴν λογικὴ καὶ τὸν δημιουργικὸν διάλογο, στὴν πραγματικότητα ὅμως δὲν ἐμφανίζονται συγκεκριμένα ἀποτελέσματα. Καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξη: στὴν Ρώμη, κατὰ τὴν διάρκειά τῆς συνάντησης μετὰ τὴν οὐνιτικὴ ἱεραρχία τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία (ἱεραρχία) εἶχε ἀνάγκη νὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὶς συστάσεις τοῦ Bala-

mand, δὲν ἔγινε οὔτε κἂν κουβέντα γι' αὐτές.

Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸ ξανάρχισμα τῶν θεμάτων τοῦ κατ' ἐξοχὴν θεολογικοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου καὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπομακρύνεται ὄλο καὶ περισσότερο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, σὶς σκέψεις τῶν Ὁρθόδοξων ὄλο καὶ περισσότερο κερδίζει ἔδαφος ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Ρώμη εἶναι δίγλωσση, δὲν ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη καὶ οὔτε προσφέρει πραγματικὲς συνθήκες γιὰ διάλογο.

β. Τὸ πρόβλημα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν Βεσσαραβία.

Ἡ Βεσσαραβία εἶναι Ρουμανικὴ περιοχὴ. Αὐτὴ, μετὰ τὴν διάλυση τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., ἔγινε «Μολδαβικὴ Δημοκρατία», καὶ δημιουργεῖ ἐπίσης δυσκολίες στὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία.

Καὶ τοῦτο διότι, μολονότι πολιτικὰ ἡ πρῶην σοβιετικὴ Μολδαβία ἔγινε ἀνεξάρτητο κανονικὰ κράτος ἀπὸ τὴν Μόσχα, καὶ οὔτε συνορεύει πλέον μετὰ τὴν Ρωσία, ὁ παναγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ ὄλων τῶν Ρώσων ἐπιμένει νὰ διατηρεῖ τὴν δικαιοδοσία του στὴν Μολδαβία. Ἱστορικὰ καὶ ἐν συντομίᾳ ἡ Ἐκκλησία τῆς Μολδαβίας ἀνήκε ἀρχικὰ στὴν δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος 1885 ἔγινε μαζί μετὰ τὴν Ρουμανικὴ Ἐκκλησία αὐτοκέφαλη, καὶ ἀπὸ τὸ 1925 Πατριαρχεῖο. Ἡ Βεσσαραβία, μέρος τῆς Μολδαβίας, κατακτήθηκε πολλὰς φορὲς ἀπὸ τοὺς Ρώσους καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς σοβιετικοὺς (1912-1918, 1940-1941, 1944-1992 ὅταν ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος). Μετὰ ἀπὸ κάθε πολιτικὴ κατοχὴ, ἡ Μόσχα τὴν καταλάμβανε καὶ ἐκκλησιαστικὰ, χωρὶς καμμία συνεννόηση μετὰ τὴν Ρουμανικὴ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Τώρα ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Βεσσαραβία ἀνήκει κανονικὰ στὴν δικαιοδοσία τῆς. Μὰ μετὰ ποιά βάση; Μήπως βάσει δυνάμεως καὶ τῆς φιλομοσκοβιτικῆς πολιτικῆς προστασίας τῶν νῦν κυβερνῶντων τὴν Δημοκρατία τῆς Μολδαβίας;

Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1992, μέρος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βεσσαραβίας μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπο ζήτησαν ἀπὸ τὸ Ρουμανικὸ Πατριαρχεῖο νὰ ἐπαναδραστηριοποιήσει τὴν ρουμανικὴ Μητρόπολη τῆς Βεσσαραβίας, ἡ ὁποία δημιουργήθηκε μετὰ τὴν ἔνωση τῆς Βεσσαραβίας μετὰ τὴν Ρουμανία τὸ ἔτος 1918.

(Συνεχίζεται)

Μετάφραση Διακ.
ΗΛΙΑ ΦΡΑΤΣΕΑ
Δρος Θεολογίας

ΑΙ ΔΥΟ «ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ» ΟΥΦΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Β'

Ἐδῶ θὰ διακόψω, ὁμως, τὸν θεολογικὸν λόγον, διὰ νὰ παραχωρήσω χῶρον εἰς τινὰ παραδείγματα ἐκ τῆς ζωῆς τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται αἰσθητὸν καὶ συνειδητὸν, πῶς διάγεται καὶ ἐκδηλοῦται ἡ ὄντως κατὰ Χριστὸν ζωὴ τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς ὅλους τοὺς συνανθρώπους ἡμῶν.

Οἱ βιογράφοι τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Παχωμίου (περὶ τὸ 276-347) διηγοῦνται, πῶς μετεστράφη οὗτος ἐκ τῆς εἰδωλολατρίας εἰς τὴν κατὰ Χρι-

Τοῦ κ. ΜΕΓΑ Λ. ΦΑΡΑΝΤΟΥ

στὸν πίστιν, διὰ νὰ ἐξελιχθεῖ, περαιτέρω, εἰς ἕνα ἀστέρα πρώτου μεγέθους τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸν θεμελιωτὴν τοῦ Κοινοβιακοῦ μοναστικοῦ βίου, μὲ τὴν ἰδρυσιν ἀλύσσεως ἀνδρικών καὶ γυναικείων Μοναστηρίων εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ταβερνησίου ἐν Αἰγύπτῳ, ἀνατολικῶς τοῦ ποταμοῦ Νεῖλου. Οὗτος, στρατιώτης ὢν τοῦ Βυζαντίου, συνελήφθη εἰς μίαν μάχην ἐναντίον «τυράννου» τινός, ὁμοῦ μετ' ἄλλων στρατιωτῶν, αἰχμάλωτος, καί, πολλὰ δεινὰ παθῶν, ἐνεκλείσθη, ἐν τέλει, εἰς μίαν φυλακὴν «εἰς τὴν πόλιν τῶν Θηβαίων». Οἱ δὲ Χριστιανοὶ τῆς πόλεως ταύτης, πληροφορηθέντες τὸ συμβάν, «ἤνεγκαν αὐτοῖς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἄλλας χρείας, καθότι ἦσαν ἐν θλίψει». Ἡ φιλάνθρωπος αὕτη ἐκδήλωσις τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν «νεανίαν», ὅστις, ζητήσας νὰ μάθει περὶ ποίων ἀνθρώπων ἐπρόκειτο, ἐπληροφορήθη, ὅτι οὗτοι εἶναι «Χριστιανοί», ὄντες «ἐλεήμονες καὶ πρὸς ξένους καὶ πρὸς πάντας... πᾶν ἀγαθὸν πᾶσι ποιοῦντες». Τότε δὲ ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ καὶ οὗτος Χριστιανός, δώσας τὴν ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Θεόν: «πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀγαπῶν, δουλεύσω αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐντολήν σου»⁴.

Ἐδῶ αἰσθητοποιεῖται ἡ δύναμις τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, ὡς ἐκπληρώσεως τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε εἰσ-

ελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, τοῦ ἐν Οὐρανοῖς» (Μτθ. 7, 21). Οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ αἰρετικοὶ δὲν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν γνησίαν κατὰ Χριστὸν ζωὴν μὲ ὕβρεις καὶ μὲ διώξεις ἢ μὲ προσηλυτιστικὰς μεθοδεύσεις καὶ θεολογικὰ εὐφυολογήματα, ἀλλὰ μὲ τὸ προσωπικὸν παράδειγμα αὐθεντικῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, ἐκδηλουμένης, ἐμπράκτως, ὡς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας «καὶ πρὸς ξένους καὶ πρὸς πάντας» ἀνθρώπους, «ποιούντων πᾶν ἀγαθὸν πᾶσιν».

Ὁ Ἅγιος Μακάριος, ὁ Αἰγύπτιος (ἀποθανὼν περὶ τὸ 380-390), δεινὸς θεολόγος καὶ κορυφαῖος Ἀββάς, καὶ ἰδρυτὴς πολλῶν Μοναστηρίων εἰς τὴν ἔρημον τῆς Σκηθίας, μέγας δὲ πνευματικὸς πατήρ, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφευγον πλήθη ἀνθρώπων πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ παρηγορίαν, ἀφηγεῖται ἐν συγκλονιστικόν, προσωπικόν, γεγονός, ποῦ τοῦ συνέβη, ὅτε ἦτο νέος, ἀκόμη, Ἀναχωρητῆς, ἀλλ' εἶχεν, ἤδη, ἀποκτήσει τὴν φήμην τοῦ Ἁγίου. Εἰς τὴν κώμην, ἔνθα διέμενε, συνέβη νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ μείνῃ ἔγγυος κάποια «παρθένος». Εἰς τὰς ἐπιμόνους ἐρωτήσεις δὲ τῶν οἰκείων τῆς, νὰ ἀποκαλύψῃ αὐτὴ τὸν συνεργόν τῆς εἰς τὴν συνουσίαν, κατωνόμασε τὸν Μακάριον, ὡς τὸν συνένοχόν τῆς. Τότε δὲ ἔσπευσε ὁ ὄχλος τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν καί, ἀφοῦ συνέλαβεν αὐτόν, «ἐκρέμασεν ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ χύτρας» καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, καί, τύπτων καὶ χλευάζων αὐτόν, περιέφερον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. «Καὶ ἔτυψάν με, παρὰ μικρόν, τοῦ ἀποθανεῖν», — θρηνηλογεῖ ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦτο δὲν ἀφήκαν ἡσυχον τὸν Μακάριον οἱ οἰκείοι τῆς παθούσης γυναικός, ἀλλ' ὑπεχρέωσαν αὐτόν νὰ συντηρῇ αὐτὴν καὶ τὸ τέκνον τῆς, ὅταν θὰ γεννηθεῖ τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπραξεν ὁ Μακάριος, ἀνευ ἀντιρρήσεως, ὅστις κατεσκεύαζεν «ἐργόχειρα, ἐργαζόμενος νύκτα καὶ ἡμέραν», καὶ ἀπέστελλε ταῦτα εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως πρὸς πώλησιν, δι' ἐνός «εὐλαβοῦς κοσμοῦ», ὅστις «διηκόνει» αὐτόν, τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀντίτιμον παρέδιδεν εἰς τὴν ἐγκυμονοῦσαν γυναῖκα πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν αὐτῆς. Οὕτω δὲ ἐπαρηγόρει ἑαυτόν, δοξολογῶν τὸν Θεόν: «Μακάριε, ἰδοὺ εὗρες ἑαυτῷ γυναῖκα· χρὴ ἐργάζεσθαι μικρόν περισσόν, ἵνα τρέφῃς αὐτήν». Ὅτε δὲ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 366 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

4. Βίος τοῦ Ἁγίου Παχωμίου 4' ἐν: ΒΕΠ 40, 130-131.

ἦλθεν ὁ καιρὸς «τοῦ τεκεῖν, ἔμεινεν ἡ γυνή, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, βασανιζομένη καὶ οὐκ ἔτικτε». Συναισθανθεῖσα δέ, τότε, αὕτη τὴν ἁμαρτίαν της, ἐκάλεσε τοὺς οἰκείους της καὶ «εἶπεν: Ἐγὼ οἶδα, ὅτι τὸν Ἀναχωρητὴν ἐσυκοφάντησα καὶ ψευσαμένη ἤτιασάμην· καὶ οὗτος οὐκ ἔχει πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ δεῖνα, ὁ νεώτερος». Τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ συγχωριανοὶ της ἐξῆλθον, καὶ πάλιν, κατευθυνθέντες πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ ζητήσουν παρ' αὐτοῦ συγγνώμην. «Ἐγὼ δέ, ἀκούσας ταῦτα... παρὰ τοῦ διακονοῦντός μοι, —ἀφηγεῖται ὁ Ἄγιος—, ἵνα μὴ θλίψωσί με οἱ ἄνθρωποι, ἀνέστην καὶ ἔφυγον ὧδε εἰς τὴν Σκήτιν»⁵.

Ἐνώπιόν μας ἀποκαλύπτεται, ἐνταῦθα, ἡ ἐκπληκτικὴ μορφή τοῦ κατὰ Χριστὸν σαλοῦ, ἥτοι τοῦ δικαίου ἐκεῖνου, ὅστις διαβάλλεται καὶ διώκεται ὑπὸ τῶν ἀδίκων ὡς ἄδικος, διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον, ὅτι ἡ ζωὴ του δὲν ἐντάσσεται εἰς τὰ ἠθικὰ κριτήρια τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος, κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὅστις, ὑπὸ τῶν ἀνόμων, «μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη» (Λουκ. 22, 37). Καὶ ὁ Σωκράτης προφητικῶς θὰ εἶπει: «Ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδησεται, ἐκκαυθήσεται τῷ φθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασχινδουλευθήσεται»⁶. Ἡ ἀνωτέρω στάσις τοῦ Μακαρίου συνιστᾷ γνησίαν ἐκφρασιν χριστιανικῆς ἀγιότητος εἰς ἓνα κόσμον, ὅστις διεκδικεῖ, πάντοτε, τὸ δίκαιόν του, θέλων «δικαιοῦν ἑαυτὸν» (Λουκ. 10, 29), καὶ οὐδέποτε ὑποχωρεῖ ἢ συγχωρεῖ· εἶναι δὲ ἀνάλογος πρὸς ἐκεῖνην τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν πορείαν Του πρὸς τὴν σταύρωσιν, τὸν Ὅποιον περιγράφει ὁ *Ἠσαΐας* (κεφ. 53) μὲ ἀσύλληπτον θεῖον βάθος: «Καὶ εἶδομεν Αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος... Καὶ αὐτός, διὰ τὸ κεκακῶσθαι, οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα Αὐτοῦ· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνός ... ἄφωνος».

Ὁ *B. Bettelheim*⁷, ζήσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν φρίκην τῶν Στρατοπέδων Συγκεντρώσεως, περιγράφει τὴν συμπεριφορὰν τῶν *θηροσκευτικῶς* ἐμφορουμένων αἰχμαλώτων εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν Ναζι καὶ ἀναφέρει, ὅτι, ἐκ τούτων, οἱ μὲν *ἄστοι* Χριστιανοὶ ἦσαν μικρόψυχοι, συκοφάνται τῶν συναιχμαλώτων

των, δουλόφρονες καὶ ἀπεσκόπουν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἰδίων προνομίων· διὸ καὶ οἱ Ναζι ἐμίσουν καὶ ἀπεχθάνοντο αὐτούς. Ἀντιθέτως δέ, συμπαθεῖς πρὸς αὐτούς ἦσαν οἱ *Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά*, φυλακισόμενοι διὰ τὴν ἀρνησίαν των πρὸς στρατεύειν, οἵτινες οὐχὶ μόνον δὲν ἐπιοῦντο πρὸ τοῦ ἐπιχειμένου μαρτυρίου των, ἀλλ' ἐτόλμων καὶ νὰ προσηλυτίζουσιν τοὺς Ναζι εἰς τὴν πίστιν των. Οὐδέποτε δὲ ἐσυκοφάντων τοὺς συναιχμαλώτους των ἢ προσεπάθουν νὰ λάβουν ἔναντι αὐτῶν προνομακῆν θέσιν. «Πρὸς τοὺς Μάρτυρας τοῦ Ἰεχωβά οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθεῖ τὸν θαυμασμόν... Ἡ προσωπικὴ των προθυμία πρὸς θυσίαν ὑπερέχει, κατὰ πολὺ, τῶν Χριστιανῶν πάσης ἄλλης χριστιανικῆς ἐκκλησίας... Ὅταν συλλαμβάνονται, ἀποκοῦν οὗτοι εἰς τὴν φυλακὴν ἢ εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως νέους ὄπαδούς. Προσφοραί, νὰ ἀλλάξουν τὴν πίστιν των, μὲ ἀντάλλαγμα τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὴν διάσωσιν τῆς ζωῆς των, ἀπορρίπτονται μὲ περιφρόνησιν. Πλήθος μαρτύρων ἐκ τῶν συναιχμαλώτων των εἰς τὰ ναζιστικὰ καὶ τὰ κομμουνιστικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως ἐξυμνοῦν, ὁμοφώνως, τὸ ἀλύγιστον αὐτῶν, τὸν ζῆλον τῆς ὁμολογίας των καὶ τὴν προθυμίαν των πρὸς βοήθειαν εἰς ἓνα ἀπάνθρωπον κόσμον. Καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἀποφασιστικότητα ὤδευσαν χιλιάδες ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν θάνατον»⁸. Δυνατὸν ἢ προθυμία αὕτη πρὸς θυσίαν τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά νὰ ἔχει πολλὰ καὶ ποικίλα κίνητρα, δὲν παύει, ὅμως, νὰ ἔχει ἐξυγιαντικὴν δύναμιν καὶ δι' ἡμᾶς, τοὺς Ὀρθοδόξους, ἀφοῦ ἡ ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως εἶναι οὐχί, ἀπλῶς, θεωρητικὴ κατοχὴ ἰδεῶν καὶ δογμάτων ἢ θρησκευτικὸς φορμαλισμὸς καὶ τυπολατρεία, ἀλλὰ τρόπος καὶ ἐκφρασις *γνησίας καὶ αὐθεντικῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς*. Οὐδέποτε δὲ θὰ πρέπει νὰ διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας ἡ σοβαρότης τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι *προάγουσιν* ὑμᾶς εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Μτθ. 21, 31). «Οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεὸς» (Πρξ. 10, 34). «Μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μὴ πως οὐδὲ σοῦ φείσεται» (Ρωμ. 11, 21).

Ἐν ἀκόμῃ παράδειγμα, ἐκφραστικὸν γνησίας χριστιανικῆς ἀγιότητος, εἶναι καὶ τὸ ἀκό-

5. *Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου*, ἐν: ΒΕΠ 42, 257-258.

6. Πλάτωνος, *Πολιτεία Β'*, 361e-362a.

7. B. Bettelheim, *The Informed Heart: Autonomy in a Mass Age*, New York 1960.

8. K. Hutten, *Seher, Grübler, Enthusiasten* 1961', 119-120. Πρβλ. καί: E. Fromm, *Anatomie der menschlichen Destruktivität* 1991, 80 ἐξ.

λουθον: Εἰς τόπον τινὰ Μοναζόντων εἰσῆλθε κάποια γυνὴ εἰς τὸ κελλίον ἐνδὸς Μοναχοῦ, τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Μοναχοὶ καὶ σκανδαλισθέντες ἔσπευσαν νὰ ἀναγγείλουν πρὸς τὸν Ἀββᾶν αὐτῶν Ἀμμωνᾶν. Οὗτος δὲ κατηρθύνθη πρὸς τὸ κελλίον τοῦ Μοναχοῦ, ὅστις, ὅμως, ἀντιληφθεὶς τὸν θόρυβον, εἶχε φροντίσει νὰ κρύψει τὴν γυναῖκα εἰς ἓνα «μέγαν πίθον», ὅστις ἔκειτο πλαγίως εἰς τὸ ὀπίσω μέρος τοῦ κελλίου του. Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς, κατανοήσας τὸ γενόμενον, ἐστάθη πρὸ τοῦ στομίου τοῦ πίθου καὶ ἐκάλεσε καὶ τοὺς λοιποὺς Μοναχοὺς νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ κελλίον τοῦ Μοναχοῦ, οἵτινες διεπίστωσαν, ἰδίως ὁμῶς, ὅτι δὲν ὑπῆρχε γυνὴ εἰς αὐτό. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐπέπληξεν ὁ Ἀββᾶς τοὺς Μοναχοὺς διὰ τὴν συκοφαντικὴν των διάθεσιν καὶ περιέργειαν καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς μεταμέλειαν καὶ μετάνοιαν⁹.

Ὁ Ἀββᾶς Δωροθέος, σχολιάζων τὴν διαγωγὴν ταύτην τοῦ Ἀγίου Ἀμμωνᾶ, ὅστις, «γνοὺς ὅτι ἔκρυψεν ὁ ἀδελφὸς τὴν γυναῖκα ὑποκάτω τοῦ πιθαρίου, ἀπελθὼν ἐκάθισεν ἐπάνω αὐτοῦ», λέγει: «Πόσῃν εὐσπλαγχνίαν ἐνεδείξατο; Πόσῃν ἀγάπῃν ἔσχεν ἡ ἀγία ἐκείνη ψυχὴ»¹⁰; Οἱ ἁμαρτωλοὶ δὲν συγχωροῦν, ἀλλὰ μόνον κατακρίνουν καὶ καταδικάζουν, βλέποντες τὰς ἁμαρτίας μόνον τῶν ἄλλων, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ἰδικὰς των. Διὸ καὶ λέγει ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς: «Εἴ τις βασιάζει τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, οὐ βλέπει τὰς τοῦ πλησίον αὐτοῦ»¹¹, ἀπηχῶν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς» (Μτθ. 7, 3); Ὁ δὲ Ἀββᾶς Δωροθέος ἐξαιρεῖ τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἁμαρτωλότητος ὡς οὐσιῶδες γνῶρισμα γνησίας κατὰ Χριστὸν ἀγιότητος, λέγων, ὅτι «οἱ Ἅγιοι, ὅσον ἐγγίζουσι τῷ Θεῷ, τοσοῦτον ἁμαρτωλοὺς βλέπουσιν ἑαυτούς»¹², διὸ καὶ δύνανται νὰ συγχω-

ροῦν: διότι ὁ Θεὸς συνεχώρησε τὰς ἰδικὰς των ἁμαρτίας· «καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Μτθ. 6, 12). «Ἡ ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν» (Α' Πέτρ. 4, 8).

Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι εἰς ρομαντικὸς Οὐμανισμὸς, εὐεργετικῆς στροφῆς πρὸς τοὺς συνανθρώπους. Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη πηγάζει ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, ὡς ἄφεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ - Πατρὸς τῶν δικῶν μας ἁμαρτιῶν καὶ ἐγκλημάτων. Οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ζήσει, ἐὰν δὲν πιστεύσει εἰς τὴν συγχωρητικὴν ἀγάπην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν δικῶν του ἐγκλημάτων, διὰ τῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Μόνον ἡ πίστις αὕτη δύναται νὰ ἐλαφρύνει τὴν ζωὴν πρὸς δημιουργικὴν δραστηριότητα καὶ νὰ καλλιεργήσει αἰσθήματα αἰσιοδοξίας καὶ εὐγνωμοσύνης. Οἱ δὲ Ἅγιοι, — ὅλοι ἀνεξαιρέτως —, ὅταν τονίζουσι, διαρκῶς, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τό: «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» (Λουκ. 18, 13), καί: «Πάτερ, ἡμᾶρτον εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν Σου» (Λουκ. 15, 18), δὲν ψεύδονται καὶ δὲν ὀμιλοῦν ὑποκριτικῶς, προφασιζόμενοι ἁμαρτωλότητα, ἀλλ' ἔχουν βαθυτάτην συναίσθησιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἁμαρτιῶν, ἀνάλογον πρὸς ἐκείνην τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι Ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι, ὃ εἰμι» (Α' Κορ. 15, 9). Ἄριστα ἐκφράζει τὸ φρόνημα τοῦτο γνησίας Ἀγιότητος ὁ Ὅσιος Μάρκος Ἀσκητής: «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι»; — Ὅταν γὰρ ἀναλογίση, Ψυχὴ, τὰς ἀπὸ γενέσεως εὐεργεσίας τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ, ἢ πόσων κινδύνων πολλάκις ἐρρύσθη ἢ πόσοις κακοῖς ὑποπεσοῦσα καὶ ἐν πλημμελείαις πολλάκις ἐκουσίως ὀλισθήσασα, οὐ παρεδόθη κατὰ τὸ δίκαιον τοῖς ἀπατήσασιν πνεύμασιν εἰς ἀπώλειαν καὶ θάνατον· ἀλλὰ μακροθύμως ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, ... ἀγαθῷ νεύματι, εἰς ὁδὸν σωτηρίας ὠδήγησε»¹³. Οἱ Ἅγιοι δὲν παραμένουν, ὅμως, εἰς τὴν ἁμαρτοκρατίαν, εἰς τὸ βύθισμα τῆς ὑπάρξεως των εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' εἶναι τέκνα τῆς θείας Χάριτος καὶ τῆς Υἱοθεσίας, κάμνοντες ὑπέρβασιν τῶν ἁμαρτιῶν των διὰ τῆς συγχωρητικῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ χωροῦντες, ἔτσι, εἰς θετικὴν δημιουργικότητα. (Συνεχίζεται)

9. Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς, ἐν: μν. ἔργ.: *Γεροντικὸν* 16.

10. Ἀββᾶ Δωροθέου, *Ἔργα Ἀσκητικὰ* 1991, 198. Ἡ σκηνὴ αὕτη ὑπεμφαίνει τὴν ἀντίστοιχον Εὐαγγελικὴν καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι ἔφερον πρὸ τοῦ Ἰησοῦ «γυναῖκα ἐπὶ μοιχεῖα κατελημμένην», αἰτοῦντες «λιθάξαι» αὐτήν, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπήντησεν: «Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω λίθον ἐπ' αὐτήν». Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οὗτοι, ἀπεχώρησαν, καὶ παρέμεινεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ μόνοι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, εἶπε: «Γύναι, ποῦ εἶσιν; Οὐδεὶς σε κατέκρινεν; Ἡ δὲ εἶπεν: οὐδεὶς, Κύριε. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς: οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε» (Ἰω. 8, 1-11).

11. Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ἐν: μν. ἔργ.: *Γεροντικὸν* 73.

12. Ἀββᾶ Δωροθέου, μν. ἔργ., 12.

13. Ὀσίου Μάρκου, τοῦ Ἀσκητοῦ, *Ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον μονάζοντα*, ἐν: *Φιλοκαλία Α'*, 128.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

«Έρχεσθε και ἴδετε».

«Σήμερον ἀγάλλεται ἡ Ἐκκλησία, φαιδρῶς ἀπολαμβάνουσα τὴν ἱερὰν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόπων καὶ χαίρουσα Σὲ ὑμνεῖ καὶ δοξάζει πιστῶς».

Παναγιώτατε, σεβαστοὶ πατέρες, εὐλαβὲς ἐκκλησίασμα

1. Λαμπρὴ καὶ πανορθόδοξη πανήγυρη σήμερα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἡ σημερινὴ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, κορυφαία καὶ ἐκλεκτή,

---

Τοῦ κ. **ΧΡΙΣΤΟΥ Θ. ΚΡΙΚΩΝΗ**

Καθηγητοῦ-Προέδρου Τμήμ. Ποιμαντικῆς Α.Π.Θ.

προβάλλει τὸ ἀνυπέρβλητο μεγαλεῖο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἀποτελεῖ τὴ δόξα καὶ τὸ θρίαμβο τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως. Δὲν εἶναι μία ἀπὸ τὶς πολλὰς καὶ συνηθισμένες ἑορταστικὲς ἐπετείες.

Μὲ τὴ σημερινὴ ἑορτή, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καταφάσκει γιὰ μία ὀρθὴ ἀξιολόγηση τῆς Ὁρθοδοξίας, γιὰ μιὰ ἀληθινὴ μαρτυρία μέσα στὸ σύγχρονο κόσμο, τὸν ἀδιάφορο γιὰ μεταφυσικὲς ἀναζητήσεις καὶ μὲ ἀνύπαρκτη σχεδὸν πνευματικότητα καὶ προβάλλει τὴ γνησιότητα τοῦ ἠθους τῆς καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ὀρθόδοξου χριστιανικῆς ἀληθείας. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐορτάζει μεγαλοπρεπῶς τὰ νικητήριά της ἐναντίον τῶν δυνάμεων ἐκείνων ποὺ ἐπεχείρησαν νὰ ἀλλοιώσουν τὸ γνήσιο ὀρθόδοξο φρόνημά της καὶ ἀκόμη —γιατὶ ὄχι— καὶ τὸν ἀφανισμό της. Ἡ σημερινὴ ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως ἐπεκράτησε νὰ ὀνομάζεται ἀπὸ τὸ 843, ὡς ἐπέτειος τῆς ἀναστήλωσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων, συγκεφαλαιώνει ὅλους τοὺς ἀγῶνες τῆς ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπονομεύσεων: «ἔξωθεν μάχαι» καὶ διωγμοί, «ἔσωθεν φόβοι»¹ καὶ ὑπονομεύσεις ταλαι-

πωροῦν τὴν Ἐκκλησίαν, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Ἡ σημερινὴ ἑορτὴ δείχνει ἀκόμη τὴ μαρτυρία καὶ τὸ βίωμα τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὅλη τὴ μακραίωνη πορεία της.

Χαρακτηριστικά, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει: «πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ πολεμήσαντες ἀπώλοντο; αὕτη ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναβέβηκε. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία: πολεμουμένη νικᾷ: ἐπιβουλευομένη περιγίνεται: ὑβριζομένη λαμπροτέρα καθίσταται: δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν: κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται: χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει: πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικᾶται»².

Σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ σὲ κάθε τόπο ἀπὸ πολλοὺς καὶ μὲ ποικίλους τρόπους βάλλεται, ἀλλὰ δὲν καταβάλλεται: γιατί δὲν εἶναι ἀνθρώπινο δημιούργημα, ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεῖο καθίδρυμα. Ἐχει κεφαλὴ καὶ κυβερνήτη τὸ Χριστὸ καὶ τὸν Παράκλητο, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, ποὺ τὴν «ὀδηγεῖ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»³ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε νικητρία.

2. Γιὰ νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὸ περιεχόμενο τῆς σημερινῆς ἑορτῆς πρέπει νὰ παρακολουθήσουμε τὸ νόημα τῶν λόγων καὶ τῆς προσκλήσεως τοῦ Κυρίου στὴ συνάφεια τῆς ἀναγνωσθεῖσης Εὐαγγελικῆς περικοπῆς ποὺ λέγει: «Ἐρχεσθε καὶ ἴδετε»⁴.

Ὁ Κύριος, προσκαλῶν τοὺς μαθητὲς του, ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς προτρέπει νὰ ἔλθουν κοντά του: καλεῖ ὅλους, τώρα, ἀμέσως καὶ χωρὶς ἀναβολή: νὰ δράξουν τὴν εὐκαιρία τῆς σωτηρίας, ποὺ τοὺς προσφέρει μὲ τὴν πρόσκληση «Ἐρχεσθε καὶ ἴδετε». Πρόσκληση ἀπλή, σαφὴς καὶ ξεκάθαρη. Μόνο ποῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, στίς σωτήριες προσκλή-

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴ Θεσσαλονίκη.

1. Β' Κορ., 7, 5. Βλ. Χριστοδούλου Μητρ. Δημητριάδος, Ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας στὴ σύγχρονη πορεία τοῦ ἔθνους, «Ἐκκλησία» Ἀριθ. 6, (13.3.1980), σ. 105 ἔ.

2. Χρυσόστομος Ὁμιλ. «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεὶς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη» καὶ ..., PG 52, 397-398.

3. Ἰω. 16, 13. Βλ. Νικοδήμου, Μητροπολίτου Πατρῶν, «Τὸ σύγχρονον μῆνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας», «Ἐκκλησία» Ἀρ. 6 (1.4.1992) σ. 180-181.

4. Ἰω., 1, 40.

σεις του Κυρίου ανταποκρίνονται άμέσως και προθύμως, μόνο οι έπιδεικτικές σωτηρίας ψυχές. Αυτές δέν άμφιβάλλουν, δέν ύποβάλλουν έρωτήσεις και δέν προβάλλουν δικαιολογίες για να δεχθούν την πρόσκληση του Κυρίου.

Προσέρχονται κοντά του και άφου τόν γνωρίσουν καλά και άπαιτήσουν έμπειρία της χάρης και των ευεργεσιών του Κυρίου προσδένονται κοντά του και δέν τόν άποχωρίζονται ποτέ, ό,τι και άν τους συμβεί.

Έξ άλλου, ό πάνσοφος Θεός έχει γι' αυτό ποικίλους τρόπους προσκλήσεων και χρησιμοποιεί διάφορες μεθόδους προσελκύσεων κοντά του. 'Η θεία χάρη ενεργεί άποτελεσματικά και ή θεία δύναμη θαυματουργεί εκεί όπου δέν την περιμένει ό άνθρωπος.

Άλλωστε, ή άκτινοβολία την όποία άσκούν όλοι —όσοι και όποιοι είναι αυτοί— πού γνώρισαν τόν Κύριο, με την πραγματική χριστιανική ζωή τους, με την άρετή της άγάπης, της ειλικρίνειας και άνιδιοτέλειας, έπιδρούν δυναμικά στο περιβάλλον τους και μπορούν, χαρούμενοι να άναφωνούν «εύρήκαμε Αυτόν και προσδοκούσαμε και ζητούσαμε»⁵.

3. 'Η πρόσκληση του Κυρίου «Έρχεσθε και ίδετε» δέν είναι άσχετη με τό νόημα και τό περιεχόμενο της 'Ορθοδοξίας.

Διότι 'Ορθοδοξία σημαίνει, εκτός των άλλων, την άνόθευτη πίστη στον Σωτήρα Χριστό, ό 'Οποίος, ών Υιός του Θεού, ήλθε στον κόσμο για να έγκαθιδρύσει την πνευματική βασιλεία του «ώς έν ουρανών και επί της γής». Και ίδρυσε την 'Εκκλησία Του «ήτις έστι τό σώμα αυτού»⁶, τά δέ μέλη της 'Εκκλησίας, οί πιστοί, άποτελούν τά «μέλη Χριστού».

'Η 'Εκκλησία του αυτή, ή 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, δέν κατέχει μόνο και διαφυλάττει άνόθευτη τη θεία 'Αποκάλυψη, αλλά και την προβάλλει στον κόσμο, πού δέν γνώρισε άκόμη την άλήθεια και τό μήνυμα της σωτηρίας του Χριστού. Δίδει τη μαρτυρία της 'Ορθοδόξου πίστεως και έλπίδα για να γίνει γνωστή από όλους, χριστιανούς και μή. 'Η μαρτυρία αυτή της 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, σταθερά προσηλωμένη στην παράδοση των 'Αποστόλων και των Πατέρων της, άποτελεί κανόνα πίστεως και γνώμονα 'Ορθοδοξίας.

Αυτή ή 'Εκκλησία του Χριστού, ή 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, είναι ή άδιαίρετη και άλάθητη' είναι ή σώζουσα «μία, άγία, καθολική και άποστολική 'Εκκλησία» του Συμβόλου της πίστεώς μας⁷.

Και ως τοιαύτη κατόρθωσε να άντιμετωπίσει με έπιτυχία και συγχρόνως να ύπερνικήσει τις διάφορες αίρέσεις και τά σχίσματα στη μακράν ιστορία της' μάλιστα με τους έπίμονους και συνεχείς άγώνες της, με τη διδασκαλία των άγιών πατέρων της και με τις άποφάσεις των διαφόρων συνόδων της, ιδίως των Οίκουμενικών, έπέτυχε να έπιβληθή στις πάμπολλες και πανίσχυρες δυνάμεις πού την πολέμησαν κατά καιρούς' γι' αυτό και πάλιν εύστοχα ό ιερός Χρυσόστομος διεκήρυξε: «Ούδέν γάρ 'Εκκλησίας ισχυρότερον' έλπίς σου ή 'Εκκλησία, ή σωτηρία σου ή 'Εκκλησία, ή καταφυγή σου ή 'Εκκλησία. Του Ούρανού ύψηλότερα έστι, της γής πλατυτέρα έστιν. Ούδέποτε γηρά, άει δέ άκμάζει»⁸.

4. Άλλά ό μισόκαλος και φθονερός διάβολος κατάφερε να διαρρήξει τόν άρραφο χιτώνα του Χριστού και να διαιρέσει τη Μία 'Εκκλησία, χωρίς όμως να παύσει ή 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία να είναι ή «μία, άγία, καθολική και άποστολική», ένών όλες οί άλλες, οί άποκοπείσες και διαχωρισθείσες, νοθευμένες πια αλλά και ψευδεπίγραφες, όφείλουν να επανέλθουν και να ένταχθούν στους κόλπους της μιάς άκαινοτομήσε 'Ορθοδόξου ήμών 'Εκκλησίας.

Και βέβαια ή παρατηρουμένη σημερινή διαίρεση του Χριστιανικού κόσμου δέν είναι μόνο αντίθετη προς τό θέλημα του Κυρίου, πού θέλει «ίνα πάντες έν ώσιν»⁹ και «ίνα γενήσεται μία ποιμνή εις ποιμήν»¹⁰, άλλ' έπιπλέον, κλονίζει την πίστη των ανθρώπων και τους προβληματίζει έντονα.

Οί άνθρωποι, στην πρόσκληση του Κυρίου «Έρχεσθε και ίδετε», προβληματισμένοι διερωτώνται: πού να προσέλθουν, ποιούς και τί να ίδούν; Τόν χριστιανικό κόσμο διηρημένο; Την 'Εκκλησία σπαρασσομένη από έσωτερικές διχό-

7. Βλ. σχετική μελέτη μας: 'Η 'Εκκλησία αυθεντικός έρμηνευτής της έν Χριστώ Θείας 'Αποκαλύψεως, Θεσσαλονίκη 1992 σ. 11-12 έ. και Νικοδήμου Μητρ. Πατρών, μν. έργ. σ. 181.

8. Χρυσόστομος, «Ότε της 'Εκκλησίας έξω εύρεθείς Εύτρόπιος», PG 52, 402-403.

9. 'Ιω., 17, 21.

10. 'Ιω., 10, 16. Βλ. και Νικοδήμου Πατρών, μν. έργ., σ. 181.

5. Βλ. 'Ιω., 1, 42.

6. 'Εφ., 1, 23.

νοιες, ξριδες και αντιθέσεις; Τους λεγομένους «πιστούς» χωρισμένους σε διάφορες «ομάδες», να κυριαρχούνται από ανεπίτρεπτο φανατισμό, αντιπάθεια, που φθάνει στο μίσος έναντι των «άδελφών» τους, που είναι μέλη του ίδιου σώματος του Χριστού;

Πώς θα πεισθούν οι άλλοι να προσέλθουν στο Χριστό, όταν, όσοι υποτίθεται ότι είμαστε κοντά του κάνουμε το κάθε τι και δείχνουμε το χειρότερο έαυτό μας για να τους απογοητεύσουμε και να τους απομακρύνουμε; λέγει σχετικά ο ιερός Χρυσόστομος^{10α}.

Θέλομε να εμφανιζόμεθα ότι είμαστε οι γνήσιοι φορείς της 'Ορθοδόξου διδασκαλίας, αλλά με την προσωπική μας ζωή και την καθημερινή συμπεριφορά μας αλλοιώνουμε και διαστρέφουμε τη γνήσια διδασκαλία του Θεανθρώπου. Την προσαρμόζουμε στις ανθρώπινες - προσωπικές μας αδυναμίες και συμφέροντα. Γι' αυτό και όσοι παραχαράσσουν την αληθινή και γνήσια διδασκαλία της 'Ορθοδόξου πίστεως θα ακούσουν τη φωνή του Κυρίου «οτι σεις δεν είσθε δικοί μου, άλλ' είσθε συναγωγή του Σατανά»¹¹. Γιατί ψεύδεσθε και δεν εκφράζετε το πνεύμα του Ευαγγελίου και οι ενέργειές σας δεν είναι άδολες ούτε οι προθέσεις σας άγνες.

'Αλλ' ή διδασκαλία του Σωτήρος και Χριστού δεν επηρεάζεται ούτε από αυτούς που τη νοθεύουν και την παρουσιάζουν σύμφωνα με τις προσωπικές τους ιδεολογίες και αντιλήψεις, ούτε από εκείνους που φανερά ή μη προσπαθούν να τη διώξουν και να την αφανίσουν.

'Επειδή ο Θεάνθρωπος 'Ιησούς, θέλει «πάντας ανθρώπους σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας έλθειν», γι' αυτό και βρίσκει, με την πανσοφία του, πάντοτε τρόπον, παρὰ τις ανθρώπινες ατέλειες, να ακούεται το μήνυμά του, το μήνυμα της σωτηρίας, και μέσα από τις δυσκολότερες ιστορικές περιόδους να προβάλλεται ο θρίαμβος του θελήματός του. 'Αδιάψευστος μάρτυρας τούτου είναι ή ίδια ή ιστορία.

5. Τούτο, εκτός πολλών άλλων, επιβεβαιώνει και ή ιστορική συγκυρία της Εικονομαχίας, που για 120 περίπου χρόνια (με διάλειμμα 30 χρόνων), καταταλαιπώρησε την 'Εκκλησία και προ-

κάλεσε τρομερά προβλήματα στο χριστιανικό κόσμο. 'Αρχισε με δύο δυναμικούς εικονοκλάστες αυτοκράτορες: στην πρώτη φάση (726-787) με τον αυτοκράτορα Λέοντα Γ' τον 'Ισαυρο και στη δεύτερη φάση (815-843) με τον Λέοντα Ε' τον 'Αρμένιο και τελείωσε με δύο ειρηνικές εικονόφιλες αυτοκράτορες Ειρήνη την 'Αθηναία και Θεοδώρα, αντίστοιχα¹².

'Η Εικονομαχία ήταν αποτέλεσμα συγκρούσεως δύο διαφορετικών αντιλήψεων και προήλθε από την αντιπαράθεση του άμορφου και αφηρημένου με το εικονιζόμενο συγκεκριμένο ιερό και αδιαφιλονίκητο του προσώπου, το οποίο εξασφαλίζει το Τριαδικό δόγμα. Οι αντιτιθέμενοι στην όντολογία του Θεού, δηλαδή στην ταύτιση του προσώπου με την υπόστασή του, δε δέχονται την άπεικόνιση της μορφής του Χριστού, ή οποία είναι ή πραγματική εικόνα του άορατου Θεού και, κατ' επέκταση, άρνούνται την άπεικόνιση και της μητρός του, της Θεοτόκου και πάντων των αγίων της 'Εκκλησίας. 'Η έπιχειρηματολογία των εικονομάχων βασικά ήταν έναντι της παραστάσεως του Χριστού, έφ' όσον κυριαρχούσα μορφή σε κάθε σύνολο εικόνων είναι ο Χριστός: άπορρίπτοντες οι εικονομάχοι τις εικόνες άπερρίπταν το Χριστολογικό δόγμα, που αποτελεί κεφαλαϊώδες θέμα της όρθοδόξου πίστεως¹³. 'Η εικόνα βρίσκει τη βιβλική θεμελίωσή της στη δημιουργία του ανθρώπου «κατ' εικόνα Θεού». 'Ο ίδιος ο Χριστός άπαλλάσσει τον άνθρωπο από κάθε είδους και μορφή ειδωλολατρία άποκαλύπτοντας την αληθινή ανθρώπινη εικόνα του Θεού: γι' αυτό ή σοφία και ο φωτισμός των πατέρων της Ζ' Οικουμενικής συνόδου διακηρύσσει ότι ή ίδια ή ανθρωπότητα του Χριστού είναι ή εικόνα της θεότητας. «'Ο έωρακώς έμε έώρακε τον πατέρα»¹⁴.

(Συνεχίζεται)

12. Π. Χρήστου, Οι Εικόνες και ή 'Ορθοδοξία, «'Ομιλίες - Διαλέξεις επίκαιρων Θεμάτων κατά τις διάφορες έκδηλώσεις της ΕΘΕΒΕ (1988-1981), έκδοση ΕΘΕΒΕ, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 87.

13. Βλ. 'Ανθίμου, Μητροπ. 'Αλεξανδρουπόλεως, «'Ερχου και ίδε», «'Εκκλησία» αριθ. 5 (15-3-1991), σ. 150 έξ. και π. Θ. Ζήση, Οι εικόνες στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 43.

14. 'Ιω. 14,9.

10α. Χρυσόστομος, Εις Ματθαίον, όμλ. 12, 5, PG 57, 208. Βλ. και έργο μου, 'Ο ιδεώδης κοινωνικός τύπος κατά τους τρεις 'Ιεράρχες. 'Ομιλίες - Διαλέξεις επίκαιρων Θεμάτων, 'Εκδ. ΕΘΕΒΕ, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 35.

11. 'Αποκ., 2, 9.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ*

Ἐπιθυμῶ νὰ ἀρχίσω ὑπογραμμίζοντας τὴ θέση καὶ τὴν ἐπικαιρότητα τῶν «Πατέρων» μέσα στὴν πνευματικὴ καὶ θεολογικὴ συνείδηση τῆς Ὁρθοδοξίας. Τονίζω **θεολογικὴ καὶ πνευματικὴ**, ἐπειδὴ αὐτὲς οἱ δύο διαστάσεις εἶναι ἀξεχώριστες. Ζοῦμε τὴ διδασκαλίαν καὶ τὴ μαρτυρίαν τους ὡς μία πραγματικὴ πατρότητα ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ὡς μία μετάδοση τῆς εὐαγγελικῆς παρακαταθήκης ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, ὅπου προσπα-

Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου
π. **Boris Bobrinsky**

θοῦν νὰ ἐνωθοῦν ἡ πιστότητα στὴν Παράδοση καὶ ὁ ἐκουγχρονισμὸς αὐτοῦ τοῦ μηνύματος μέσα στὸ σήμερον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐπικαιρότητα τῶν Πατέρων σημαίνει γιὰ μᾶς ὅτι αὐτοὶ εἶναι πάντοτε ἀνάμεσά μας καὶ ὅτι ἡ χρυσὴ ἀλυσίδα τῶν ἐμπνευσμένων καὶ τῶν φορέων τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας δὲν διασπᾶται, ἐπειδὴ θὰ «μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰω. 14,16). Οὔτε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, οὔτε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, οὔτε ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης σηματοδοτοῦν τὸ τέλος τῆς πατερικῆς ἐποχῆς. Στὶς μέρες μας, εἴτε πρόκειται γιὰ τὸν στάρκετς Σιλουανό, γιὰ τὸν ἅγιο Ἰγνάτιο Briantchaninov, γιὰ τὸν μητροπολίτη Μόσχας Φιλάρετο, εἴτε γιὰ τὸν π. Δημήτριο Στανιλοάε (καὶ γιὰ τὶς *Μητέρες* μας

Nadejda Gorodetsky, Myrrha Lot-Borodine, μητέρα Μαρία Skobtzon!), εἶναι μάρτυρες τῆς πῶ ἀθθεντικῆς καὶ τῆς πῶ ἐπικαιρῆς πατερικῆς παραδόσεως.

Πρόκειται γιὰ μιὰ μακρὰ διαδικασία ποὺ θὰ μπορούσα νὰ τὴ χαρακτηρίσω ὡς *μυστηριακὴ*, μιὰ διαδικασία *ἀποδοχῆς*, μὲ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία *δέχεται*, ἄρα ἀναγνωρίζει τοὺς Πατέρες τῆς μέσα στὸ μακρινὸ καὶ/ἢ τὸ κοντινὸ παρελθόν, καὶ ἀκόμη μέσα στὸ παρόν. Αὐτοὶ γίνονται οἱ θεοὶ πατέρες μας, καὶ μεις τὰ παιδιά τους ὑπὸ μιὰ πολὺ γόνιμη καὶ πραγματικὴ ἔννοια κυοφορίας (καὶ γέννησης) διὰ τοῦ Πνεύματος στὴν πίστη καὶ στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ. Ἡ πατρότητα αὐτῆ τῶν Πατέρων εἶναι ἐπίσης καὶ μητρότητα, ἐπειδὴ στὸ πνευματικὸ γίνεσθαι κυοφορία καὶ γέννηση συμπύπτουν: «Ἄλλ' ἐγενήθημεν ἡμεῖς ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἐαυτῆς τέκνα» (1 Θεσσ. 2,7. Πρβλ. Γαλ. 4,19).

Ἡ παρουσία τῶν Πατέρων στὴν καρδιὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς

Οἱ Πατέρες, ὅπως καὶ οἱ ἅγιοι, εἶναι ἰδιαίτερος παρόντες στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, στὴν εὐχαριστιακὴ ἀνάμνηση τῶν ἁγίων, τῶν κεκοιμημένων, τῶν ζώντων. Τονίζω *παρόντες* ὑπὸ τὴν ἔννοια μᾶς ἀληθινῆς καὶ ἀπτής «πραγματικῆς παρουσίας». Παρουσίας ἐπίσης στὴν ὑμνογραφία, τῆς ὁποίας εἶναι συγχρόνως τὸ ἀντικείμενο καὶ τὰ ὑποκείμενα, στὴν εἰκονογραφία. Ἡ βυζαντινὴ ὑμνογραφία ἰδιαιτέρως εἶναι αὐτὴ ποὺ καθιστᾶ ἐπικαιρὴ τὴ διδασκαλίαν τους καὶ τὴν ἐντυπώνει στὸ νοῦ καὶ στὴ μνήμη τῆς καρδιᾶς διαμέσου μιᾶς ἀδιάκοπης μελέτης, ἢ ὁποία συνιστᾶ μιὰν ἀληθινὴ θεολογικὴ διδασκαλία καὶ ἕναν ἐμποτισμὸ βαθιὰ λαϊκὸ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων.

Ἄν, ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, οἱ Πατέρες βρισκονται στὴν ἴδια τὴν καρδιὰ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς κοινωνίας τῆς, τῆς λειτουργίας τῆς, ἀπὸ τὴν ἄλλη, κατέχουν μιὰν ἀναγκαίαν θέσιν στὰ πλαίσια τῶν θύραθεν σπουδῶν καὶ δὲν μπορούμε παρὰ νὰ χαιρόμαστε γιὰ τὴν τεράστια ἀπὸ τὴν πενήνη τῆς πενήνητος τῆς «Χριστιανικῶν Πηγῶν» στὸ Πανεπιστήμιο σήμερον. Οἱ Πα-

* Εἰσήγηση ποὺ παρουσίασε ὁ π. Boris Bobrinsky, πρῶτανος τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ ἁγίου Σεργίου στὸ Παρίσι, στὴ συνάντηση *Πατρολογία καὶ Θεολογία*, ἢ ὁποία – ἀπὸ τὶς 16 ὡς τὶς 18 παρελθόντος Δεκεμβρίου στὴ Λυὼν – ἐκλείσει τὶς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις γιὰ τὰ πενήντα χρόνια τῆς συλλογῆς τῶν «Χριστιανικῶν Πηγῶν» (Sources Chrétiennes).

Ἡ συλλογὴ «Χριστιανικῶν Πηγῶν» ποὺ ἰδρύθηκε στὴ Λυὼν τὸ 1943, δημοσιεύει κείμενα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας – Ἑλλήνων καὶ Λατίνων κυρίως, ἀλλὰ καὶ Ἀνατολικῶν. Κάθε τόμος περιλαμβάνει τὸ πρωτότυπο κείμενο κριτικὰ ἀποκαταστημένο, μετάφραση στὰ γαλλικὰ καὶ σχόλια, φιλολογικὰ, ἱστορικὰ καὶ θεολογικὰ. Ἡ συλλογὴ αὐτὴ, ποὺ ἀνεδείχθη σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες γαλλικὰς ἐκδοτικὰς προσπάθειες τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἀπέκτησε διεθνή φήμη καὶ ἀκτινοβολία καὶ ἀριθμεῖ σήμερον τετρακοσίους τόμους. Ἡ παρούσα εἰσήγηση δημοσιεύθηκε στὸ SOP («Service Orthodoxe de Presse») No 185 (Φεβρουάριος 1994), σσ. 16-21.

τέρες και τὰ κείμενά τους φέρουν μέσα τους τὸ δικό τους μήνυμα, τὴ διδασκαλία τους, καθὼς ἐπίσης και τὴν πνευματικὴ ἐνέργεια, ποὺ εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος μέσα τους. Αὐτὸ ἐπίσης ἰσχύει και γιὰ τὴν εἰκόνα, ἀκόμη και ὅταν χρησιμοποιεῖται ἔξω ἀπὸ τὸ λειτουργικὸ και ἐκκλησιαστικὸ περιβάλλον ποὺ εἶναι τὸ ἀποκλειστικὰ δικό του.

Ἡ ἐπανανακάλυψη τῶν Πατέρων εἶναι γόνιμη γιὰ μιὰ θεολογικὴ και πνευματικὴ ἀφύπνιση ὑπὸ τὴν προϋπόθεση μιᾶς ἀπροκατάληπτης ἀνάγνωσης τῶν Πατέρων γι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους. Τότε ἐπιτυγχάνεται τὸ *πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, ἡ καρδιὰ πρὸς καρδιὰ* τότε ἐπιτυγχάνεται ἡ θεολογικὴ και πνευματικὴ γέννηση, ἡ μετάδοση τῆς πίστεως και τοῦ πνεύματός της.

Τέλος, οἱ Πατέρες εἶναι πῶς εὐρύχωροι ἀπὸ τὴν πατρολογία και τὶς πατερικὲς σπουδές. Καθὼς ὁ Ἰσραὴλ και ἀργότερα ἡ Ἐκκλησία ἀναγνώρισαν ὡς ἅγιο τὸν Σολομώντα παρὰ τὶς ἀνόσιες πράξεις τοῦ γηρατός του (πρβλ. 3 Βασιλ. 11), ἔτσι κι ἐμεῖς καλλιεργοῦμε τὴ μνήμη ἐνὸς Τερτυλλιανού, ἐνὸς Ὁριγένους, ἐνὸς Θεοδώρου Μοψουεστίας ὡς μαρτύρων τῆς πίστεως και τῆς παραδόσεως.

«Βαβυλώνια αἰχμαλωσία» και φιλοκαλικὴ ἀνθησι

Ἄν «ἡ Ὁρθοδοξία γνώρισε μιὰ συνεχῆ ἐξέλιξη τῆς πατερικῆς σκέψεως» (Ο. Clément) ὡς τὸ τέλος τῆς βυζαντινῆς περιόδου ποὺ σηματοδεύτηκε ἀπὸ τὴν πώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες ἐν τούτοις δὲν διέφυγαν τὴν «βαβυλώνια αἰχμαλωσία» τῆς θεολογίας. Αὐτὴ κινήθηκε συστηματικὰ ἀνάμεσα σὲ μιὰ ἐξάρτηση ἀπὸ τὶς κατηγορίες τοῦ δυτικοῦ σχολαστικισμοῦ ἀφ' ἐνὸς και τὸν ἐπιστημονισμό ἢ τὸν προτεσταντικὸ πιετισμὸ ἀφ' ἑτέρου, ὅλα αὐτὰ ὀδηγώντας σὲ μιὰ μηχανιστικὴ και ἀπλουστευτικὴ χρῆση πατερικῶν κειμένων ἢ ἀνθολογιῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσαν τὴν πανοπλία τῆς ἀντι-λατινικῆς ἢ τῆς ἀντι-προτεσταντικῆς πολεμικῆς.

Μποροῦμε, λοιπόν, νὰ ὀμιλοῦμε γιὰ μιὰ ἀληθινὴ πατερικὴ ἀνθησι στὴ μεταβυζαντινὴ Ὁρθοδοξία. Αὐτὴ βρῖσκει τὴν ἀφετηρία της στὴν ἡσυχαστικὴ παράδοση, ἡ ὁποία ξεπέρασε τὶς διάφορες αἰχμαλωσίες σὰν σπῖθα μέσα στὶς στάχτες και ποὺ ἀποκαλύφθηκε μέσα στὴ «φιλοκαλικὴ» κίνηση τοῦ ΙΗ' αἰώνα. Ἡ *Φιλοκαλία*

τῶν ἁγίων Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου και Μακαρίου Νοταρά (ἡ ὁποία καλύπτει συγγραφεῖς ἀπὸ τὸν Δ' ὡς τὸν ΙΕ' αἰώνα) κατέστη ἡ μεγάλῃ ἀνθολογία πνευματικῶν κειμένων γιὰ τὴν ὀρθόδοξο ἀσκητικὴ και τὴν καρδιακὴ προσευχὴ, συλλογὴ ποὺ θὰ γνωρίσει μεγάλη ἐπιτυχία στὰ Βαλκάνια και στὴ Ρωσία.

Διαμέσου αὐτοῦ τοῦ φιλοκαλικοῦ ρεύματος, τὸ ὁποῖο συνέχισε ὁ μεγάλος πνευματικὸς διδάσκαλος Παῖσιος Βελιτοκόφσκι, ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς θὰ γνωρίσει μιὰ ἐπανάκτηση ἀσυνήθιστης ζωτικότητας. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ Φιλοκαλία, αὐτὴ θὰ μεταφραστεῖ και θὰ διευρυνθεῖ στὰ σλαβονικὰ και ὕστερα στὰ ρωσικὰ τὸν ΙΘ' αἰώνα. Τέλος, στὶς μέρες μας, μετὰ τὶς «Περιπέτειες ἐνὸς προσκυνητοῦ», μετὰ τὴ «Μικρὴ Φιλοκαλία τῆς καρδιακῆς προσευχῆς» τὴν ὁποία δημοσίευσε ὁ Jean Guillard σὲ πολλὲς ἐκδόσεις, μεταφράσεις ὀλόκληρης τῆς Φιλοκαλίας τοῦ Νικοδήμου θὰ δοῦν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας στὴ Γαλλία, στὴν Ἰταλία, στὴν Ἀγγλία και στὴ Ρουμανία. Γιὰ τὴν τελευταία, θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε μὲ ἰδιαίτερη εὐγνωμοσύνη στὸν π. Δημήτριο Στανιλοάε γιὰ τὴ δικὴ του ρουμανικὴ ἔκδοση, ποὺ αὔξησε σημαντικὰ και συνόδευσε μὲ πολὺ ἄρτιες εἰσαγωγὲς και σημειώσεις.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ κίνηση θὰ συμβάλει στὴν Ἑλλάδα και στὴ συνέχεια στὴ Ρωσία στὴν «ἐπανανακάλυψη» τῆς συχνῆς θείας κοινωνίας και τώρα, στὸ τέλος τῆς ἐποχῆς μας, στὴν ἀνάπτυξη μιᾶς πραγματικῆς εὐχαριστιακῆς πνευματικότητας. Οἱ πνευματικοὶ διάδοχοι τοῦ ἁγίου Παΐσιου θὰ εὐνοήσουν τὸ χαρισματικὸ φαινόμενο τοῦ «startchestvo» (δηλαδὴ τῆς χαρισματικῆς πνευματικῆς πατρότητος) και θὰ ἐνισχύσουν μιὰ πραγματικὴ ἐπανανακάλυψη τῶν Πατέρων.

Οἱ πατερικὲς σπουδὲς στὴ Ρωσία

Οἱ ρωσικὲς θεολογικὲς Ἀκαδημίες θὰ μοιραστοῦν τὸ πελώριο ἔργο μεταφράσεως τῶν ἔργων τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολικῆς και τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ο. Clément ἔχει πιθανὸν δίκιο νὰ ὑποστηρίξει ὅτι «στὸ τέλος τοῦ ΙΘ' αἰώνα ἡ Ρωσία διέθετε στὴ γλώσσα της τὴν καλύτερη πατερικὴ βιβλιοθήκη τῆς Εὐρώπης»¹. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας ἀνέλαβε νὰ μεταφράσει τὰ

1. Θὰ μπορούσα νὰ ἀναφέρω ἐδῶ τὸν βιβλιογραφικὸ ὀδηγὸ ποὺ συνέταξε ὁ π. Κυπριανὸς Κετν και δημοσίευσε στὶς Ἐκδόσεις τῆς Chevetogne τὸ 1957 ὑπὸ τὸν τίτλο «Οἱ ρωσικὲς μεταφράσεις πατερικῶν κειμένων».

ἔργα τῶν μεγάλων θεολόγων καὶ τῶν Πατέρων τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τὸν Δ' ὡς τὸν Ζ' αἰῶνα. Ἡ Ἀκαδημία τῆς Ἁγίας Πετρούπολεως ἐπιφορτίστηκε τῇ μετάφραση τῶν ἱστορικῶν κειμένων, τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων, καθὼς καὶ τῶν συλλογῶν τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν λειτουργιῶν, καί, τέλος, τὰ Ἄπαντα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου. Σὲ ὄ,τι ἀφορᾷ στὴν Ἀκαδημία τοῦ Κιέβου, «πλησιέστερη πρὸς τὴ Δύση, περήφανη γιὰ τὸ παρελθόν της καὶ λίγο λατινίζουσα στὴ θεολογικὴ της παράδοση, αὐτὴ ἀνέλαβε τὴ μετάφραση τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ, τοῦ Τερτυλλιανοῦ, τοῦ Ἀρνοβίου, τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου, τοῦ ἁγίου Ἰερωνύμου καὶ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου»². Τέλος, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Καζάν, ἐνδιαφερόμενη περισσότερο γιὰ τὰ ἱεραποστολικά προβλήματα, μετέφρασε τὰ Πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τῶν τοπικῶν Συνόδων. Ἀπὸ τίς προσπάθειες αὐτὲς προήλθε μιὰ τεράστια βιβλιοθήκη ὀλοκληρωμένων ἔργων, ἡ ὁποία καλύπτει ἓνα μεγάλο μέρος τῆς πατερικῆς ἐποχῆς.

Ἄς θυμηθοῦμε ἀκόμη τὴ δραστηριότητα τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου (ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε ὑπὸ τὴν προστασία του τίς πατερικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὸ 1846)³, τοῦ ἁγίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλειστοῦ, αὐτὴν τῆς μονῆς τῆς Ὀπινα, τῆς ρωσικῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τῶν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι συνέβαλαν στὴ δημοσίευση τῶν ἀσκητικῶν κειμένων τῆς μοναστικῆς παραδόσεως καὶ στὴ διάδοση τῆς ἐξάσκησις τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Οἱ ἔρευνες πάνω στὴ σκέψη καὶ τὴ διδασκαλία τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν Πατέρων δὲν ὑπῆρξαν λιγότερο σημαντικὲς ἀπὸ τὴν ἔκδοση τῶν ἔργων τους. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα ἡ διδασκαλία τῆς πατρολογίας κατέλαβε περίοπτη θέση στὶς θεολογικὲς Ἀκαδημίες καὶ τίς ἱερατικὲς Σχολές. Εἴτε πρόκειται γιὰ μνημειώδεις διατριβὲς πάνω στὴ σκέψη τῶν Πατέρων — ἅγιος Αὐγουστίνος, ἅγιος Ἰάριος, ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς —, εἴτε γιὰ τὴ μελέτη — ἐξαντλητικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη — εἰδικῶν

θεμάτων, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἡ τριαδολογία τοῦ Ὠριγένους (Bolatov) ἢ ἡ βιβλικὴ ἐξηγητικὴ τοῦ Διοδώρου Ταρσοῦ ἢ ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Ἡ «νεο-πατερικὴ» κίνηση

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1917 σταμάτησε μιὰ τεράστια ἀνάπτυξη ὄχι μόνο τῶν πατερικῶν σπουδῶν ἀλλὰ μιᾶς βαθιάς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀνθήσεως, τῆς ὁποίας τὸ σημεῖο διακοπῆς ὑπῆρξε ἡ σύνοδος τῆς Μόσχας τοῦ 1917 - 1918 καὶ ἡ ἐπανίδρυση τοῦ πατριαρχείου.

Μόλις γύρω στὰ τέλη τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου μιὰ ἐπίφαση ἐλευθερίας ἀποδόθηκε στὴ ρωσικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ Ἀκαδημίες καὶ οἱ ἱερατικὲς Σχολές μπόρεσαν σιγά - σιγά νὰ ξανανοῖξουν τίς πόρτες τους.

Μιὰ πραγματικὴ «νεο-πατερικὴ» κίνηση, τῆς ὁποίας ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς ἐνσαρκωτὲς ὑπῆρξε ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, διαμορφώθηκε ἰδιαίτερα μεταξὺ τῆς ρωσικῆς διασπορᾶς καὶ ἀργότερα στὴν Ἑλλάδα. Ἡ «σχολὴ τοῦ Παρισίου», ἡ ὁποία ἐν μέρει συγκεντρώθηκε γύρω ἀπὸ μερικοὺς καθηγητὲς τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου, ἐπικρότησε μὲ θέρη μιὰν ἐπιστροφή στὴ «ζωντανὴ Παράδοση». Ἐπιθυμῶ νὰ ὑπογραμμίσω τοὺς φιλικοὺς δεσμοὺς τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου μὲ τοὺς ἰδρυτὲς τῶν «Χριστιανικῶν Πηγῶν», τοὺς πατέρες de Lubac, Daniélou, Mondésert, καθὼς καὶ τὸν π. Paramelle.

Ἐνας ἄλλος φίλος τοῦ π. Daniélou καὶ οἰκεῖος τοῦ περιοδικοῦ «Dieu Vivant», ὁ Βλαδίμηρος Λόσσκυ, ἐπιδόθηκε στὴν ἀποκατάσταση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά, ἐξίσου μαζὶ μὲ τὸν π. Δημήτριο Στανιλοάε, τὸν π. Κυπριανὸ Kern, τὸν ἀρχιεπίσκοπο Βασίλειο Κρινοchéine καὶ κυρίως τὸν π. Ἰωάννη Meyendorff, αὐτὸν τὸν τελευταῖο μαθητὴ τοῦ H.-I. Marrou. Ὑπενθυμίζουμε τὴ δίδυμη διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ π. Meyendorff στὴ Σορβόννη, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὴν καλύτερη συνολικὴ μελέτη τοῦ βίου, τῶν ἔργων καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Παλαμά, καθὼς καὶ τὴν ἔκδοση τοῦ σπουδαιότερου ἀσκητικοῦ του ἔργου, τίς *Τριάδες ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων*. Οἱ *Τριάδες* αὐτὲς συνιστοῦν μιὰν ἀπὸ τίς ἀξιολογότερες συνθέσεις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως.

Ἐπίσης ὑπενθυμίζουμε τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κριτικοῦ κειμένου τῶν Κατηχήσεων τοῦ ἁ-

2. Ὁ. π., σ. 13.

3. Πρβλ. Κυπριανοῦ Kern, Φιλάρετος, Μητροπολίτης Μόσχας, στὸ περιοδικὸ ISTINA, 1958, No 2, 3 καὶ 4. Πρβλ. ἐπίσης Sophie Deicha, Impulsion donnée par le Métropolitte Philarète de Moscou (1782-1867) aux études patristiques en Russie au XIX s., στὸ «Studia Patristica», τόμ. XXIII, Louvain 1989.

γίου Συμεών του Νέου Θεολόγου για τις «Χριστιανικές Πηγές» από τον σεβασμ. Βασίλειο Κρίνοχέινη, καθώς και τη δημοσίευση της μονογραφίας του για τον ίδιο συγγραφέα υπό τον τίτλο *Μέσα στο φως του Χριστού*. Άς μὴν αποσιωπήσουμε και την ἔξοχη ἔργασία τῆς Myrrha Lot - Borodine για τον ἅγιο Νικόλαο Καβάσιλα, *Ένας διδάσκαλος τῆς βυζαντινῆς πνευματικότητας τοῦ ΙΑ' αἰώνα*. Ὑπενθυμίζουμε, τέλος, τὴ μνήμη τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς σύγχρονης ὀρθόδοξης θεολογίας, ὅπως τοῦ π. Ἰουστίνου Πόποβιτς, τοῦ π. Δημητρίου Στανιλοάε, δύο θεολόγων ποὺ στηρίζονται πάνω σὲ μία βαθιὰ γνώση τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν Πατέρων, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπέτυχαν νὰ τοὺς παρουσιάσουν στὰ κείμενά τους μ' ἓναν ἔξαιρετικὰ σύγχρονο τρόπο.

Ἡ κατάσταση στὴ Ρωσία καὶ στὴν Ἑλλάδα σήμερα

Ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ θεολογικὴ ἐπιστῆμη καὶ οἱ πατερικὲς σπουδὲς στὴ Ρωσία ἐμφανίζονται καὶ πάλι — λιγότερο ἴσως μέσα στὶς θεολογικὲς ἀκαδημίες ἀπ' ὅ,τι στὰ ἰνστιτούτα καὶ τὰ κρατικὰ πανεπιστήμια —, συχνὰ ὑπὸ τὸ σχῆμα ἱστορικῶν, φιλοσοφικῶν ἢ φιλολογικῶν ἐρευνῶν. Ὁ τομέας ποὺ ἰδιαίτερος καλλιεργήθηκε εἶναι αὐτὸς τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν. Δημοσιεύσεις ὑψηλοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου ἐμφανίζονται σήμερα στὴ Ρωσία, προσφέροντας — ἔξαιρέσει ἀκόμη τοῦ πρωτοτύπου κριτικοῦ κειμένου — ἔξαιρετες μεταφράσεις μὲ εἰσαγωγὲς καὶ σχόλια μερικῶν ἀπὸ τοὺς πρὸ σπουδαίους ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς. Τὸ ὕψος κυκλοφορίας ἀνέρχεται συνήθως στὰ 10.000 ἀντίτυπα, κάτι ποὺ δὲν εἶναι ὑπερβολικὸ γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ χώρα.

Ἡ ρωσικὴ Ἐκκλησία βρίσκεται σὲ μία ὑπαρκτικὴ καὶ πνευματικὴ καμπὴ τῆς ἱστορίας της, διχασμένη ἀνάμεσα σ' ἓνα βαθὺ κίνημα ἀναγέννησης καὶ ἀνόρθωσης, ὅπου ὁ σύνδεσμος μὲ μία ζωντανὴ παράδοση εἶναι οὐσιαστικός, καὶ σὲ ρεύματα διάλυσης καὶ πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀποσύνθεσης, τὰ ὁποῖα ἄλλωστε δὲν παρατηροῦνται μόνο στὴ Ρωσία καὶ τὶς ἀνατολικὲς χώρες. Ἡ γνώση τῶν Πατέρων, ποὺ βιώνεται μέσα στὴ λειτουργία καὶ ὑπογραμμίζεται στὴ θεολογικὴ διδασκαλία καὶ τὶς ἐκδοτικὲς προσπάθειες, παίζει ἓναν καθοριστικὸ ρόλο.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν Ἑλλάδα, θὰ ἀναφέρω

ἰδιαίτερος τὴν ἀξιόλογη δραστηριότητα τοῦ *Ἰδρύματος πατερικῶν μελετῶν Θεσσαλονίκης*, ποὺ λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ διευθύνεται ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Π. Χρήστου. Οἱ καθηγητὲς Π. Χρήστου καὶ Κ. Μπόνης ἔδωσαν μιὰ νέα ὄθηση στὴν ἔκδοση καὶ στὴ μετάφραση στὴ νεοελληνικὴ τῶν ἔργων τῶν Πατέρων. Θὰ σημειώσω ἀσφαλῶς τὶς ἐπιβλητικὲς συλλογὲς τῆς «Βιβλιοθήκης τῶν ἐλλήνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων», ἡ ὁποία καλύπτει τὴν περίοδο ἀπὸ τὸν Β' ὡς τὸν Δ' αἰώνα, καθὼς καὶ τὶς μικρότερες σειρὲς ποὺ ἐπαναλαμβάνουν τὶς ἐκδόσεις τῶν «Χριστιανικῶν Πηγῶν». Τέλος, σὲ συνέχεια ἄλλωστε τοῦ ἀββά Migne (P.G. 150 καὶ 151), ὁ καθηγητὴς Χρήστου ἐπιχείρησε τὴν ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά. Ἡ ἔκδοση αὐτὴ εἶχε ἐπιχειρηθεῖ ἀπὸ τὸν ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη, ἀλλ' εἶχε ἀποτύχει μετὰ ἀπὸ μία καταστροφὴ.

Τέκνα τῶν ἰδίων Πατέρων, ἐνεργούμενα ἀπὸ τὸ ἴδιο Πνεῦμα

Ὁ ἐπιλόγός μου θὰ εἶναι διττός. Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἡ «ἐπιστροφή στὶς πηγές» εἶναι μιὰ συνολικὴ στάση ποὺ καλύπτει ὅλους τοὺς τομείους τῆς ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, τὴ βιβλικὴ θεολογία, τὴ λατρεία, τοὺς Πατέρες, ὅλα αὐτὰ εἰσάγοντας σὲ μιὰ θεολογία πιστὴ καὶ ταυτόχρονα δημιουργικὴ, ποὺ δείχνει σεβασμὸ στὴ μνήμη μέσα σὲ ἓναν κόσμον ποὺ ἀρνεῖται τὴν πατρότητα καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι κουφὸς στοὺς στεναγμοὺς τοῦ Πνεύματος, αὐτοῦ «τοῦ ζῶντος ὕδατος» καὶ λαλοῦντος ἐν ἐμοί, ἔσωθέν μοι λέγοντος· δεῦρο πρὸς τὸν πατέρα» (ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας Ρωμ. 7,2).

Αὐτὴ ἡ συνολικὴ ἀνθήση καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστροφή στὶς πηγές γονιμοποιοῦν μιὰ θεολογία πιστὴ καὶ ταυτόχρονα δημιουργικὴ. Θεολογία πιστὴ στὴν παράδοση τῶν Πατέρων καὶ στὸ πνεῦμα τους, ἀναζητώντας — ἰδιαίτερος μέσα στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο — νὰ ὑψωθοῦμε μαζί μὲ τοὺς χωρισμένους ἀδελφούς μας ὅσο τὸ δυνατόν ψηλότερα γιὰ νὰ ξαναβροῦμε τὸν κοινὸ κορμὸ τῆς μίας Ἐκκλησίας Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Θεολογία δημιουργικὴ, δηλαδὴ σὲ ἀναζήτησιν μιάς ὑπέρβασης — πρὸς τὰ μπρὸς — τῶν διαιρέσεων μας, γιὰ παράδειγμα στὸ ζήτημα τοῦ Filioque ποὺ ἀκόμη συζητιέται. Οἱ πρόσφατες πατρολογικὲς ἐρευνες γιὰ τὴ θεολογία τοῦ Ἀ-

Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ κ. ΠΑΥΛΟΥ

(10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1994)*

Β' Εκλογή Γενικών Αντιπροσώπων

17. **Εκλογείς:** Εκλογείς είναι οί εν τῷ καταλόγῳ, ὡς ἐν τῇ παραγράφῳ 15, ὑπὸ τῆς Τεράς Συνόδου περιληφθησόμενοι Εἰδικοί Ἀντιπρόσωποι, οἵτινες, προσερχόμενοι εἰς τὴν παρὰ τῆς Τεράς Ἀρχιεπισκοπῆς μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Ἱδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', θὰ ἐκλέξωσι τοὺς πεντήκοντα (50) Γενικοὺς Ἀντιπροσώπους.

18. **Εκλέξιμοι:** Ἵνα ἐκλεγῆ τις Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος πρέπει νὰ εἶναι: α) Ἑλλην Ὁρθόδο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 370 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

γίου Πνεύματος βοηθοῦν σ' αὐτὸ σημαντικά⁴. Ἡ τριαδικὴ θεολογία βγαίνει ἀπὸ τὸ περιθώριον καὶ προσλαμβάνει μιὰ διάσταση οὐσιαστικὴ καὶ καθοριστικὴ τῆς πίστεώς μας, ὅπως καλῶς τὸ ἀπέδειξε σὲ διάλογο μὲ τὴν Ὁρθοδοξία ὁ καθηγητὴς Jürgen Moltmann⁵.

Τέλος, ἡ ἀνθήση τῶν πατερικῶν σπουδῶν στὴν Ὁρθοδοξία θὰ ἦταν ἀδιανόητη χωρὶς τὸ τεράστιο ἔργο τῶν ἀδελφῶν μας τῆς Δύσεως, τοῦ πλήθους αὐτοῦ τῶν μαρτύρων, τῶν ἀφανῶν ἐργατῶν, οἱ ὅποιοι ξαναζωντάνεψαν τὰ κείμενα τῶν Πατέρων μας, τῶν Μαυρικιανῶν, ἐνὸς ἀββᾶ Migne, ἐνὸς π. Hamman, ὄλων αὐτῶν τῶν μεγάλων μορφῶν ποὺ ἴδρυσαν τὶς θαυμάσιες συλλογὲς τῶν λατίνων, ἐλλήνων, ἀνατολικῶν καὶ συριῶν Πατέρων. Ἐδῶ βλέπουμε πόσο ἡ ἐπιστήμη τῆς πατρολογίας δὲν μπορεῖ νὰ ἐγκλεισθεῖ μέσα σὲ αὐστηρὰ ὁμολογιακὰ πλαίσια⁴· πόσο καθολικοί, ἀγγλικοί, προτεστάντες, ὀρθό-

«Ἴδου δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν» (Ἀποκ. Γ, 8).

ξος, ἀνεξαρτήτως φύλου, ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἐγκεκριμένῳ καταλόγῳ ἐκλογέων τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας Κυρηνείας. β) Ἡλικίας οὐχὶ μικροτέρας τῶν 30 ἐτῶν. Καὶ γ) Νὰ μὴ ἔχη ἀπολέσει τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτοῦ δικαιώματα

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ
Γεν. Δ/ντοῦ τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

δι' ἐπίσημον πράξεως ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ νὰ διακρίνηται διὰ τὸ ἦθος, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ

δοξοὶ εἶναι ἐνωμένοι μέσα σὲ μιὰ κοινὴ προσπάθεια.

Τελικὰ, ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι εἴμαστε ἀπείρως ὑπόχρεοι πρὸς τοὺς ἰδρυτὲς τῶν «Χριστιανικῶν Πηγῶν». Μὲ πολὺ μεγάλη συγκίνηση ἐνθυμούμαι αὐτοὺς ποὺ γιὰ πολὺ ὑπῆρξαν οἱ «πατέρες» μου ἐν τῇ πίστει, ἕνας π. de Lubac, τοῦ ὁποίου ὁ «Καθολικισμὸς» («Catholicisme») ἢ ἡ «Στοχασμοὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία» («Méditation sur l'Église») ἢ ἡ «Ἱστορία καὶ Πνεῦμα» («Histoire et Esprit») σφράγισαν γιὰ πάντα τὴ θεολογικὴ μου παιδεία· ἐνὸς π. Daniélou τοῦ ὁποίου τὸ θαυμάσιο ἔργο γιὰ τὴ μυστικὴ θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης «Πλατωνισμὸς καὶ μυστικὴ θεολογία» («Platonisme et théologie mystique») ἄσκησε ἐπάνω μου καθοριστικὴ ἐπίδραση κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν θεολογικῶν μου σπουδῶν, ἢ ἀκόμη τοῦ Η.-Ι. Marrou ἢ τοῦ π. Paul Henry, οἱ ὅποιοι μὲ εἰσήγαγαν στὴ σκέψη τοῦ ἁγίου Ἀγουστίνου. Σ' αὐτοὺς καὶ σ' ἐσᾶς, τοὺς συνεχιστὲς τους, ἀδυνατῶ νὰ πῶ πόσο ἡ Ὁρθοδοξία σᾶς εἶναι ὑποχρεωμένη, διότι, τέκνα τῶν ἰδίων Πατέρων, δεχόμεστε τὴν ἐνέργεια τοῦ ἰδίου Πνεύματος.

(μετάφραση ἀπὸ τὰ γαλλικὰ
Ἀρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑ)

4. Πρόκειται εἰδικὰ γιὰ τὴν «πνευματικὴ θεολογία», δηλαδὴ γιὰ τὴ στενὴ ἔνωση καὶ τὴν ἀμοιβαία φανέρωση τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος μέσα στὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας, ποὺ προαισθάνθησαν μὲ τὸν «δυσαισμο» (binitarisme) οἱ Ἀπολογητὲς.

5. Trinité et Royaume de Dieu, Paris 1984.

πρός την Έκκλησίαν. Έπειδή κατά τόν Καταστατικόν Χάρτην τῆς Έκκλησίας ἡμῶν τὸ 1/3 τοῦλάχιστον τῶν ἐκλεγχομένων Γενικῶν Ἀντιπροσώπων πρέπει νὰ εἶναι κληρικοί, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐκλογῆς Μητροπολίτου εἰδικὰ πρέπει νὰ εἶναι 17 κληρικοί, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐπιζῶντες ἐκ τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας Κυρηνείας κληρικοί εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν 17, κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀνάγκης, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου θὰ ἐκλεγῶσιν ὑπὸ τῶν Εἰδικῶν Ἀντιπροσώπων ὡς Γενικοὶ Ἀντιπρόσωποι κληρικοί εἴτε ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Περιφερείας, εἴτε καὶ ἐξ ἄλλων Μητροπολιτικῶν Περιφερειῶν, κατὰ προτίμησιν δὲ οἱ ἔλκοντες τὴν καταγωγήν ἐκ τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας Κυρηνείας.

19. **Ἀριθμὸς Γενικῶν Ἀντιπροσώπων:** Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τμήματα ἐκλεγχομένων Γενικῶν Ἀντιπροσώπων ὀρίζεται ἐν τῷ συνημμένῳ τῇ παρούσῃ Ἐγκυκλίῳ Πίνακι.

20. **Πρόεδρος ἐκλογῆς καὶ βοηθοὶ αὐτοῦ:** Δι' εἰδικοῦ ἐνταλτηρίου γράμματος θὰ ὀρίσωμεν τὸν Πρόεδρον τῆς ἐκλογῆς Γενικῶν Ἀντιπροσώπων, ὡς καὶ τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ, πρὸς ἐπιστασίαν τῆς ἐκλογῆς.

21. **Ἡμέρα ἐκλογῆς:** Θὰ ὀρισθῆ ὑφ' ἡμῶν ἐν καιρῷ.

22. **Χρόνος διεξαγωγῆς τῆς ἐκλογῆς:** Ἡ ψηφοφορία θὰ ἀρχίσῃ τὴν 10.00 π.μ. καὶ θὰ συνεχισθῆ μέχρι τῆς 12.00 μεσημβρινῆς, ἐκτὸς ἐὰν ψηφίσωσιν πάντες ἐνωρίτερον, ὅτε κηρύσσεται συμπληρωθεῖσα.

23. **Ψηφοφορία:** Ἐκαστος Εἰδικὸς Ἀντιπρόσωπος, εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἐκλογῆς, θὰ παρουσιάσῃ τὸ πιστοποιητικὸν περὶ τῆς ιδιότητός του ὡς Εἰδικοῦ Ἀντιπροσώπου καὶ τὴν ταυτότητά του εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς ἐκλογῆς, ἀφοῦ δ' ἐξακριβωθῆ ὅτι εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Εἰδικῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ οἰκείου ἐκλογικοῦ κέντρου, θὰ ἀναγράψῃ ἐπὶ τοῦ ψηφοδελτίου τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων καὶ τὴν κληρικὴν ἢ λαϊκὴν ιδιότητα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ψηφίζει ὡς Γενικοὺς Ἀντιπροσώπους καὶ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι τόσα ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ὅσα καὶ ὡς ἐν τῷ συνημμένῳ τῇ παρούσῃ Ἐγκυκλίῳ Πίνακι ὀρίζονται, καὶ θὰ ρίψῃ τὸ ψηφοδέλιόν του εἰς τὴν ὀριζομένην διὰ τὸ τμήμα του κάλπην. Τὸ πρὸς συμπλήρωσιν ψηφοδέλιον θὰ λαμβάνῃ ἕκαστος Εἰδικὸς Ἀντιπρόσωπος παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς ἐκλογῆς.

Αἱ περὶ ψηφοδελτίων διατάξεις τῆς παραγράφου 8 τῆς παρούσης ἰσχύουσι καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Γενικῶν Ἀντιπροσώπων.

24. **Ἄκυρα ψηφοδέλτια, Πρακτικὸν ἐκλογῆς:** Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἰσχύουσι, κατ' ἀναλογίαν, πᾶσαι αἱ ἐν ταῖς παραγράφοις 9, 10 καὶ 13 καθοριζόμεναι διατάξεις. Τὸ πρωτότυπον τοῦ Πρακτικοῦ τῆς ἐκλογῆς τῶν Γενικῶν Ἀντιπροσώπων ὀφείλει ὁ Πρόεδρος νὰ διαβιβάσῃ αὐτοπροσώπως τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἢ τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκλογῆς εἰς ἡμᾶς.

25. **Ἐνοτάσεις:** Πᾶς ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἐγκεκριμένῳ καταλόγῳ Εἰδικῶν Ἀντιπροσώπων δικαιούται νὰ ὑποβάλλῃ ἔνστασιν κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκλογῆς Γενικῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ ἐκλογικοῦ τμήματος, ἐν ᾧ ἔχει δικαίωμα νὰ ψηφίσῃ. Πᾶσα τοιαύτη ἔνστασις πρέπει νὰ εἶναι ἔγγραφος, νὰ ἀναφέρῃ λεπτομερῶς τοὺς λόγους, δι' οὓς ὑποβάλλεται, καὶ ἐντὸς τριῶν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμερῶν νὰ παραδοθῆ εἰς ἡμᾶς αὐτοπροσώπως ὑπὸ τοῦ ἐνισταμένου, ὅστις ὀφείλει νὰ ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν ἐνάτην ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμέραν, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν ἔνστασίν του, ἄλλως αὕτη θὰ ἀπορριφθῆ. Ἐπὶ τῶν ἐνοτάσεων θὰ ἀποφασίσῃ ἀνεκκλητῶς ἢ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐν περιπτώσει δ' ἀκυρώσεως ἐκλογῆς τινος θὰ διατάξῃ ἐπανάληψιν ταύτης ἐν ἡμέρᾳ πρὸς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς ὀρισθησομένην.

Γ' Ἐκλογικὴ Συνέλευσις.

26. **Ἐκλογικὴ Συνέλευσις:** Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῶν ἐκλογῶν τῶν Γενικῶν Ἀντιπροσώπων θὰ ἀπολύσωμεν ἔγγραφον ὀνομαστικὴν πρόσκλησιν πρὸς πάντας τοὺς ἐκλεγέντας Γενικοὺς Ἀντιπροσώπους καὶ τοὺς λοιπούς, κατὰ τὸ 63ον ἀρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, δικαιουμένους νὰ μετάσχωσι τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως, καλοῦντες τούτους, ὅπως προσέλθωσι τὴν 15ην ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς προσκλήσεως ἡμέραν ἐν τῷ Μεγάλῳ Συνοδικῷ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου Κυρηνείας.

Δ' Γενικαὶ Διατάξεις

27. Πρὸ τῆς δι' ἐκλογὴν Εἰδικῶν ἢ Γενικῶν Ἀντιπροσώπων ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας, ὁ Πρόεδρος τῆς ἐκλογῆς ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ κενὴν τὴν κάλπην καὶ εἶτα σφραγίζει ταύτην. Ἡ ψηφοφορία εἶναι μυστικὴ διὰ ψηφοδελτίου. Ἐκλογὴ διὰ βοῆς εἶναι ἄκυρος. Εἰς

την αίθουσαν τής έκλογής δύνανται να εύρισκωνται ανά εις αντιπρόσωπος έκάστης ομάδος ύποψηφίων Άντιπροσώπων, άλλ' επί τῷ άπαραβάτῳ ὄρω, ὅτι θά παρακολουθῶσιν άπλῶς τήν ψηφοφορίαν, χωρίς να ὀμιλῶσιν ἢ να περιφέρωνται ἐν τῇ αίθουσῃ ἢ ἐπηρεάζωσιν ὀπωσδήποτε τοὺς ψηφοφόρους ἢ άναμιγνύωνται καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Προέδρου τής έκλογής και τῶν βοηθῶν αὐτοῦ. Μῆ αὐστηρά τήρησις τής διατάξεως ταύτης κατά τήν κρίσιν τοῦ Προέδρου παρέχει εἰς τοῦτον τὸ δικαίωμα να ζητήσῃ τήν ἐκ τής αίθούσης τής έκλογής άπομάκρυνσιν τοῦ μῆ συμμορφουμένου άντιπροσώπου, ἐν τιοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν θά γίνῃ δεκτὸς άντικαταστάτης τούτου.

28. Διὰ πάσαν περίπτωσηιν, μῆ προβλεπομένην ὑπὸ τής παρούσης Ἐγκυκλίου, ἢ άπόφασιν άπόκειται άνεκκλητῶς εἰς τήν Ἱερὰν Σύνοδον.

29. Ἡ παρούσα Ἐγκύκλιος να δημοσιευθῇ εἰς τὸ τεῦχος Φεβρουαρίου τοῦ ἐπισήμου ὄργανου τής Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τής Κύπρου «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ» και εἰς τὸν ἐγχώριον ἡμερησίον ἑλληνικὸν τύπον και να άνακοινωθῇ ὑπὸ τῶν ραδιοηλεοπτικῶν μέσων πρὸς γνώσιν τῶν εἰς τὸ ἐλεύθερον τμήμα τής νήσου ἡμῶν διεσκορπισμένων ἐκ τής Μητροπολιτικῆς Περιφέρειάς Κυρηναίας προσφύγων. Ἀντίτυπον τής Ἐγκυκλίου αὐτῆς θά τοιχοκολληθῇ ἢ άναρτηθῇ ἐπὶ τής θύρας τῶν διὰ ταύτης ὀριζομένων έκλογικῶν κέντρων, πρὸς γνώσιν τῶν Ὑπευθύνων τής έκλογής και τῶν ψηφοφόρων.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπικαλούμεθα ἐπὶ πάντας τήν θείαν χάριν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ και τήν εὐλογίαν τοῦ Προστάτου τής Ἐκκλησίας ἡμῶν Ἀποστόλου Βαρνάβα.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 7ῃ Φεβρουαρίου 1994

Διάπυρος πρὸς Θεὸν Εὐχέτης
† Ο ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ψήφῳ κλήρου και λαοῦ ὁ νέος Μητροπολίτης

Ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κινητοποίησε τὸ λαό, ὁ ὀποῖος άναζήτησε τοὺς άξιωτέρους κληρικούς για να προβάλει ὡς ὑποψηφίους για τήν προσφυγοποιημένη Μητρόπολη τής Κερύνειας.

Δέκα ἑννέα χιλιάδες Κερυνιώτες ἐψήφισαν τήν Κυριακῇ 6 Μαρτίου για γῆν άνάδειξη 200 εἰδικῶν άντιπροσώπων ἀπὸ τοὺς 470 ὑποψη-

φίους. Σὲ ὄλη τήν Κύπρο εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 58 έκλογικὰ κέντρα στὰ ὀποῖα ἐψήφισαν ἄνδρες και γυναῖκες ἄνω τῶν 18 ἐτῶν ποὺ εἶχαν έκλογικὸ βιβλιάριο ποὺ ἔφερε τήν σφραγίδα «έκλογέας Κυρηναίας».

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδριτῆς κ. Παῦλος Μαντοβάνης, Πρωτοσύγκελλος τής Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυρηναίας εἶχε 152 ὑποστηρικτῆς ἀπὸ τοὺς 200 εἰδικούς άντιπροσώπους και άμέσως διαφάνηκε τὸ άποτέλεσμα τής έκλογής. Ἀπὸ τοὺς 200 εἰδικούς άντιπροσώπους άναδείχθησαν 50 γενικοὶ άντιπρόσωποι, οἱ ὀποῖοι στίς 5 Ἀπριλίου συνεκρότησαν στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο τήν έκλογικῇ συνέλευση, ἢ ὀποῖα άπετελεῖτο ἀπὸ τὰ Μέλη τής Ἱερᾶς Συνόδου, τοὺς ἡγουμένους τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, τοὺς άξιωματούχους κληρικούς τής Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς και τής Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυρηναίας. Ἡ έκλογικῇ συνέλευση στὴν ὀποῖα προήδρευσε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἄρχισε τίς ἐργασίες της με άνάγνωση τοῦ καταλόγου τῶν μελῶν και στή συνέχεια άναπέμφθηκε εἰδικῇ δέση «ὑπὲρ τοῦ ἄνωθεν φωτισμοῦ τῶν μελῶν τής έκλογικῆς Συνελεύσεως». Μετὰ τήν προσευχῇ ὁ Μακαριώτατος προσεκάλεσε ὄλα τὰ μέλη με φόβο Θεοῦ και συναίσθηση τοῦ χρέους τους να προτείνουν ὑποψηφίους και να ψηφίσουν για τήν άνάδειξη τοῦ νέου Μητροπολίτου Κυρηναίας. Νέος Μητροπολίτης άναδείχθηκε παμψηφεί ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδριτῆς Παῦλος Μαντοβάνης. Στήν προσφώνησή του ὁ Μακαριώτατος με ἐκδηλη συγκίνηση ἐτόνισε: «Σήμερα ποὺ ἡ ἔδρα τής Μητροπόλης Κερύνειας βρίσκεται ὑπὸ τήν κατοχῇ ἄλλοθρήσκων εἰσβολέων κι ὁ Χριστεπώννυμος λαὸς εἶναι διασκορπισμένος σὲ ὀλόκληρη τήν Κύπρο, ἢ διαποῖμανση τοῦ πληρώματος καθίσταται δυσκολότερη και πιὸ ὀδυνηρή. Ὁ νέος Μητροπολίτης ὀφείλει να μοιράζεται με τὸ ποῖμνιό του τὰ δάκρυα και τὸν πόνον της προσφυγοποίησης, τίς άγωνίες και τοὺς άγῶνες τῶν μελῶν τοῦ πληρώματος ποὺ νοσταλγοῦν τίς πατρογονικές τους ἐστίες. Ὁφείλει να παρηγορεῖ, να σηρίζει, να ἐνθαρρύνει, να συμπαρίσταται και να λύει ὄλα τὰ καθημερινὰ προβλήματα ποὺ άναφύονται, ἄλλὰ και να πρωτοστατεῖ στὸν άγῶνα γι' άπελευθέρωση κι άνάκτηση τῶν πατρογονικῶν ἐστίων, τῶν ἱερῶν και τῶν ὀσίων, τὰ ὀποῖα καταλυμαίνονται και βεβηλώνουν οἱ Τούρκοι εἰσβολεῖς».

(Συνεχίζεται)

Η ΑΓΓΛΙΚΑΝΟ-ΛΟΥΘΗΡΑΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΡΥΤΕΡΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΩΣΕΙΣ

Προλεγόμενα

Είναι γνωστό ότι από πολλά ήδη χρόνια, Άγγλικανοί και Λουθηρανοί βρίσκονται σε διμερή θεολογικό διάλογο, αλλά και σε άνεπισημη μυστηριακή μετ' αλλήλων κοινωνία. Ο διμερής αυτός διάλογος μπήκε σε μια τελική φάση τον Αύγουστο του 1989, έπειτα δε από άλλεπάλ-

Τού Μ. Πρωτοπρ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΤΣΗ

ληδες συναντήσεις θεολόγων των δύο μερών κατά τα έτη 1990 και 1991, περατώθηκε στη φιλλανδική πόλη Järvenpää, με την όμοφωνη αποδοχή, στις 13 'Οκτωβρίου 1992, ενός κοινού θεολογικού κειμένου, που φέρει τον τίτλο «The Porvoo Common Statement»¹. "Ας σημειωθεί ότι το κείμενο τούτο, αν και ένεκρίθη στη Järvenpää, χαρακτηρίστηκε ως Κοινή Δήλωση του Ρορνοο, από τον Καθεδρικό Ναό της όμώνυμης φιλλανδικής πόλεως, στον όποιο είχε τελεσθεί κοινή εύχαριστιακή σύναξη, επί τη λήξει των εργασιών της Μικτής Θεολογικής 'Επιτροπής και τη αποδοχή τού εν λόγω κειμένου.

Στις θεολογικές αυτές συνομιλίες, από Άγγλικανικής πλευράς, συμμετείχαν οί 'Εκκλησίες της Άγγλίας, της 'Ιρλανδίας, της Ουαλλίας και της Σκωτίας, από δε Λουθηρανικής, 'Εκκλησίες προερχόμενες από τις χώρες της Σκανδιναβίας και της Βαλτικής, ήτοι οί 'Εκκλησίες της Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας, Φιλλανδίας, 'Ισλανδίας, 'Εσθονίας, Λατβίας και Λιθουανίας. 'Η άνωτέρω μικτή 'Επιτροπή τελοῦσε υπό την συμπροεδρία τού Άγγλικανικού 'Επισκόπου Grimsby David Tustin και τού σουηδοῦ λουθηρανοῦ 'Επισκόπου πρώην Visby Tore Furberg, ενώ μέλος της τριμελούς Γραμματείας της ήταν και ή γνωστή στους διεκκλησιαστικούς κύκλους, Δρ. Μαρία Tanner, θεολογικό στέλεχος της 'Εκκλησίας της Άγγλίας και Πρόεδρος της επιτρο-

1. 'Η Κοινή Δήλωση τού Ρορνοο δημοσιεύθηκε σε τομίδιο που φέρει τον τίτλο: *Together in Mission and Ministry. The Porvoo Common Statement with Essays on Church and Ministry in Northern Europe*. Church House Publishing, London 1993.

πής «Πίστις και τάξις» τού Παγκοσμίου Συμβουλίου 'Εκκλησιών.

'Η Δήλωση τού Ρορνοο είναι αποτέλεσμα και ώριμος καρπός προγενέστερων επαφών και θεολογικών συζητήσεων μεταξύ Άγγλικανών της Μεγάλης Βρετανίας και Λουθηρανών της Σκανδιναβίας και της Βαλτικής, μεταξύ των ετών 1909 και 1951. Συζητήσεων οί όποιες εντάθηκαν μετά τη θεολογική συμφωνία της 'Εκκλησίας της Άγγλίας και της Εύαγγελικής Λουθηρανικής 'Εκκλησίας της Γερμανίας τὸ 1988, γνωστή ως «The Meissen Common Statement»² και τη θεολογική συζήτηση ή όποια είχε ακολουθήσει τη δημοσίευση τού κειμένου της Λίμα, γνωστού ως «Βάπτισμα, Εύχαριστία, Λειτουργία» (BEM)³.

'Η Κοινή Δήλωση τού Ρορνοο

'Η Δήλωση τού Ρορνοο αποτελείται από πέντε κεφάλαια και έξήντα μία παραγράφους. Κατωτέρω παρατίθεται περίληψη των κεφαλαίων αυτών, με έξαιρεση τις παραγράφους αριθμ. 32 (στο κεφ Β') και 58 (στο κεφ Ε'), οί όποιες, λόγω της σπουδαιότητος που έχουν, παρουσιάζονται σε μετάφραση στο σύνολό τους.

Στο πρώτο κεφάλαιο τού κειμένου χαράσσεται τὸ πλαίσιο μέσα στο όποιο εξελίχθηκαν οί άγγλικανο-λουθηρανικές σχέσεις κατά τον κ' αιώνα και γίνεται άναφορά στις φιλικές σχέσεις των δύο 'Εκκλησιών, ως και στη συνεργασία και την, ανάλογα με τις περιστάσεις, άμοιβαία τους ποιμαντική έξυπηρέτηση. Στην ύπ' αριθμ. 5 παράγραφο γίνεται ιδιαίτερη μνεία των σχέσεων Άγγλικανών και Λουθηρανών με την 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία, τον Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Προτεσταντικό κόσμο, με την παρατήρηση ότι οί σχέσεις αυτές συνετέλεσαν στη

2. The Meissen Common Statement. On the Way to Visible Unity, εν *The Meissen Agreement. Texts* - CCU Occasional Paper No 2, 1992.

3. *Baptism, Eucharist and Ministry*. Faith and Order paper No 111, WCC, Geneva 1982. Βλ. έλληνική μετάφραση εν *Βάπτισμα, Εύχαριστία, 'Ερωσύνη, Συγγλίνουσαι τάσεις εν τη πίστει*, 'Εκδ. 'Ορθοδόξου Κέντρου τού Chambésy, 1983. Πρβλ. και *Max Thurian* (ed.), *Churches respond to BEM*, vol. I-VI, WCC, Geneva 1986-1988.

διεύρυνση τῆς ἀντιλήψεως τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Λουθηρανῶν περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς Κοινωνίας, περὶ τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων καὶ τοῦ Ἱερατείου, μάλιστα δὲ τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ. Στὸ πρῶτο τοῦτο προοιμιακὸ κεφάλαιο, Ἀγγλικανοὶ καὶ Λουθηρανοὶ δηλώνουν ὅτι βρίσκονται ριζωμένοι στὴν Παράδοση τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦντες μέρος τῆς Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συμμετέχοντες στὴν «μίαν ἀποστολικὴν ἀποστολήν» (the one Apostolic Mission) ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, παραδεχόμενοι συνάμα ὅτι εἶναι κληρονόμοι τόσο τῆς λειτουργικῆς παράδοσεως τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅσο καὶ τῆς θεολογίας τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὅσον ἀφορᾷ στὴ δικαίωση, διὰ μόνης τῆς πίστεως (παράγρ. ἀρ. 7). Στὸ ἴδιο τοῦτο κεφάλαιο, μάλιστα δὲ στὶς παραγράφους 10-13, γίνεται ἀναφορὰ στὴ σημερινὴ ἰδεολογικὴ, κοινωνικὴ, πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ οἰκολογικὴ κατάσταση τῆς Εὐρώπης καὶ ὑπογραμμίζεται ἡ ἀνάγκη συνεργασίας Λουθηρανῶν καὶ Ἀγγλικανῶν, γιὰ νὰ κηρύξουν ἀπὸ κοινῆς τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀποβοῦν παράγοντες συμφιλίωσεως στὶς κοινωνίες ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες στὸν αἰῶνα μας ὑπέστησαν διωγμούς, καταπιέσεις καὶ ἀδικίες.

Τὸ **δεύτερο κεφάλαιο** τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἔχει ἓνα κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιολογικὴ χαρακτηριστὴρα καὶ ἀναφέρεται στὴ φύση καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν ὑπόμνηση ὅτι μία, ἔστω καὶ ἀτελής, σκιαγράφηση τῆς Ἐκκλησίας, βρίσκεται στὴν Ἁγία Γραφή. Πρόκειται περὶ μιᾶς Ἐκκλησίας, πού εἶναι θεμελιωμένη πάνω στὴν ἀγάπη καὶ τὴ χάρη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποστολὴ τὴ διδασκαλίαν τῆς Ἀποστολικῆς πίστεως καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου σὲ κάθε φυλὴ καὶ ἔθνος. Ἡ Ἐκκλησία, συνεχίζει τὸ κείμενο, διακονεῖται ἀπὸ ἓνα θεόδοτο «χειροτονημένο ἀποστολικὸ λειτουργημα», καὶ διὰ τῆς ὁρατῆς ἐνότητός της, φανερῶνει τὴ θεραπευτικὴ καὶ ἐνοποιὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ μιᾶς κατακεραματισμένης ἀνθρωπότητος. Ὡς ἐκ τούτου, καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψην ὅτι ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας βασιζέται πάνω στὴ μυστηριώδη καθ' ἑαυτὰ σχέση τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἡ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν κοινωνία δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς ἀνθρώπινο ἐπίτευγμα, ἀλλ' ὡς θεϊκὸ δῶρο, τὸ ὁποῖο παρέχεται ἀπὸ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦ Υἱοῦ, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι (παράγρ.

21). Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀνωτέρω, λέγει τὸ κείμενο, ἡ ἔλλειψη χριστιανικῆς ἐνότητος πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς μιὰ ἀνώμαλη κατάσταση. Ἐν τούτοις, παρὰ τὶς ἀμαρτίες καὶ τὰ σχίσματά μας, ἡ ἐνότητα στὴν ὁποία καλούμαστε, ἄρχισε ἤδη νὰ ἐκδηλώνεται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ἐχει ὅμως ἀνάγκη μιᾶς πληρέστερης καὶ ἐμφανεστερης δοκιμῆς ἐκφράσεως, οὕτως ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ φανερωθεῖ ὡς τὸ Σῶμα Χριστοῦ, ὡς σημεῖο, ὄργανο καὶ πρόγευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴ αὐτὴ, ὅλες οἱ σημερινὲς ὁμολογιακὲς παραδόσεις εἶναι προσωρινὲς (παράγρ. 22). Ἀφ' ἑτέρου ὅμως δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυση μεταξὺ ὁρατῆς ἐνότητος καὶ «ὁμοιομορφίας». Ἡ ποικιλία ἀποτελεῖ βασικὸ ἐκκλησιολογικὸ παράγοντα πρώτου μεγέθους, τόσο δὲ ἡ ἐνότης ὅσο καὶ ἡ ποικιλία στὴν Ἐκκλησία, βασιζόνται ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐκεῖνης, πού βιώνεται μέσα στὸ μυστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος (παράγρ. 23).

Τὸ **τρίτο κεφάλαιο** τῆς Δηλώσεως τοῦ Ρορνουο, τιτλοφορούμενο «Σὲ τί συμφωνοῦμε ἐν τῇ πίστει», εἶναι ἐνδεχομένως τὸ σημαντικώτερον ὅλων τῶν ἄλλων, δοθέντος ὅτι ἀναφέρεται στὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἐνώνουν Ἀγγλικανούς καὶ Λουθηρανούς καὶ ἀποτελεῖ, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, τὴ βάση τῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τὸ κεφάλαιο αὐτὸ ἔχει τρεῖς εἰσαγωγικὲς παραγράφους (29-31). Ἡ παράγραφος 29 ἀναφέρεται στὴν Αὐγουσταία Ὁμολογία τῶν Λουθηρανῶν καὶ τὰ 39 ἄρθρα τῆς Πίστεως τῶν Ἀγγλικανῶν μὲ τὴν παρατήρηση ὅτι τὰ ὁμολογιακὰ αὐτὰ κείμενα, ἂν καὶ γράφτηκαν ὑπὸ διαφορετικῆς ἱστορικῆς συνθήκης, περιέχουν πολλὰ κοινὰ σημεῖα. Στὴν παράγραφο 30 γίνεται λόγος περὶ διαφορῶν θεολογικῶν κειμένων, τὰ ὁποῖα συνέβαλαν στὴν προσέγγιση Ἀγγλικανῶν καὶ Λουθηρανῶν, ὅπως τὸ Κείμενο τῆς Λίμα ὡς πρὸς τὸ Βάπτισμα, τὴν Εὐχαριστία καὶ τὸ Λειτουργημα καὶ τὰ κείμενα / ἐκθέσεις τῶν Ἀγγλικο-λουθηρικῶν θεολογικῶν συνομιλιῶν, στὸ Pullach (1973), στὸ Ἐλσίγκι (1983), στὸ Cold Ash (1983), στὸ Niagara Falls (1987) καὶ στὸ Meissen (1988). Τέλος, στὴν παράγραφο 31 γίνεται ἀναφορὰ στὸ Συνέδριον τοῦ Lambeth τοῦ 1988 καὶ στὴν Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Παγκοσμίου Λουθηρικῆς Ὁμοσπονδίας, πού εἶχε συνέλθει στὴν Κουριτίμπα τὸ 1990, σὲ δύο δηλαδὴ Ὁμολογιακὰ Συνέδρια παγκοσμίου χαρακτήρος, τὰ ὁποῖα εἶ-

χαν ιδιαίτερα ύπογραμμίσει τη στενή σχέση και θεολογική συγγένεια Άγγλικανισμού και Λουθηρανισμού.

Ή Κοινή Όμολογία Πίστewς

Ή παράγραφος 32 του κεφαλαίου αυτού, συνιστάμενη από 12 ύποπαραγράφους, άποτελεί, τρόπον τινά, κοινή Άγγλικανο-λουθηρανική Όμολογία Πίστewς, έχει δέ κατά λέξη ως έξής:

α) Παραδεχόμεστε ότι τὰ Κανονικά Βιβλία τής Παλαιάς και τής Καινής Διαθήκης άποτελούν έπαρκή, θεόπνευστη, άθθεντική καταγραφή, συνάμα δέ και προφητική και άποστολική μαρτυρία τής άποκαλύψεως του Θεού εν Ήσου Χριστώ. Κατά τη δημόσια λατρεία, άναγινώσκουμε την Άγία Γραφή στη γλώσσα του λαού, πιστεύοντας ότι οί Γραφές παρέχουν στον άνθρωπο αιώνιο ζωή και έμπεριέχουν ότιδήποτε άπαιτείται για τη σωτηρία μας.

β) Πιστεύουμε ότι ή βουλή και οί έντολές του Θεού είναι άπαραίτητες για τη μαρτυρία, πίστη και ζωή των Χριστιανών. Οί έντολές του Θεού μάς δεσμεύουν να αγαπούμε τον Θεό και τον πλησίον μας, να ζούμε δέ και ένεργούμε προς δόξαν Θεού. Παράλληλα, οί έντολές αυτές άποκαλύπτουν τὰ άμαρτήματά μας, και μάς ύπενθυμίζουν την άνάγκη όπως αίτούμε τὸ έλεος του Θεού.

γ) Πιστεύουμε στο Εύαγγέλιο και κηρύττουμε τὸ μήνυμά του, ότι ο Θεός αγαπά και σώζει τον κόσμο, εν Χριστώ Ήσου. Έχουμε κοινή άντίληψη περι τής δικαιοσύνης χάριτος, όχι δέ λόγω των έργων και των άρετών μας. Άμφότερες οί παραδόσεις μας παραδέχονται ότι ή δικαιούσα πίστη οδηγεί, και πρέπει να οδηγεί, στα «καλά έργα», ότι ή άθθεντική πίστη οδηγεί στην άγάπη. Λαμβάνουμε τὸ Άγιο Πνεύμα, τὸ όποιο άνανεώνει και έφοδιάζει τις καρδιές μας, κλώντας μας σε έργα άγαθά. Δοθέντος δέ ότι δικαίωση και άγιασμός άποτελούν δυὸ όψεις τής ίδιας θεϊκής ένεργειας, πιστεύουμε ότι ή ζωσα πίστη και ή άγάπη άποτελούν στοιχεία, τὰ όποία είναι άναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη ζωή του πιστού.

δ) Άποδεχόμεστε τη δια μέσου των αιώνων βιωθεΐσα πίστη τής Έκκλησίας, ή όποία έμπεριέχεται στο Σύμβολο Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως και τὸ Σύμβολο των Άποστόλων, όμολογούμε δέ τὰ θεμελιώδη Τριαδολογικά και Χριστολογικά δόγματα, περι των όποίων μαρτυ-

ρούν τὰ ως άνω Σύμβολα. Τούτο σημαίνει ότι, σύμφωνα προς την πίστη μας, Ήσους ο από Ναζαρετ είναι Θεός άληθινός και άληθινός άνθρωπος και ότι ο Θεός, είναι Θεός εν τρισιν προσώποις, τούτέστι Πατήρ, Υίός και Άγιο Πνεύμα. Ή πίστη μας αυτή επιβαιώνεται σαφώς τόσο στα 39 Άρθρα τής Πίστewς, όσο και στη Άύγουσταία Όμολογία.

ε) Όμολογούμε και έξιμνούμε εν λειτουργική λατρεία την Άποστολική Πίστη. Ή Λειτουργία είναι ιεροτελεστία, άποβλέπουσα στη σωτηρία του ανθρώπου δια του Ήσου Χριστού. Συνάμα όμως άποτελεί και σημαντικό παράγοντα, ο όποιος συντελεί στη επίτευξη τής «Συμφωνίας των Πιστών» (Consensus Fidelium). Χαϊρόμεθα διότι ή κοινή μας πνευματική, λειτουργική και μυστηριακή ζωή, συνετέλεσε ώστε να έχουμε συγγενή λειτουργικά κείμενα, τους αυτούς ύμνους, κοινούς ψαλμούς και τις ίδιες προσευχές. Εΐμαστε έπηρεασμένοι από μιá κοινή λειτουργική άναγέννηση και από την ποικιλία έκφράσεων, οί όποιες άναπτύχθηκαν κατά καιρούς σε διάφορους πολιτισμικούς χώρους.

στ) Πιστεύουμε ότι ή Έκκλησία συνεστήθη και συντηρείται από τον Τριαδικό Θεό, δια τής σωτηριώδους αυτού ένεργειας, δια του λόγου και των μυστηρίων. Πιστεύουμε ότι ή Έκκλησία άποτελεί σημείο, όργανο και πρόγευση τής Βασιλείας του Θεού. Εν τούτοις, άναγνωρίζουμε ότι ή Έκκλησία έχει διαρκή άνάγκη μεταρρυθμίσεως και άναγεννήσεως.

ζ) Πιστεύουμε ότι δια του βαπτίσματος εν ύδατι, τελούμενου στο όνομα τής Άγίας Τριάδος, ο Θεός ενώνει τον βαπτισμένο με τον θάνατο και την Άνάσταση του Ήσου Χριστού, τον εισάγει στη Μία, Άγία, Καθολική και Άποστολική Έκκλησία και του παρέχει τὸ δώρο τής νέας εν Άγίω Πνεύματι ζωής. Οί Έκκλησίες μας σέβονται και εφαρμόζουν στην πράξη τὸ βάπτισμα των νηπίων. Δια τούτο άκριβώς λαμβάνουν σοβαρά ύπ' όψη και τη σπουδαιότητα του κατηχητικού των έργου, τὸ όποιο άποβλέπει στην εν Χριστώ άνάπτυξη και ώρίμανση των βαπτιζομένων. Στην παράδοση άμφοτέρων των Έκκλησιών μας, τὸ βάπτισμα άκολουθείται από τὸ Τυπικό τής «έπιβεβαιώσεως» (Confirmation). Άναγνωρίζουμε δύο τρόπους τελέσεως τής Πράξεως αυτής, έκαστος από τους όποιους έχει τις ίδιες αυτού καταβολές.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΔΥΟ ΟΜΑΔΩΝ

Α'

Ένα από τὸ μεγαλύτερα προβλήματα τοῦ καιροῦ μας, ἂν ὄχι τὸ μεγαλύτερο, εἶναι ἀναντιρροητὰ αὐτὸ τῆς οἰκολογικῆς καταστροφῆς. Τὸ πρόβλημα, δηλαδή, τῆς καταστροφῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς μόλυνσεως τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ τὴν ἀνεξέλεγκτη βιομηχανική, τεχνολογική καὶ οἰκονομική ἀνάπτυξη τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

Εἶναι τόσο μεγάλο τὸ πρόβλημα αὐτὸ ὥστε οἱ εἰδικοί ὑποστηρίζουν ὅτι, ἂν ληφθοῦν ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα, τόσο ἀπὸ τὶς ὁργανωμένες κοινωνικὲς ὁμάδες, ἰδιαίτερα τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ άτομα, ἀπειλεῖται μὲ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή κάθε μορφῆ ζωῆς στὸν πλανήτη μας.

Μπροστὰ σ' ἓνα τέτοιο πρόβλημα, ἡ θεολογία ποῦ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύσης τῆς ἀγκαλιάζει ὅτι ἔχει σχέση μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ὑπαρξή, μὲ τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου, δὲν μπορεῖ νὰ μείνει ἀδιάφορη. Ἐχει τὴν ὑποχρέωση ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ καταθέτει τὴ μαρτυρία τῆς.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ καὶ μὲ θέμα «οἱ Ἐκκλησίες καὶ τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα στὴν Εὐρώπη» συνήλθε στὸ Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Σαμπεζῦ τῆς Γενεύης ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου ἕως 10 Ὀκτωβρίου 1993 τὸ 14ο Διεθνὲς Θεολογικὸ Μεταπτυχιακὸ Σεμινάριο.

Τὸ Σεμινάριο τελοῦσε ὑπὸ τὴν εὐλογία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ἡ δὲ ἐγκύκλιος αὐτοῦ γιὰ τὴν 1η Σεπτεμβρίου, ἡμέρα ἀφιερωμένη ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μας στὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος, διαβάσθηκε στὴν ἐναρξή του.

Τὴν προεδρία τοῦ Σεμιναρίου εἶχε ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνός, ἐμπνευστῆς καὶ μελετητῆς τῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως σὲ θέματα σύγχρονα καὶ ἐπίκαιρα, στὰ ὁποῖα ἐπιβάλλεται ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ἀρθρώσει τὸ δικὸ της λόγο, λόγο ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης

καὶ εἰρήνης καὶ ἀλήθειας. Ὁμίλησαν κατ' αὐτὸ ἐκλεκτοὶ ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι θεολόγοι ἀλλὰ καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες, τόσο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, ὡς καὶ στελέχη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως.

Οἱ συνέδροι χωρίσθηκαν σὲ δύο ἐπὶ μέρους Ὁμάδες ἐργασίας, οὕτως ὥστε εὐκολότερα καὶ διεξοδικότερα νὰ συζητηθῆ τὸ ὅλο θέμα, νὰ ἐξαχθοῦν συμπεράσματα, νὰ διατυπωθοῦν παρατηρήσεις καὶ νὰ παρουσιασθοῦν τὰ πορίσματα.

Εἰδικώτερο θέμα κατευθύνσεως τῆς Α' Ὁμάδας ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ κινήθηκε ἦταν ὁ «Ρόλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ πῶς θὰ πρέπει ἡ διοικούσα Ἐκκλησία νὰ βοηθήσῃ στὴν ἐπίλυση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος». Θέμα τῆς Β' Ὁμάδας καὶ γραμμὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ κινήθηκε ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀντιθετικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος καὶ ποῖος ὁ ρόλος τῶν πιστῶν στὴν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ.

Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς σκέψεις καὶ γόνιμες συζητήσεις ἡ Α' ὁμάδα ἐργασίας κατέληξε στὰ ἐξῆς συμπεράσματα γιὰ τὸ ὅλο πρόβλημα ποῦ τὴν ἀπασχόλησε, παρουσιάζοντας κατ' ἀρχὴν τὴν θεολογικὴ θέση τοῦ θέματος, τονίζοντας δὲ συγχρόνως καὶ τὰ αἷτια ποῦ τὸ δημιούργησαν.

Ὅπως τονίσαμε καὶ στὴν ἀρχή, ἡ ἀνθρωπότητα βρῖσκεται σήμερα πρὸ μιᾶς ἐκτεταμένης καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἀναπόφευκτα τὸ σοβαρὸ αὐτὸ πρόβλημα ἀπασχολεῖ τόσο τοὺς ἐπιστήμονες, ὅσο καὶ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ἀναζητοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ αἷτια τοῦ ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν τρόπο καὶ τὰ μέσα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του. Σὲ μία σύντομη περιγραφή τοῦ προβλήματος θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὰ ἀκόλουθα συστατικὰ του στοιχεῖα:

α) Μόλυνση ἢ παραμόρφωση τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων ὑδατίνων λεκανῶν καὶ τῶν οἰκονοστημάτων τους: Τὰ ἀστικά λύματα, τὰ τοξικά καὶ ὀργανικὰ βιομηχανικὰ ἀπόβλητα, τὰ παρασυρόμενα ἀπὸ τὴ βροχὴ νιτρικά, φωσφορικά καὶ ἄλλα λιπάσματα καὶ φυτοφάρμακα ποῦ σὲ ὑπερπερίσσεια χρησιμοποιοῦν ἢ σύγχρονη ἐντατικὴ γεωργία καθὼς καὶ ἡ ὑδάτινη ἀνθρωπογε-

νης θερμική επιβάρυνση άπονεκρώνουν και οδηγούν σε άσφυκτικό εϋτροφισμό πλουσιότατους ύδροβιότοπους και περιορίζουν σημαντικά τὰ άποθέματα ποσίμου νερού. Σε άνάλογες καταστροφές οδηγούν οί άποξηράνσεις ύδροβιότοπων, οί έκτροπές ποταμών και οί κατασκευές τεραστίων φραγμάτων που δραματικά άλλοιώνουν τή μακραίωνη φυσιολογία έκτεταμένων περιοχών.

β) 'Ατμοσφαιρική ρύπανση και καταστροφή:

Η ραγδαία αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα στην άτμόσφαιρα και τὸ φαινόμενο του θερμοκηπίου, οί αυξανόμενες έκπομπές χλωροφθορανθράκων και ή έλλάτωση τής όζονόσφαιρας άλλά και ή τρύπα του όζοντος, ή άέρια μόλυνση και ή αύξηση τής θερμοκρασίας του πλανήτη, ή ύπερβολική έκπομπή διοξειδίου του θείου και ή όξινη βροχή, ή άπελευθέρωση πολυποίκιλων άέριων ρύπων και ή δημιουργία φωτοχημικών νεφών και αίθαλομίχλης που μόνιμα έγκαθίστανται πάνω άπό τις μεγαλουπόλεις συνθέτουν τήν εικόνα τής τρομερής άέριας άπειλής που δηλητηριάζει κάθε μορφή ζωής πάνω στη γή.

γ) 'Ελάτωση τής βιοποικιλότητας και τών έμβίων φυσικών πόρων - διατάραξη οικολογικών ίσορροπιών: Οί κατάλογοι τών έξαφανισθέντων, ύπό έξαφάνιση και άπειλουμένων φυτικών και ζωικών ειδών, έμπλουτίζονται καθημερινά με ταχύτατους ρυθμούς. Παρθένα δάση ύλοτομούνται, πυρπολούνται ή μετατρέπονται σε πολεοδομικά συγκροτήματα, βοσκότοπους ή καλλιεργήσιμες έκτάσεις, σημαντικοί βιότοποι έξαφανίζονται, τραυματίζονται ή ύποβαθμίζονται, εϋφορα έδάφη έρημοποιούνται ή άπογυμνώνονται. Ο ένάλιος πλούτος άποδεκατίζεται και κάθε λογής φυσικοί μηχανισμοί άπορρυθμίζονται.

δ) 'Εξάντληση όρυκτού πλούτου - συσσώρευση άπορριμμάτων: Τὰ άποθέματα μετάλλων, στερεών και ύγρών καυσίμων σπαταλώνται άλόγιστα και μετατρέπονται σε βραδύτατα άποικοδομούμενες μορφές άπορριμάτων (πλαστικά, άλουμίνιο κ.λπ.) που συχνά συσσωρεύονται άπειλητικά μετατρέποντας σταδιακά τόν πλανήτη μας σε ένα άπέραντο σκουπιδότοπο.

ε) Ραδιενεργή μόλυνση και άπειλή: Η χρήση ραδιενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς (παραγωγή ένέργειας, έρευνα, ίατρική κ.λπ.) άλλά κυρίως για στρατιωτικούς σκοπούς έχει ήδη ρυπάνει σημαντικά όλόκληρη τή γή, ένώ τὰ άποθηκευμένα ραδιενεργά άπόβλητα και πυρηνικά δ-

πλα άποτελούν τή μεγαλύτερη και πιό δύσκολα και χρονοβόρα άνατρέψιμη άπειλή για τήν άνθρωπότητα και όλη τήν έπίγεια δημιουργία.

Γενικά, άκόμη και αν σταματούσε ξαφνικά κάθε άνθρώπινη δραστηριότητα, θά χρειάζονταν πολλοί αιώνες για νά άποκαταστασθή ή φυσική τάξη σε όλα τὰ έπίπεδα και νά άπομακρυνθούν όριστικά όλοι οί κίνδυνοι άπό τις παραπάνω καταστροφές και τὰ συνδυαστικά και διαπλεκόμενα άποτελέσματά τους.

Ποιός εϋθύνεται; Τόσο τὸ περιεχόμενο, όσο και ή μεγάλη έκταση του οικολογικού προβλήματος προκαλούν άμέσως τὸ έρώτημα: Ποιός εϋθύνεται για τή μαζική αυτή καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος; Στο έρώτημα αυτό δίδονται πολλές άπαντήσεις. Υπάρχει μία μεγάλη ποικιλία άπόψεων πάνω στο θέμα τών αίτιών του οικολογικού προβλήματος. Παρατηρούμε όμως ότι πολλές άπό τις άπόψεις αυτές είτε είναι μονομερείς, είτε βασίζονται σε προκαταλήψεις και σε λανθασμένες τοποθετήσεις, ιδίως έναντι του Χριστιανισμού.

**ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΑΙΤΙΑ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ**

Οί οικολόγοι και οί σύγχρονοι άνθρωποι γενικότερα προσπαθούν νά έξηγήσουν τὸ οικολογικό πρόβλημα άποκλειστικά με πολιτικο-οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Κανείς βέβαια δέν μπορεί νά ίσχυρισθή ότι τὸ οικολογικό πρόβλημα δέν όφείλεται και στα αίτια αυτά. Όμως τὰ πραγματικά αίτια του προβλήματος είναι πολὺ βαθύτερα, και όταν λέμε βαθύτερα έννοοϋμε πνευματικότερα. Άφήνοντας λοιπόν σε άλλους ειδικότερους νά μιλήσουν για τὰ αίτια αυτά θά επιχειρήσουμε νά έπισημάνουμε τὰ πνευματικά αίτια του περιβαλλοντολογικού προβλήματος τής έποχής μας προτάσσοντας τὸ χωρίο του Άγίου Γρηγορίου του Θεολόγου: «Νούς άποστάς του Θεού ή κτηνώδης γίνεται ή δαιμονιώδης. Και τών όρων άποστάς, οϋκ οίδα που υπάγει και τών άλλοτριών έπιθυμεί...».

α) Η διαφορά τής κυριαρχικότητας. Τὰ οικολογικά προβλήματα και σε παλαιότερες έποχές και στη δική μας προήλθαν άπό τή διαφθορά του χαρίσματος τής κυριαρχικότητας του άνθρώπου πάνω στη φύση. Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος δέν όφείλεται στην σχετική άγιογραφική έντολή «κατακυριεύσατε τής γής», άλλά στην καταστρατήγησή της άπό τόν

πεπτωκότα άνθρωπο. Ἡ οικολογική καταστροφή ὀφείλεται στὴν λανθασμένη καὶ ἐγωιστική ἄσκηση τῆς κυριαρχικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ φύση.

β) Ἡ θρησκευτικὴ ἀλλοτρίωση: Ἡ οικολογική καταστροφή προήλθε ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴ καὶ ἐκκοσμικευμένη φιλοσοφία, ἡ ὁποία ἀποδεδειχθήκε ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό ἰδίως ἀπὸ τὸν 18ο αἰώνα καὶ ἐξῆς. Εἰδικότερα ἡ βασικὴ αἰτία τῆς σύγχρονης τεχνολογικῆς ἀντιθέσεως ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ φύση βρίσκεται στὴν ἐκκοσμικευμένη φιλοσοφικὴ σκέψη τοῦ Βάκωνα, τοῦ Καρτέσιου, τοῦ Λάμπνιτς, τοῦ Μπέρκλεϊ, τοῦ Κάντ κ.ἄ. Οἱ νεώτεροι αὐτοὶ φιλόσοφοι «ὑπετίμησαν, κατὰ τὸν καθηγητὴ Ἡλία Οἰκονόμου, τὸ φυσικὸν περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου καὶ διέκριναν ὀξέως τὴν μεταφυσικὴν σχέσιν μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ περιβάλλοντος. Ἡ φύσις ἐξελέγη ὡς ὑπερμεγέθης μηχανή, τῆς ὁποίας διακριτικὰ εἶναι ἡ ἔκτασις, ὁ ἀριθμὸς, ἡ διάρκεια καὶ ἡ κίνησις... Ἡ λανθασμένη θεωρία ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον καὶ καταστρεπτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ πολιτισμοῦ».

Ἐξ ἄλλου τῆ εὐθύνη τῆς ἐκκοσμικευμένης φιλοσοφίας γιὰ τὸ οικολογικὸ πρόβλημα ἐγκρίεται καὶ στὸ ὅτι κατόρθωσε νὰ κάμψῃ τὴν ἀντίσταση τῆς Ἐκκλησίας στὶς συνεχεῖς ἀλλαγές, γεγονός πὸ συνετέλεσε ὥστε νὰ διογκωθῇ τὸ ρεῦμα τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον, τονίζει ὁ T. Derr.

Τὸ οικολογικὸ ἐπομένως πρόβλημα συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴ θρησκευτικὴ ἀλλοτρίωση καὶ ἐκκοσμίκευση τῆς ἐποχῆς μας πὸ ἄρχισε ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση καὶ κορυφώθηκε μὲ τὸν Ὀρθολογισμό καὶ τὸ Διαφωτισμὸ τοῦ 18ου αἰώνα. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία προεκάλεσαν τὴν ἀλλοτρίωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὸ συνάνθρωπό του καὶ τὸ φυσικὸ περιβάλλον του.

γ) Ἡ λατρεία τοῦ κέρδους: Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τόσο στὶς καπιταλιστικὲς χώρες τῆς Δύσης, ὅσο καὶ στὶς πρώην λεγόμενες χώρες τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ἀντὶ τῆς πίστεως στὸ Θεὸ ἐκαλλιέργησε τὴ θρησκεία τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἀντικατέστησε μὲ τὴ λατρεία τοῦ «Ἀκαθαρίστου Ἐθνικοῦ Προϊόντος» καὶ τὴ λατρεία τοῦ «κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος». «Παντοῦ, γράφει ὁ P. Samuel, ἡ παλίρροια τοῦ χρήματος παρασύρει τοὺς κανόνες πὸ προστατεύουν τὸ

τοπίο, τὰ δάση καὶ τὶς ἐξοχές. Αὐτὴ ἡ κερδοσκοπία εἶναι πολὺ βρώμικη. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι τὸ κέρδος βρίσκει τὴν ἠθικὴ του δικαίωση στὴν ἰδεολογία τῆς ἀνάπτυξης».

δ) Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐξουσίας: Ἡ ἀναζήτησις τοῦ ὑλικοῦ κέρδους ὠδήγησε στὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐξουσίας καὶ κυριαρχίας πάνω στοὺς ἄνθρωπους. Μὲ τὴν καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, οἱ τεχνοκράτες προχωροῦν στὴν ἐξουδετέρωση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προσωπικότητος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἱ δύο κόσμοι σήμερα, Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, βρίσκονται σὲ ἀνταγωνισμό γιὰ τὸ ποιὸς θὰ προχωρήσῃ γρηγορότερα ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη στὴν παγκόσμια κυριαρχία. Βασικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνταγωνισμοῦ αὐτοῦ εἶναι οἱ πολεμικοὶ ἐξοπλισμοί. Τὰ ἔργα ἐπιστημονικῆς φαντασίας ἄρχισαν νὰ περιγράφουν μὲ ἐντυπωσιακὰ λεπτομέρειες τὴν ἐποχὴ τοῦ ὑπὲρ-δικτάτορα πὸ θὰ ρυθμίσῃ τὴ ζωὴ, τὴ σκέψη καὶ τὶς τύχες τῶν ἀνθρώπων τοῦ μέλλοντος μέσα ἀπὸ «δημοκρατικὰς διαδικασίας».

ε) Ὁ ὑλιστικὸς τρόπος ζωῆς: Ἡ τεχνολογία τῆς ἀποστασίας σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ δίψα τοῦ κέρδους ἐδημιούργησαν τὸν πολιτισμὸ τῆς ἀφθονίας, τῆς ὑπερ-καταναλώσεως, τῶν ἀνέσεων καὶ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων. «Οἱ ἐπιχειρήσεις καλλιερгоῦν τὸ σύστημα "πέταξέ το μετὰ τὴ χρῆση". Ἡ μόδα καὶ ἡ διαφήμιση κάνουν τὶς ἐπιθυμίες νὰ αὐξάνουν γρηγορότερα ἀπὸ τὴν παραγωγή καὶ κάνουν σχεδὸν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνικανοποίητους, ἀλλοτριωμένους, ὀποιοδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἐπίπεδο τῆς ζωῆς τους». Ἡ στροφὴ αὐτὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, σ' ἓνα ὑλιστικὸν τρόπο ζωῆς ὄχι μόνον αὐξήσῃ τὴ βία, τὴν τρομοκρατία καὶ τὴν ἐγκληματικότητα, ἀλλὰ καὶ ἀπειλεῖ τὶς φυσικὰς πηγὰς τῆς ζωῆς μὲ ἀφανισμό ἀπὸ τὴν ὑπερ-ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀποθεμάτων τοῦ πλανῆτη μας.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ
Ἄρχιμ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΒΡΑΜΙΩΤΗΣ
Ἄρχιμ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΡΙΒΙΟΣ
Διάκονος ΚΥΡΙΑΛΟΣ ΜΙΣΙΑΚΟΥΔΗΣ

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

Λόγια και ενέργειες τού Αυτρωτή «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»*

Ἄξιοπαρατήρητο καθὼς και ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ ὅτι ἡ ὡς ἄνω φράση ἀνήκει στὸν 21ο ψαλμὸ, ἀποτελώντας προοίμιό του. Εἶναι ἡ ἀπαρχή του, ὁ 1ος στίχος του, ὁ ὁποῖος στὴ Μετάφραση τῶν Ο' ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου, πρόσχες μοι' ἵνατί ἐγκατέλιπες με;».

Ἐκ πρώτης ὄψεως, ἡ ἐκφώνηση αὐτὴ τοῦ ψαλμικοῦ στίχου ἀπὸ τὸν Ἐσταυρωμένο Χριστό,

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑ**
Καθηγητοῦ - Εἰδικοῦ Ἐπιστήμονος τῆς Φ.Ε.

φαίνεται νὰ ἀποτελεῖ κραυγὴ ἀγωνίας, ἀπογοήτευσης, ἀπελπισίας ἀπὸ τὸ σταυρικὸ μαρτύριο καὶ μάλιστα τὴν ὀδύνη τῶν ἤλων. Ὄντας ἐκφραση ἄλλους σωματικοῦ, ὅπως καὶ πόνου ψυχικοῦ καὶ παραπόνου, συναποτελεῖ ἐξίσου ἐκδήλωση ἀπομόνωσης, ἀποξένωσης καὶ φωνὴ ἀπομάκρυνσης, ἐκρηξη ἀπόγνωσης ἀπὸ τὴν ἀποστέρηση τῆς παρουσίας (λέγε ἀπουσίας) τοῦ Πατέρα Θεοῦ⁷⁴. Ὁ Ἐσταυρωμένος Ναζωραῖος παραμένει ἔτσι ἐκεῖ στὸν Γολγοθᾶ μόνος μὲ τοὺς ἀνυπόφορους πόνους Του, κατὰμονος στὸ «ἄλγος τῶν τραυμάτων»⁷⁵ Του. Ἄλλωστε ἅπαντες οἱ ἀν-

θρώποι ὑποφέρομε τοὺς ποικίλους πόνους μας προσωπικά, οὐσιαστικά μόνον μας σωματικά, ψυχικά καὶ πνευματικά, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατό ὁποιοσδήποτε ἄλλος συνάνθρωπος νὰ μᾶς ἀναπληρώσει ὑπαρξιακά, καθὼς συμβαίνει αὐτὸ κυρίως στὴν ἀρρώστια μας καὶ μάλιστα τελικὰ στὸν θάνατό μας, ὅπου οὐδεὶς μᾶς ἀντικαθιστᾷ! Ποιὸς ἐπομένως μπορεῖ νὰ πεῖ πὼς κάποιος ἄλλος νιώθει, αἰσθάνεται, συνειδητοποιεῖ, βιώνει τὴ δική του μοναξιά καὶ κατ' ἐπέκταση πὼς νὰ καταλάβει ὁ οἰοσδήποτε ἢ νὰ φανταστεῖ τί σημαίνει μόνωση τοῦ εἶδους τοῦ σταυρικοῦ μαρτυρίου ἢ παρομοίων μαρτυρίων - βασανιστηρίων, ἂν ὁ ἴδιος δὲν ζήσει προσωπικὰ προσόμοιες περιστάσεις καὶ παρόμοιες καταστάσεις; Πὼς θὰ ἀντιληφθοῦμε ἐμεῖς τί ἐβίωσε ἔτσι Ἐκεῖνος;

Ταλαιπωρημένος, ταπεινωμένος, καταπονημένος, καταβασανισμένος, ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη τῶν πολλῶν, τὴν προδοσία στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ⁷⁶ καὶ τὴν ἀπάρνηση στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέως⁷⁷ καὶ στὴ συνέχεια τὴ δίκη καὶ καταδίκη Του, μέχρι τὰ μαρτύρια τὰ πολλαπλὰ καὶ παντοειδῆ καὶ τελικὰ τοὺς ἀνυπόφορους πόνους Του στὸν τόπο τοῦ Κρανίου, πὼς ἀλλιῶς θὰ αἰσθανόταν ὁ Κύριος στὸν Σταυρό; Δὲν βλέπει ἄλλωστε ἄλλον ἄγγελο ἐκεῖ κον-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 376 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

74. Γιὰ τὴ στέρηση αὐτὴν τὴν πρόσκαιρη «τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας» βλ. σχολιασμό: «ὁ Θεὸς τὸν ἔχει ἐγκαταλίπει. Ὅχι διότι ἡ ἔνωσις μετὰξὺ θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξησθένῃς πὼς κατὰ τὰς στιγμὰς αὐτάς. Διότι καὶ τώρα «Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ» (Β' Κορ. ε' 19). Οὔτε διότι ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ Πατρὸς ἐμειώθη... Ἀπέσυρε ὁ Πατὴρ τὴν ἐσωτερικὴν παράκλησιν [= παρηγορίαν], τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμαζε πρὸ τοῦ πάθους ὡς υἱὸς ἀγαπητός, ἐν ᾧ ὁ Πατὴρ ἠδύόκησε. Καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς του τὴν κατ' ἐξοχὴν θλιβεράν αἰσθησιν τῆς κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὀργῆς του διὰ τὴν ἀμαρτίαν... [καὶ] κατ' αὐτοῦ ἐσκυθρῶπαζε ὡς ἐγγυητοῦ ... τοῦ χρεωκοπημένου ἀνθρώπου... ὁ Ἰησοῦς ... λέγει: Διατί μὲ ἐγκατέλιπες; Διατί στεροῦμαι τῆς παραμυθίας τῆς ἐκ τῆς παρουσίας σου;». Ἐξάλλου «ἐν μέσῳ τῆς τόσοσκληρᾶς δοκιμασίας του, παραμένει προσκεκολλημένος πρὸς τὸν Πατέρα, τὸν ὁποῖον ἐπικαλεῖται μὲ ὅλην τὴν ἀφοσίωσίν του ἀποκαλῶν αὐτὸν ὄχι ἀπλῶς Θεόν, ἀλλὰ Θεὸν ἰδικόν του. Θεέ ΜΟΥ λέγει. Ἦτο δούλος τοῦ Θεοῦ τὴν στιγμὴν αὐτήν, ἱκανοποιῶν τὴν δικαιοσύνην του, ἀπαρνούμενος ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ἑαυτὸν του» **Π. Τρεμπέλα**, Ὑπόμν. Μάρκον, σ. 305 (34, 5).

75. **Ψαλμ.** 68, 27. — **Ποβλ.** «ἄλγεα πάσχων» Ὁμήρου,

Ἰλιάς Β 667. — Στὸς σωματικούς πόνους τοῦ Κυρίου (στὸ ἄλγος Του — στὸ ἄλγημα) εἶχε προστεθεῖ ὁ πόνος ὁ ψυχικὸς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπομόνωσή Του. «Ἦτο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ μόνος, χωρὶς κανεὶς νὰ ἀντιλαμβάνεται τί ἦσθάνετο, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ» **Π. Τρεμπέλα**, Ὑπόμν. Ἰωάννην, σ. 673 (26, 1). — Παρεμφερῆ ψυχικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀπομόνωση εἶχε αἰσθανθεῖ, βιώνοντας ὅλη τὴν τραγικότητα τῆς καὶ ἐκφράζοντας ἀνάλογο παράπονο ὁ πύρινος προφήτης: *ὑπολέλειμμαί ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχὴν μου λαβεῖν αὐτήν*» **Βασιλειῶν Γ'** ιθ' 10. Αὐτὸ τὸ συνταρακτικὸ «μονώτατος» ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἡλιοῦ τρεῖς φορές, βλ. ιθ' 22, ιθ' 14 καὶ ἐνδιαμέσως τὴν ὡς ἄνω. — **Ποβλ.** προηγουμένως *ὑπελείφθη δὲ Ἰακώβ μόνος καὶ ἐπάλαιεν*» **Γένεσις** λβ' 24.

76. Βλ. ἀπατηλὸ ἀσπασμὸ προδοτικὸ τοῦ Ἰούδα. **Ματθ.** κς' 48-51. — **Μάρκ.** ιδ' 44-46. — **Λουκ.** κβ' 47-49. — **Ἰωάν.** ιη' 2-6 (ὁ 4ος Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει ἀσπασμὸ).

77. Ἡ ἀπάρνηση τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου στὴ δίκη Του, ἀπὸ μέρος τοῦ Μαθητῆ τῆς Ὁμολογίας ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀρνήσεως, ἀποτελοῦσε ἀσφαλῶς ἄλλου εἶδους προδοσία, παρεμφερῆ τῆς πάντως ἀπὸ κάποια πλευρά.

τά Του να Τὸν ἐνισχύει⁷⁸, ὅπως προηγουμένως εἶχε ἐπισυμβεῖ στὸ ὄρος ἐλαιῶν⁷⁹. Δὲν γίνεται αἰσθητὴ συνεπῶς ἡ παρουσία τοῦ Πατέρα Θεοῦ ἐκεῖνες τὶς ἀτέλειωτες στιγμές, στίς τρεῖς ὥρες τοῦ Σταυροῦ. (Γιὰ τὴν ἀπουσία αὐτὴν τοῦ Θεοῦ Πατέρα καὶ τὰ ἀνάλογα ἐπεξηγηματικὰ σχόλια παραπέμπουμε σὲ εἰδικὸ ὑπομνηματισμό⁸⁰.)

Ἡ προφορὰ τῆς φράσης αὐτῆς, ἡ φωνὴ ἐκείνη τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως ἀκούστηκε στὸν Γολγοθᾶ θὰ ἦταν ἀσφαλῶς ὄχι ἰσχνὴ (ἰσχνόφωνη), ἐξηντλημένη, ἐξερχομένη ἀπὸ ἐπιθανάτιο ρόγχο, ἀλλὰ φωνὴ ζωηρὴ καὶ δυνατὴ, ἰσχυρὴ — «γεγωνυία τῆ φωνῆ»⁸¹, ποὺ ἀκούστηκε ἀπὸ τοὺς παρεστώτες⁸². Μήπως ἀπηχοῦσε ὅμως κάποιον τόνο μᾶλλον ἥρωικὸ καὶ ἐπιπλέον ἐλπιδοφόρο; Αὐτὸ θὰ διασαφηνισθεῖ καὶ καταφανεῖ ἀπὸ τὰ κατωτέρω.

Ἐνδεχομένως ὁ Ἑσταυρωμένος Εὐεργέτης εἶχε κατὰ νοῦν, ἐκεῖνες τὶς μαρτυρικές Του στιγμές, ὁ Σωτῆρας σκεπτόταν ἴσως, θυμόταν μάλιστα, θὰ ἔλεγα προφανῶς προσευχόταν, ψιθυρίζοντας πιθανῶς ἀποσπασματικὰ ἢ καὶ ὀλόκληρο αὐτὸν τὸν ψαλμὸ, ἀπαγγέλλοντας χαμηλόφωνα - σιγαλὰ τοὺς ψαλμικοὺς στίχους, ὅπως σχολιάζει ἓνας ἐρμηνευτής, ξένος σχολιαστής⁸³.

Τὸ περιεχόμενο — τὸ κύριο μέρος, καὶ κυρίως τὸ τέλος, ὁ ἐπίλογος τοῦ ψαλμοῦ αὐτοῦ,

78. Πρβλ. **Π. Τρεμπέλα**, Ὑπόμν. Μάρκον, σ. 305 (5, στήλη 2η).

79. Βλ. «Καὶ ἐξεληθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν ... καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσήνευχε ... ὡφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήνευχε» **Λουκ.** κβ' 39, 41, 43.

80. Βλ. ὑποσημείωση καὶ παραπομπή μας 74. — Ἐδῶ εὐκαιρικῶς θὰ ἀρκεσθοῦμε νὰ παραθέσουμε ἓνα ποιητικὸ στίχο, σχετικὸ μὲ τὴν παντελῆ ἀπουσία — «Κανεῖς δὲν εἶναι ν' ἀκουστεῖ ἓνα βῆμα ἐλεύθερο, ν' ἀνατελεῖ μιὰ φωνὴ ξεκούραστη» **Ὁδυσσεά Ἐλύτη**, Ἀπ' τὴν «Ἐπέτειο» σὲ Ἡ. Ἀποστολίδη, Ἀνθολογία 1708-1937, ἐκδ. 3η, Ἀθήνα (χ. χρ.), σ. 84.

81. Βλ. **γέγωνα**, ἐπικὸς παρακείμενος μὲ σημασία ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, δηλώνει κράζω μεγαλοφώνως, ὥστε γίνομαι ἀκουστός, φωνάζω δυνατὰ σὲ κάποιον. **Δ. Δημητράκου**, μνημ. Λεξικόν, τόμ. 2ος, σ. 1566.

82. Ἄλλωστε στὸ **Μάρκ.** ιε' 37 ἀναγράφεται ὅτι «ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείξ φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσε». — Σχετικὸ σχόλιο βλ. γιὰ τὸ ὡς ἄνω **Π. Τρεμπέλα**, Ὑπόμν. Μάρκον, σ. 304 (34, 1).

83. Βλ. καὶ πρβλ. **Erich Fromm**, μνημ. ἔργ. σ. 249, ἂν καὶ τελικὰ ὁ συγγραφεὺς ἐπισημαίνει πῶς, σύμφωνα μὲ ἄλλον σχολιαστὴ «σχετικὰ μὲ τὴν ὑπόθεση ὅτι ὁ Κύριός μας πρόφερε πραγματικὰ τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι προτιμότερο νὰ ποῦμε εἰλικρινᾶ ὅτι δὲν ξέρουμε τί ἀκριβῶς εἶχε στὸ νοῦ Του τὴν ὥρα ἐκείνη, ὅτι βρισκόμαστε ἐδῶ κατὰ πρόσωπο μὲ τὸ ὑπέριστα μυστήριον τοῦ Θεοῦ Πάθους τοῦ Σωτῆρα».

ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ 32 στίχους συνολικὰ, εἶναι διαφορετικὸ ἀπ' ὅ,τι ἡ «ἀρχή» — ἡ ἀπαρχή, ἡ εἰσαγωγή του, ὁ πρόλογός του. Ὄντας ψαλμὸς χριστολογικὸς, «μεσσιακός»⁸⁴, ἀπολυτρωτικὸς, ἐκφράζει ἐλπίδα, διακηρύσσοντας δικαίωση τοῦ ἀδίκως «πάσχοντος δικαίου». Σ' αὐτὸν ἄλλωστε τὸν ψαλμὸ προβάλλεται ἡ λύτρωση τοῦ πολυειδῶς πάσχοντος, ἐνῶ ὑπερτονίζεται ἡ τελικὴ ἐπικράτηση τοῦ ἀγαθοῦ στὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κακοῦ, ἡ θριαμβευτικὴ νίκη τοῦ καλοῦ μὲ τὴν ἦττα καὶ ἐξουδετέρωση τῶν πονηρῶν καὶ κατακλείεται μὲ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ δίκαιου, δηλαδὴ τοῦ ἐνάρετου ἀνθρώπου. Ὁ ψαλμωδός, ἐνῶ λοιπὸν ἀρχίζει ἀποκαρδιωτικὰ, ἀπαισιόδοξα⁸⁵ καὶ μελαγχολικὰ, ὅμως καταλήγει αισιόδοξα, ἐνθουσιαστικὰ καὶ θριαμβευτικὰ.

Ὁ Θεάνθρωπος «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ», ὅπως εἶναι εὐνόητο, ἐκφώνησε μὲ ἰσχυρὴ φωνὴ αὐτὸν τὸν ἀρχικὸ-τὸν πρῶτο ψαλμικὸ στίχο, ἐνῶ πιθανῶς ἀπήγγειλε χαμηλόφωνα ἢ ψιθυριστὰ, εἴπαμε, καὶ ἄλλους στίχους ἀποσπασματικὰ ἢ ἀκόμη καὶ ὀλόκληρο τὸν ψαλμὸ. Κατ' ἀκολουθία ἐνδείκνυται ἐμεῖς ὄχι ἀπλῶς νὰ ἀναγνώσουμε αὐτὸν τὸν ψαλμὸ, ἀλλὰ ἐπισταμένως νὰ τὸν μελετήσουμε, στοχαζόμενοι στίχους τοῦ ὠρισμένου, ἔτσι ὥστε νὰ διαπιστώσουμε σχετικὰ τὸ ὑπέροχο περιεχόμενό του καὶ τὰ ἀπαραβλήτα ἀνάλογα νοήματά του. Βλ. κυρίως τοὺς στίχους 3, 5-7, 11-15, 17, 22, ὅπου περιγράφεται ἡ δυσχερὴς κατάσταση, στὴν ὁποία ἔχει περιέλθει ὁ «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως»⁸⁶ πάσχων ἐνάρετος. Ἐπισημαίνουμε πῶς, ἀπὸ τὸν 23ο στίχο καὶ ἐφεξῆς ἔχομε ἑναρξὴ ἐλπίδας καὶ ἔκφραση βεβαιότητος ὅτι εἰσακούσθηκε ἡ ἔκκληση τοῦ ἐπικαλούμενου τῆν

84. Λέγονται «μεσσιακοὶ ψαλμοὶ» αὐτοὶ ποὺ ἀναφέρονται στὴ ζωὴ, στὸ πάθος (στὰ παθήματα - βασανιστήρια) καὶ στὴ «δόξαν τοῦ Μεσίου» **Παν. Σιμοτά**, Ψαλμῶν, βιβλὸς (η'). Θ.Η.Ε. τόμ. 12, σ. 455.

85. Πρβλ. **Erich Fromm**, μνημ. ἔργ. σ. 249, ὅπου ἐπισημαίνεται συναφῆς μὲ τὸ ὡς ἄνω ἀναγραφόμενο στὸ κείμενό μας.

86. **Ἐβρ.** α' 1. — Ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ψαλμὸ, εἶναι ἀξιοπαρατήρητο καὶ ἀξιωματικὸν τὸ ὅτι, ἐπαναλαμβάνονται σχεδὸν αὐτολεξεῖ 2 στίχοι του, οἱ 9ος καὶ 19ος, σὲ 2 Εὐαγγέλια, στὸ 1ο καὶ στὸ 4ο. Βλ. ψαλμικοὺς στίχους 9 καὶ 19: «ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον, ρυσάσθω αὐτόν» **σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν» καὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον». Πρβλ. πρωθύστερα: διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον» **Ματθ.** κζ' 35 καὶ «πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν, ρυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν» στίχ. 43, ἐπιπλέον παράλληλα μὲ τὸν 35ο στίχ. «ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγουσα: Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον» **Ἰωάν.** ιθ' 24.**

ένισχυση τοῦ «Κυρίου» (στίχ. 25). Στὴ συνέχεια ἐκφράζεται ἡ ἀγαλλίαση γιὰ τὸν θρίαμβο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δεσποτείας Του ἐπὶ «τῶν ἐθνῶν» (στίχ. 28-30). Στὸ 2ο ἡμιστίχιο τοῦ 30οῦ στίχου περιγράφεται ἡ πεποίθησις πὼς ἡ ψυχὴ τοῦ πάσχοντος «ζῆ ἐν αὐτῷ» (τῷ Θεῷ). Τέλος ὁ ψαλμωδὸς στὸν ἐπιλογὸν του (στίχ. 31 καὶ 32) ἐπιβεβαιώνει πὼς ἡ ἐπερχομένη γενεά, καθὼς καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς θὰ διαγγέλλουν «τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ», δηλαδὴ τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ Δικαιοκρίτου Θεοῦ⁸⁷.

Ὁ ἐν λόγῳ λοιπὸν ψαλμὸς, ὅπως διαπιστώνομε, δὲν ἐμπεριέχει ἀμφιβολία, ἀπελπισία, ἀπιστία ἢ δυσπιστία, ἀλλ' ἀντίθετα πίστις - πεποίθησις, ἐμπιστοσύνη καὶ βεβαιότητα γιὰ τὴν ἀγάπη, πιστότητα, προστασία καὶ δικαιοκρισία τοῦ Κυρίου. Κατὰ συνέπεια, κάθε ἄλλο παρὰ ὑπεμφαίνει ὁ ψαλμὸς αὐτὸς ἀπογοήτευση γιὰ ἐγκατάλειψη τοῦ πιστοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πρῶτος στίχος αὐτοῦ τοῦ ψαλμοῦ συνδέεται συνεπῶς μὲ τὶς τελευταῖες δραματικὲς στιγμὲς - σταυρικὲς τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ Σταυρωμένου Λυτρωτῆ, ὁ ὅποιος ἐκεῖνες τὶς ὥρες ἀσφαλῶς ἀνακαλοῦσε στὴ μνήμη καὶ συνείδησίν Του ὅλα τὰ παθήματά Του. Ἡ ἀνθρώπινη ὄντοτητα (ἡ ἀνθρώπινη φύσις) τοῦ Θεανθρώπου ἐξουθενώνεται ἐκεῖ «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ». «Ὡς υἱὸς ἀνθρώπου»⁸⁸ πάσχει, ἐπαναλαμβάνομε, μένοντας μόνος - κατάμονος, ἀλλὰ ἡ Θεότητά Του (ἡ θεία φύσις) — «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁸⁹ θριαμβεύει ἐπὶ τοῦ θανάτου, ὅπως θὰ πούμε καὶ θὰ δοῦμε διαπιστώνοντας μὲ ποῖο τρόπο τελειώνει «τὸ θεῖο δράμα» στὸν Σταυρὸ καὶ ποιά προηγουμένως εἶναι τὰ ἀκροτελεύτια λόγια τοῦ Λυτρωτῆ.

— Μετὰ τὰ ψαλμικὰ λόγια, ἀκολουθοῦν ἀκόμη δυὸ λέξεις τοῦ Λυτρωτῆ αὐτοτελεῖς, ἄσχετες, ἀνεξάρτητες ἀλλήλων, δύο ρήματα, τὸ ἓνα σὲ πρῶτο πρόσωπο καὶ τὸ δεύτερο σὲ τρίτο ἐνικῶν: Διψῶ καὶ Τετέλεσται.

87. Πρβλ. «τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ» **Ψαλμ.** 21, 32. — Ἀξιοθαύμαστη ἀνάλυση καὶ ἀνάπτυξη νοημάτων τοῦ ψαλμοῦ αὐτοῦ, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ «κίνηση ἀπὸ τὴ λύπη - θλίψη στὴ χαρὰ» καὶ πού στὸ τέλος του «ὀλόκληρο τὸ ἄσμα ἔχει γίνει ὕμνος χαρᾶς» βλ. σὲ **Er. Fromm**, μνημ. ἔργ. σ. 229-235.

88. **Ἰουστίνου** φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, Πρὸς Τρύφωνα διάλογος. **ΒΕΠΕΣ**, τόμ. 3ος, σ. 325 (126, 1. 17). — **Τοῦ Ἰδίου**, Ἀπολογία Α', σ. 188 (51, 1. 35).

89. **Ἐρμά**, Ποιμὴν Παραβολῆ ε' V. **ΒΕΠΕΣ**, τόμ. 3ος, σ. 74 (3).

5ος σταυρικὸς λόγος τοῦ Σωτήρος

Ἡ λέξις — τὸ ρῆμα «**Διψῶ**»⁹⁰ καὶ ἡ θεανδρική σημασία του.

Τὸ σταυρικὸ διψῶ ὠρισμένοι τὸ ἐρμηνεύουν ἐπεξηγώντας το μὲ μεταφορικὴ πνευματικὴ σημασία, ἐφαρμόζοντας ἔτσι ἐδῶ (καὶ ὄχι μόνο ἄλλου, ὅπου εἶναι ἀσφαλῶς ἀπαραίτητο) ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία. Ὁ Ἰησοῦς, ἰσχυρίζονται, ἐκφράζει ἔτσι μὲ τὸ ρῆμα αὐτὸ τὴν πνευματικὴ ἐπιθυμία Του, δηλώνοντας τὴ «δίψα» του γιὰ τὴ σωτηρία «**τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων**»⁹¹. Ὅμως ἡ κατὰ γράμμα, ἡ καθαρὰ ἱστορικοφιλολογικὴ ἐρμηνεία εἶναι ἡ ἐξῆς: Αὐτὸ τὸ διψῶ ἀπλούστατα ὑποδηλώνει τὴ δίψα τῆ σωματικῆς — τῆ φυσικῆς, ἡ ὁποία ὀφειλόταν στὸν ἰδρώτα, στὶς σωματικὲς καὶ ψυχικὲς ταλαιπωρίες καὶ κακώσεις, στὶς συνεχεῖς ἐπίπονες μετακινήσεις, στοὺς κόπους καὶ πολλαπλοὺς πόνους, στὴν ἀγρυπνία καὶ φραγγέλωση, στοὺς βασανισμοὺς καὶ ἐπιπλέον στὶς πληγὲς ποδιῶν καὶ χεριῶν ἀπὸ τὰ καρφιά. Ἡ δίψα αὐτὴ ἀσφαλῶς προερχόταν ἀπὸ τὸν πυρετὸ, πού προκαλοῦσαν ὅλα αὐτὰ καὶ παράλληλα ἡ ἀκατάσχετη αἱμορραγία ἀπὸ τὶς πληγὲς τοῦ Ἐσταυρωμένου Ναζωραίου. Ὁ πονοκέφαλος ὁ ἀνυπόφορος ἀπὸ τὸ ἀκάνθινο στεφάνι, ἡ συμφόρηση τοῦ αἵματος στὸ κεφάλι Του καὶ ἀκόμη ἡ ὑπέρατη — «πίεσις» λόγῳ τῆς διόγκωσης τῶν φλεβῶν ἀπὸ τὴν ἀκαμψία τῶν σκελών⁹², μαζὶ μὲ τὴν ταραχὴ καὶ συγκίνηση ἀπὸ τὴ θέα καὶ τὴ θλίψη τῆς Παναγίας Μητέρας Του (καθὼς καὶ τὶς τόσες ἄλλες συγκινήσεις), ὅλα αὐτὰ, ὅπως εἶναι πρὸδηλο, θὰ Τοῦ προκαλέσαν πυρετὸ καὶ δίψα.

(Συνεχίζεται)

90. **Ἰωάν.** ιθ' 28.

91. Πρβλ. «τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος» **Πλάτωνος**, Τίμαιος 75 Β. — **Μακκαβαίων Β'** ζ' 28. — «**τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων**» **Μεγ. Βασιλείου**, Ὁμιλία ΙΘ', Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας. **ΒΕΠΕΣ**, τόμ. 54ος, σ. 178 (40). — **Δοξαστικὸν ἦχου γ'** Στιχηρῶν Ἑσπερινοῦ Γ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

92. Γιὰ τὴ νάρκωση μυῶν, φλεβῶν καὶ νεύρων, τοὺς φοβεροὺς πόνους, τὴ φλόγωση τῶν πληγῶν καὶ τὴ συρροὴ αἵματος στὸν ἐγκέφαλο, τὸν πυρετὸ καὶ τὴ φλογερὴ δίψα πού ἐπέφερε ἡ ὅλη αὐτὴ κατάσταση στοὺς σταυρωμένους, ἡ ὁποία (δίψα) ἦταν ἓνα «ἀπὸ τὰ σκληρότερα μαρτύριά» τους βλ. **Π. Τρεμπέλα**, Ὑπόμν. Ματθαίου, σ. 507 (35, 1). — **Τοῦ Ἰδίου**, Ὑπόμν. Λουκᾶν, σ. 638 (33, 2). — **Τοῦ Ἰδίου**, Ὑπόμν. Ἰωάννην, σ. 666 (18, 1), 675 (28, 6 καὶ 7 φυσικὴ δίψα). — **Λεων. Φιλιππίδου**, Ἱστορία ἐποχῆς Κ.Δ. σ. 324, 348-351 (προσταυρικὲς ποινές), 364 (πυρετὸς καὶ δίψα), 365 (ἡ στροφὴ τοῦ καταδίκου πρὸς τὸν ἥλιο) καὶ 372 (γιὰ προηγουμένη μαστίγωση).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

*Αί σχέσεις τής Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς
πρὸς τὴν Δύσην.*

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐν προσφάτῳ βαρυσημάντῳ συνεντεύξει Του πρὸς τὴν γαλλικὴν ἐφημερίδα *Le Monde*, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσην, ἐτόνισε τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι ἀνακριβὲς ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὴ Δύση, ἂν καὶ θεωρεῖ ὅτι ἡ Δύση ἀποδίδει ὑπερβολικὴ ἀξία στὴν τεχνολογία, στὴν ἐπιστῆμη καὶ στὴν ὑλικὴ πρόοδο καί, γενικῶς, σὲ κάθε τί πού βλάπτει τὸ πνευματικὸν συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πνευματικοὶ θησαυροὶ τῆς Ὁρθοδόξιας ἀνήκουν σὲ ὅλους. Θέλομε νὰ εἰπώμε ἓνα λόγο πού νὰ βοηθήσῃ τὴ Δύση καὶ νὰ μαρτυρήσωμε γιὰ τὴν πνευματικότητα ἐκεῖνη πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς ἐρήμου, τὴ λειτουργία μας, τὸ οὐράνιο κάλλος τῶν ὑμνων μας, τῆς μουσικῆς μας καὶ τῶν εἰκόνων μας, πού μᾶς ἔρχεται ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο "ἦθος" μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο θεωροῦμε ὅλη τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ.

»Ναί, ἡ Ὁρθοδοξία αἰσθάνεται συν-υπεύθυνη γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς ἡνωμένης Εὐρώπης. Εἶναι συστατικὸ μέρος τῆς χριστιανικῆς ἐκείνης Εὐρώπης, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Πάπας δικαίως εἶπε ὅτι "ἀναπνέει μὲ δύο πνεύμονες", τὴ Δύση καὶ τὴν Ἀνατολή. Ὑπῆρξαμε ἰδιαίτερος εὐαίσθητοι γιὰ τὴν τιμὴ πού ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀπένευσε στὸν Κύριλλο καὶ τὸν Μεθόδιο, τοὺς Ἑλληνας ἱεραποστόλους πού ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιο στὴ σλαβικὴ Εὐρώπη, καθὼς καὶ γιὰ τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὁ Πάπας ἐνεβάθυνε στὴν Ρώμη στὸ κείμενο πού τοῦ ἀπέστειλα κατὰ τὴ λιτανεία τοῦ «Δρόμου τοῦ Σταυροῦ». Ἐδέχθην νὰ συντάξω μαζί του ἓνα μήνυμα πού νὰ τονίξῃ τὸν ἱερό χαρακτήρα τῆς οἰκογενείας. Συμφωνήσαμε νὰ συναντηθοῦμε στὴν Ρώμη τὸν ἐπόμενο χρόνο. Ἐτσι, μὲ μικρὰ στέρεα βήματα, οἱ χριστιανοὶ θὰ μπορέσουν νὰ προωθήσουν τὴν ἐνότητα τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ ξανακάμουν τὴ δική τους ἐνότητα».

*«Ὁ Οἰκουμενισμὸς δὲν εἶναι πολυτέλεια,
εἶναι καθήκον».*

Ἐν τῇ αὐτῇ βαρυσημάντῳ συνεντεύξει Αὐτοῦ ὁ Παναγιώτατος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, ὑποδεικνύων τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει δυσκολιῶν, μετὰ καταπλησσοῦσης εὐθυκρισίας καὶ παρηρησίας ἐτόνισε τὰ ἑξῆς:

«Καχυποψία, κάματος, ἔλλειψη μέσων καὶ κατηρησιμῶν θεολόγων» δὲν μπορῶ νὰ ἀρνηθῶ ὅτι ὑπάρχει μία κρίση μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ οἰκουμενικὸν κίνημα, γενικῶς. Καὶ ἐν τούτοις, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ὑπάρχει κάποιος ἄλλος δρόμος ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα διάλογο πού ὀφείλομε συνεχῶς νὰ ξαναρχίζομε. Ὁ Οἰκουμενισμὸς δὲν εἶναι πολυτέλεια, εἶναι καθήκον.

»Ὀφείλομε νὰ ἐνθυμούμεθα τὸ παρελθόν, νὰ ξαναδιαβάζομε τὴν ἱστορία, πάντοτε ὁμῶς ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων συνθηκῶν καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Σὲ τί ὠφελεῖ, πράγματι, νὰ διατηροῦμε μία καχυποψία πού ἐγεννήθη ἀπὸ ἓνα σχίσμα πρὸ χιλίων ἐτῶν ἢ μία κατάκτηση τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν; Τὸ μῖσος καὶ ὁ φανατισμὸς εἶναι καταστροφὴ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἔλεγε ὅτι ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς εἶναι ὁ χειρότερος ὄλων. Νὰ ἀγαποῦμε σημαίνει νὰ συγχωροῦμε, νὰ βοηθοῦμε αὐτοὺς πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη μας, νὰ σεβώμεθα τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ κλειδί γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους στὴ Δύση ὅπως καὶ στὴν Ἀνατολή».

«Ἡ σοφία τῆς παραδόσεως τῆς Ἀνατολῆς».

Ἐν τοῖς Χρονικοῖς προηγουμένου τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» (ἀρ. 8, 1-15 Μαΐου 1994, σ. 305) ἐσημειώσαμεν ὅτι εἰς τὴν ἐν Κολοσσαίῳ τῆς Ρώμης γινομένην ἀναπαράστασιν τῆς διαδρομῆς τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, ἦτις πραγματοποιεῖται ἐκάστην Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' παρεκάλεσε τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον νὰ συντάξῃ τὰ κείμενα τῆς προσευχῆς, ὁ δὲ Παναγιώτατος ἐδέχθη νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς ἐνδειξιν «εἰρήνης καὶ φιλίας» μεταξὺ

των δύο Ἐκκλησιῶν. Ὡς τονίζει ἡ ἔφημερις τοῦ Βατικανοῦ «διὰ πρώτην φοράν Ὁρθόδοξος Πατριάρχης συνέταξε τὸ κείμενον τῆς προσευχῆς διὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ Σταυροῦ ἐν τῷ Κολοσσαίῳ».

Εἰς ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ προστεθῆ ὅτι τὸ κείμενον τῆς προσευχῆς τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου εἶχε τυπωθῆ εἰς καλαίσθητον, μετὰ φωτογραφιῶν ἱερῶν εἰκόνων, κεκοσμημένον κείμενον, ὅπερ διενεμήθη εἰς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν ἐν Κολοσσαίῳ σύναξιν.

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β', ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Πρὶν ἢ φθάσω εἰς τὴν Λιθουανίαν, εἰς τὰς Βαλτικὰς χώρας, προσηυχῆθην διὰ τὰς δύο ταύτας ὁδοὺς, τὰς ὁποίας ἠκολούθησε τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου: τὴν μίαν, ἣτις ἐπορεύθη ἐκ τῆς Ρώμης..., καὶ τὴν ἄλλην, ἣτις ἐξεκίνησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ δύο αὐταὶ ὁδοὶ συνητήθησαν εἰς τὰς Βαλτικὰς χώρας, μεταξὺ Λιθουανίας καὶ Ρωσίας.

»Σήμερον, ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ σκέψει ἡμῶν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ὀδοῦ τοῦ Σταυροῦ ὠδήγησεν ἡμᾶς ἡ σοφία τῆς παραδόσεως τῆς Ἀνατολῆς, ἣτις ἐξεφράσθη διὰ τῶν λόγων τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίου. Τὸν εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης καρδίας».

Ἐγκαίνια τοῦ νέου ἐν Αἰγίνῃ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου.

Ἐνενήκοντα ἔτη, μετὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης, ἠξιώθησαν ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονή, ἡ νῆσος τῆς Αἰγίνης καὶ ἡ καθόλου Ἱερὰ Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης, Ἐρμιονίδος καὶ Τροιζηνίας, ὁμοῦ δὲ καὶ σύμπασα ἡ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, νὰ ἴδουν ἢ νὰ πληροφορηθῶν τελούμενα τὰ Ἱερὰ Ἐγκαίνια τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ περιλάμπρου νέου Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου. Ὁ θεμέλιος λίθος εἶχε τεθῆ τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1973 ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης κ.λπ. κ. Ἱεροθέου. Τὰ Ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια ἐφιλοπονήθησαν παρὰ τοῦ διακεκριμένου ἀρχιτέκτονος κ. Γ. Νομικοῦ.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἱ. Ναὸς ἔχει ἀνεγερθῆ εἰς τὴν Ν.Α. πλευρὰν τῆς Ἱ. Μονῆς ἐν χώρῳ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται χαμηλότερον τῶν κτισμάτων

τῆς Ἱ. Μονῆς εἰς τρόπον, ὥστε ὁ διακριτικῶς ὑψούμενος ὄγκος τοῦ νὰ μὴ ἀποκρύπτη οὔτε τὴν Ἱ. Μονήν, οὔτε τοὺς Βυζαντινοὺς Ναοὺς τῆς Παληα-χώρας.

Ὁ Ναὸς οὗτος, παρουσιάζων τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς βυζαντινῆς ναοδομικῆς παραδόσεως, εἶναι περίστυλος ὀκταγωνικοῦ τύπου ἔχει μέγαν τροῦλλον καὶ ἰδιόρρυθμον κάτοψιν, ὑπόγειον λατρευτικὸν χώρον, ἀφιερωμένον εἰς 30 τοπικοὺς ἁγίους, ὑπέργειον (τὸν ἐγκαινιασθέντα) Ναὸν μετὰ δύο γυναικωνιτῶν καὶ περιστόου συνολικῆς χωρητικότητος 5.415 ἀτόμων (μετὰ τοῦ ὑπογείου Ναοῦ 9.000 περίπου ἀτόμων). Ὁ τεράστιος τροῦλλος εἶναι περικαλλῆς, ἐνῶ τὸ ὕψους 42 μ. κωδωνοστάσιον ἔχει 54 παράθυρα. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν τὸ περίφημον Τέμπλον μετὰ τῶν ξυλογλύπτων παραστάσεων ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου, αἱ ὠραῖαι ἀγιογραφίαι, ὁ ἐπιβλητικὸς Ἱεροὺς Ἀμβων, τὸ καλαίσθητον δάπεδον καὶ οἱ κίονες ἐκ μαρμάρου πρασίνου (Τήνου) καὶ ἐρυθροτέφρου (Ἐρετρίας). Τὰ περίστοα ἔχουν κίονας μὲ περίτεχνα κιονόκρανα καὶ βάσεις ἐκ λευκοῦ μαρμάρου (Πεντέλης) καὶ γλυπτὰ θωράκια.

Τὰ ἐγκαίνια, ἅτινα ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας κ. Ἱεροθέου καὶ ὑπὸ πλειάδος Σεβ. Ἀρχιερέων ἐκπροσωποῦντων Πατριαρχεία, Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας καὶ πολλὰς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δίδουν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐκφράσωμεν συγχαρητήρια πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Ἱεροθέον, πρὸς τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης καὶ πρὸς τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπον συμβαλομένους εἰς τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἀποπεράτωσιν τοῦ νέου αὐτοῦ Μνημείου τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπερ ἀνηγγέρθη κυρίως διὰ τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῶν προσφορῶν εὐσεβῶν προσκνητῶν καὶ δωρητῶν πρὸς τὸν πανορθόδοξον βεληνεκοῦς Ἁγιον τοῦ αἰῶνός μας, «πρὸς τὸν Ἁγιον τῆς ἀγάπης καὶ τῶν παντοειδῶν θαυμάτων».

Εὐχόμεθα, ὅπως ὁ νέος Ἱ. Ναὸς τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἀποβῆ ἀκτινοβόλον ἁγιαστικόν, ποιμαντικόν, πνευματικόν, μορφωτικόν, ἀνακαινιστικὸν καὶ πολιτιστικὸν κέντρον οὐ μόνον τῆς νήσου Αἰγίνης καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ συμπασης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια εἰς τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Μουσουλμάνους τοῦ Σερβίβο.

Εἶναι εὐχάριστον, ὅτι ὁ Τύπος ἐξῆρε τὸ γε-

γονός, ότι δια πρώτην φοράν ἀνθρωπιστική βοήθεια ἐξ Ἑλλάδος παρεδόθη προσφάτως εἰς τὴν «Ἐρυθρὰν Ἡμισέληνον» τοῦ μουσουλμανικοῦ τομέως τῆς πόλεως Σεράγεβο διὰ τὰ θύματα τοῦ πολέμου. Ἡ βοήθεια προήρχετο ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνθρωπιστικῆς Βοηθείας πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας. Τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης μετέχουν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κατὰ ἡγετικὸν τρόπον, ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ἡ ΓΣΕΕ, ἡ ΑΔΕΔΥ, ἡ ΤΕΔΚΝΑ, τὰ κινήματα εἰρήνης, σωματεῖα γυναικῶν κ.ἄ. Ὄργανισμοί. Συνολικῶς ἐστάλησαν 50 τόννοι τροφίμων, ἱματισμοῦ, φαρμάκων καὶ νοσοκομειακοῦ ὑλικοῦ καὶ διὰ τοὺς δύο τομεῖς τοῦ Σεράγεβο, τὰ ὁποῖα μετεφέρθησαν διὰ φορηγῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀποστολῆς ἦτο ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Ἰωάννης Μ. Χατζηφώτης, ὅστις συνηγήθη ἐν μὲν Βελιγραδίῳ μετὰ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ὑπουργοῦ Πληροφοριῶν, τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῶν Σέρβων τῆς Βοσνίας, τοῦ Προέδρου τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου κ. Ἀμφιλοχίου, τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς Ἐταιρείας Σέρβων Συγγραφέων καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Εἰρήνης τοῦ Βελιγραδίου, ἐν δὲ τῇ πόλει Πάλε μετὰ Προέδρου Κάρατζιτς καὶ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ Παιδείας. Ἐν Σεράγεβο τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποστολῆς ἐφιλοξενήθησαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Σερβικοῦ Στρατοῦ καὶ παρεκάθησαν εἰς γεῦμα, τὸ ὁποῖον παρετέθη ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως.

Ὡς ἐδήλωσε, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, ὁ κ. Χατζηφώτης, ἡ ἀποστολὴ ἀνθρωπιστικῆς βοήθειας πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους εἶχε σκοπὸν νὰ δεῖξῃ ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀντικρῶζον ἄνευ διακρίσεων πάντα τὰ πάσχοντα θύματα τοῦ πολέμου καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦν τὴν εἰρήνην ἐν τοῖς Βαλκανίοις.

«Ἄκρα τῆς Ἐκκλησίας εὐαρέσκεια»

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἐν τῇ καθ' ὅλου πνευματικῇ ζωῇ τοῦ τόπου πολύπτυχος προσφορὰ τοῦ χαλκεντέρου Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅστις, ὡς ἔχομεν σημειώσει καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν (περ. «Ἐκκλησία», ἔτος

1992, σ. 332), ἔχει παρουσιάσει καὶ συνεχίζει μετὰ δυναμισμοῦ νὰ παρουσιάσῃ ἐξαιρετοὺς ἱκανότητας.

Ἡ προσφορὰ τοῦ κ. Χατζηφώτη ἔχει κορυφωθῆ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Δι' αὐτὸ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν «τὴν ἄκραν τῆς Ἐκκλησίας εὐαρέσκειαν καὶ τὸν δίκαιον αὐτῆς ἐπαινον» διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1991/Διεκπ. 683 Συνοδικοῦ ἐγγράφου τῆς 14ης Ἰουνίου 1994, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐλλογιμώτατε κ. Διευθυντά,

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Συνεδριᾶν Αὐτῆς τῆς 1ης ὁδεύοντος μηνὸς Ἰουνίου ἐ.ἔ., ἐκτιμῶσα τὰς ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην προσενηχθείσας τῇ Ἐκκλησίᾳ λαμπρὰς ὑπηρεσίας τῆς ὑμετέρας Ἐλλογιμότητος, ὡς Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐν ταυτῷ ἐκπροσώπου Αὐτῆς εἰς τὰ μέσα ἐνημερώσεως, συγκαίρουσα ὑμῖν ἐφ' οἷς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν πεπιστευμένων ὑμῖν καθηκόντων ἐμόγησεν ἡ ὑμετέρα Ἐλλογιμότης, διὰ τοῦ ἀνά χειρὸς Συνοδικοῦ ἡμῶν Γράμματος ἐκφράζει ὑμῖν τὴν ἄκραν τῆς Ἐκκλησίας εὐαρέσκειαν καὶ τὸν δίκαιον Αὐτῆς ἐπαινον, ἐπευχόμενη ἵνα δαψιλῆς ἡ τοῦ Κυρίου χάρις ἐνδυναμοῖ ὑμᾶς εἰς συνέχισιν τῆς ὑψηλῆς διακονίας ὑμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Πεποιθότες ὅτι ἡ ὑμετέρα Ἐλλογιμότης θέλει συνεχίσει καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὸν ἄκρι τοῦδε θεοφιλῆ αὐτῆς ζῆλον, εὐελπιστοῦμεν ὅτι διὰ τε τῆς γραφίδος καὶ τοῦ λόγου της θέλει συμβάλλει πάντοτε ὡς ἐνεσι αὐτῇ δύναμις, εἰς τὴν προβολὴν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ σύγχρονος κόσμος ἀποτελεῖ δι' Αὐτὴν πρόκλησιν ἵνα καταθέσῃ τὴν μαρτυρίαν Αὐτῆς ζῶσαν καὶ ἐνεργόν, καὶ ἐπιδραφιλεύοντες ὑμῖν ὀλόθυμον τὴν πατρικὴν ἡμῶν εὐλογίαν ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον Αὐτοῦ ἔλεος.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ίερά Μητρόπολις Λεοντοπόλεως

«Συνεσείσθη καὶ συνεκλονίσθη» ἡ Ἰσμαηλία, ἔδρα τῆς Ἰερᾶς Μητροπόλεως Λεοντοπόλεως, ἀπὸ τὴν μεταφορὰ τοῦ Ἁγίου Φωτός.

Ἡ μεγάλη ταξειδιωτικὴ Ἑταιρεία NASCOTOURS, διὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν τὸν ἅγιον, προσέφερε δωρεὰν ὅπως πάντοτε, ἐπὶ μίαν δεκαετίαν ὀλόκληρον, καὶ πρωτοστατεῖ εἰς προσκυνηματικὰς ἐκδρομὰς, πολυτελεῖς πούλμαν ἀφ' ἑνὸς μὲν, γιὰ τὴν μεταφορὰ τοῦ ΑΓΙΟΥ ΦΩΤΟΣ καὶ ἀφ' ἑτέρου γιὰ τὴν μεταφορὰν εὐσεβῶν Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας.

Τὸ πούλμαν μὲ τὸν κυρίαρχον Μητροπολίτην Λεοντοπόλεως κ. Τίτο, καὶ μὲ τὸ ἅγιο Φῶς, τὸ ὁποῖον ἔφεραν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, εὐσεβεῖς προσκυνητὲς καὶ μὲ 50 Ἀλεξανδρινούς, ξεκίνησαν ὄρθρου βαθέος, 5.30 πρωινῆ ἀπὸ Ἀλεξάνδρεια γιὰ Ἰσμαηλία. Χάρτι Θεία ἔφθασαν περὶ ὥραν 10.30 π.μ. ὅπου ἀνέμενε πλῆθος χριστιανῶν διαφόρων δογμάτων καὶ ὁμολογιῶν ἀνερχομένων εἰς 700.

Οἱ καμπάνες τῶν ναῶν Ἁγίου Μηνᾶ καὶ Ἁγίου Γεωργίου κτυποῦσαν πανηγυρικὰ καὶ μετέδιδον τὸ χαρμόσυνο γεγονός. Εἰς τὰ Κωδωνοστάσια τῶν Ναῶν ἐκυμάτιζε ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν Ναῶν ἦσαν ἀνηρητημένες Σημαῖες μεγάλες καὶ μικρές. Ρίγη συγκινήσεως κατέλαβαν τοὺς προσκυνητὰς.

Ὅλοι μὲ τάξιν καὶ εὐλάβεια εἰσῆλθον εἰς τὸν μεγαλοπρεπεῖ Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ καὶ παρηκολούθησαν τὴν Ἰεράν Ἀκολουθίαν. Εἰς τὸ πλῆθος ὠμίλησε ὁ Σεβασμιώτατος περὶ τοῦ Μεγάλου Θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτός τὸ ὁποῖο συντελεῖται κάθε χρόνο εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Τὴν ἐρμηνεία τῶν λόγων τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀπέδωκε εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἰσμαηλίας κ. Ἡλίας Τσιβίκης. (Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὡς θὰ ἀναφέρωμεν ἐκτενέστερον εἰς προσεχῆς τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' κατεδίκασε τὴν χειροτονίαν τῶν γυναικῶν καὶ θεωρεῖ ἀπὸ ρωμαιοκαθολικῆς σκοπιᾶς περατωθεῖσαν τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου συζήτησιν. Τὸ γεγονός τούτο ἐδημιούργησεν ἀντιδράσεις οὐ μόνον ἐν τῷ προτεσταντικῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ρωμαιοκαθολικῷ κόσμῳ.

—Τὸ Μόνιμον Συμβούλιον τῆς Ἰταλικῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας κατεδίκασε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖται ἡ «νομικὴ κάλυψις τῆς ὁμοφυλοφιλίας» καὶ ἡ «νόμιμος συζυγία» ὁμοφύλων.

—Ὁ διακεκριμένος γάλλος ἱερομόναχος Μάξ Θουριάν, —ὁστις ὑπῆρξε μὲν ἐκ τῶν ἰδρυτικῶν μελῶν τῆς μοναχικῆς κοινότητος τοῦ Ταιζέ, ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ προσεχώρησεν εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐτόνισε προσφάτως, ὅτι «οἱ διαμαρτυρόμενοι ἢ οἱ ἀγγλικανοὶ πάστορες (ἄνδρες ἢ γυναῖκες), οἱ ὁποῖοι διακονοῦν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα, δὲν εἶναι παρὰ ἀπλοὶ λαϊκοὶ ἐκ λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπλῶς προϊστάνται τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἱεροτελεστίας».

—Διὰ πρώτην φορὰν ἡ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῶν Ἰνδιῶν ἐξέλεξε ὡς πρόεδρον αὐτῆς ἓνα ἐπίσκοπον «ἀνατολικῆς προελεύσεως», ἦτοι τὸν Συρομαλαμπάρθ Ἰωσήφ Παουατίλ, ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Κχανγκαναχερὶ τῆς Κεράλας.

—Συμφώνως πρὸς ἐπιθυμίαν τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' ἐγκατεστάθησαν προσφάτως ἐντὸς τοῦ Βατικανοῦ, ἐν τῇ μονῇ «Μήτηρ τῆς Ἐκκλησίας» ὀκτῶ μοναχὰι τῆς αὐστηρᾶς πνευματικῆς θεωρίας τοῦ τάγματος τῆς ἁγίας Κλάρας, ἵνα ἀκαταπαύστως προσεύχονται ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς «Ἁγίας Ἐδρας».

—Κατόπιν σχετικῆς ὑποδείξεως τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β', ἡ Διεθνὴς Ρωμαιοκαθολικὴ Ὀργάνωσις «Βοήθεια πρὸς τὴν ἐν ἀνάγκῃ Ἐκκλησίαν» ἀπέστειλεν οικονομικὴν βοήθειαν εἰς 6.000 ἱερεῖς τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, προσφέρουσα κατὰ μέσον ὄρον 1.000 δολλάρια εἰς ἕκαστον τῶν ἱερέων τούτων. Τὸ γεγονός τούτο ἔτυχε ἐπαινετικῶν σχολίων καὶ ἐν Ἑλλάδι.

ε

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Αἱ «εὐαγγελικαὶ» Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης διὰ πρώτην φορὰν μετὰ τὴν Μεταρρύθμισιν τοῦ 16ου αἰῶνος συνεφώνησαν ἐπὶ ἐνὸς ἐκκλησιολογικοῦ κειμένου. Ἐκπρόσωποι πλέον τῶν 80 μετερρυθμισμένων ἐκκλησιῶν, κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ πραγματοποιηθεῖσαν τετάρτην γενικὴν συνέλευσιν τῶν ἀποδεξαμένων τὴν ἀπὸ 20 ἐτῶν ὑφισταμένην «συμφωνίαν τοῦ Leuenberg» (Leuenberger Konkordie), ἐψήφισαν ὁμοφώνως κείμενον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Τὸ κείμενον ἔχει τρία μέρη. Περιγράφει τὴν οὐσίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὰς κοινωνικὰς τῆς υποχρεώσεις καὶ τὴν οἰκουμενικὴν ἐνότητά της. Τὸ κείμενον, ὅπερ ἐψηφίσθη μετὰ ἐξαετῆ προεργασίαν ἐν Βιέννῃ, θεωρεῖται ὡς τὸ πλέον σπουδαῖον κείμενον τῶν μετεχουσῶν τῆς «συμφωνίας τοῦ Leuenberg» ἐκκλησιῶν. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης συνηώθησαν αἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταρρυθμίσεως κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων λουθηρανικαί, μετερρυθμισμένοι καὶ αἱ ἡνωμένοι προτεσταντικαὶ ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τῷ κειμένῳ ἐξαίρεται τὸ πρωτεῖον τῆς «ιερωσύνης πάντων τῶν πιστῶν». Ὡς «γνωρίσματα» τῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν θεωροῦνται τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὀρθὴ τελεσιουργία τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς Εὐχαριστίας καὶ ἡ «μαρτυρία καὶ διακονία» τῶν Χριστιανῶν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῆς συγχρόνου πλουραλιστικῆς κοινωνίας, ταῦτα εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως, τὸ ποιμαντικὸν ἔργον καὶ ἡ «προφητικὴ κριτική», ἥτις ὀδηγεῖ εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ ἡ Ἐκκλησία θέσιν ἐναντι τῶν προβλημάτων τῆς Πολιτικῆς καὶ τῆς οικονομικοκοινωνικῆς τάξεως. Ἐξ ἐπόψεως οἰκουμενικῆς τονίζεται, ὅτι «αἱ ἐκκλησίαι δύνανται νὰ ἀναγνωρίζουν ἢ μία τὴν ἄλλην ὡς ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅταν μεταξὺ αὐτῶν ὑφίσταται συμφωνία ὡς πρὸς τὴν κατανόησιν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη θεμελιώνει τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν».

θ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Μητροπολίτου Πισιδίας **Μεθοδίου Φούγια, ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ**, 'Εκκλησιαστική και Θεολογική 'Επετηρίς, Τόμος ΙΒ' (1993) 'Αθήναι σσ. 594.

'Αφιερωμένος «στη μνήμη του Καπετάνιου 'Αλεξάνδρου 'Αγουδήμου» κυκλοφόρησε πρόσφατα και ο 12ος πολυσέλιδος τόμος της 'Επετηρίδος «'Εκκλησία και Θεολογία» που εκδίδεται από τον Σεβ. Μητροπολίτη Πισιδίας κ. Μεθόδιο. Είχαμε και άλλοτε την ευκαιρία να γράψουμε τὰ δέοντα για την πολύτιμη προσφορά του Σεβασμιωτάτου στα εκκλησιαστικά και θεολογικά Γράμματα (β. «'Εκκλησία» 1991, σσ. 651-52 και 1993, σ. 213). Καθώς, όμως, τὰ χρόνια περνούν και οι τόμοι της 'Επετηρίδος έφθασαν αίσίως τούς δώδεκα, θαυμάζουμε την ποιότητα και την ποσότητα της προσφοράς του Σεβ. κ. Μεθοδίου, όταν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι δεν περιορίζεται μόνο στην 'Επετηρίδα αυτή. Μόλις πριν από λίγους μήνες κυκλοφορήθηκε ένα άλλο σημαντικό έργο του από τις εκδόσεις της 'Αποστολικής Διακονίας με τίτλο «**Τὸ ἑλληνικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Χριστιανισμοῦ**» ('Αθήνα 1993, σσ. 315), που γνωρίζει κυκλοφοριακή επιτυχία και απέσπασε ευμενέσιες κριτικές από ανθρώπους τῶν Γραμμάτων και τὸν ἡμερήσιο και περιοδικό Τύπο.

Πριν νὰ κάνουμε κάποιες παρατηρήσεις για τὸν 12ο τόμο, δίνουμε ένα γενικό διάγραμμα τῶν περιεχομένων του: Προτάσσονται οἱ εὐχαριστίες τοῦ ἐκδότη πρὸς τοὺς χορηγούς της ἐκδόσεως (ἀρχιερείς, ἐπιχειρήσεις και σηµαίνοντα πρόσωπα κυρίως τοῦ ἐφοπλιστικοῦ κόσμου): ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1994 συγχαρητήριο (για τὸν ΙΑ' τόμο) Γράμμα της Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουµενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἡ ἐγχρωµη φωτογραφία του και ἐγγραφα πατριαρχικά που σχετίζονται πρὸς τὴν ἀναγνώριση τοῦ «Ὁρθοδόξου Ἰνστιτούτου "Πατριαρχίας Ἀθηναγόρας"» τοῦ Berkeley Καλλιφώνιας, ὡς ἐπίσημοῦ Διορθόδοξου Ἰδρύματος τοῦ Πατριαρχείου. Ἐπεται τὸ κύριο μέρος τοῦ τόμου (σσ. 13-344) ὅπου ἐπιτίθεται ἡ «**Σύγχρονη Ἱστορία της Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας (1934-1986)**», γραµµένη ἀπὸ τὸν Σεβ. Πισιδίας κ. **Μεθόδιο** (περὶ αὐτῆς στή συνέχεια). Τὰ λοιπὰ περιεχόμενα ἔχουν ὡς ἑξῆς: Εὐαγγέλιον Π. **Λέκκου**, 'Η ἀνακήρυξη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου ὡς Διδάκτορος της Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονικῆς (5.3.1993) και ἡ πρὸς τιμὴν του ἐκδήλωση ἀπὸ τὴ Νομαρχία και τὸ Δῆμο Δράμας 3.7.1993 (σσ. 345-354) Rev. Prof. Demetrios J. Constantelos, The Eastern Orthodox Church today: One in many (σσ. 355-400) Dr. Michael Wittig, Momentaufnahmen aus der Katholischen Kirche (σσ. 401-408) Rev. Dr. M. E. Glasswell, The present condition of the Church of England and Anglicanism in general (σσ. 409-418) Δρος Παν. **Φούγια**, Τὸ νόημα της ἐορτῆς της Ὁρθοδοξίας (σσ. 419-426) Bishop Makarios of Riruta, Vision of Germanos, Archbishop of Thyateira. On the Ecumenical Patriarchate (σσ. 427-430) Dr. Otto F. A. Meinardus, The Coptic Church towards the end of the 20th century: From a national to an international Christian community (σσ. 431-472) Francis Dvornik (†), The Patriarch Photius: Father of Schism - or Patron of Rennion? (σ. 473-487) Prof. Richard Pankhurst, The craftsmen's Monasteries of Shawa and their Judaean - christian customs: A review of the Literature (σσ. 488-503) Ad. Prof. Stanislaw Chojnacki, Notes on worship of holy Images in Ethiopia (σσ. 504-533). 'Ακολουθούν (γραµµένες ἀπὸ τὸν Σεβ. ἐκδότη της 'Επετηρίδος): **Νεκρολογίες** τῶν Ἀττικῆς Δωροθέου (2.7.1993), Στρατή Γ. Ἀνδρεάδη (14.3.1989), Richard Hanson (23.12.88) και Δημητρίου Στανιλοάε (5.10.1993) **βιβλιοκρισίες** ἔργων τῶν Ἄννας Ἀναστασάκου, Droit Regis - Pol, Μητροπ. Νικολάεως Μελετίου, Γ. Π. Μύρου, Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Τ. F. Torrance, Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, D. J. Constatelos, Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, (Μητροπ. Νικολάεως Μελέτιου) Grigorij D' Jacenko και Βλ. Ι. Φεϊδὰ δηλαδή και **βιβλιογραφικό δελτίο** (σσ. 534-564). Ὁ Τόμος ὁλοκληρώνεται

με **τιμητικό παράρτημα**, ἀφιερωμένο στὸν Thomas F. Torrance (σύγχρονο θεολόγο καθηγητῆ - ἀκαδημαϊκό, φιλέλληνα, φιλορθόδοξο και μεγάλο ἀνθρωπιστή), γραµµένο ἀπὸ τὸν Dr. George D. Dragas, με τίτλο Prof. T. F. Torrance on his 80th Birthday (σσ. 567-576) και τὸ **Γενικό εὐετήριο** (ὑπὸ κ. Χρήστου Ε. Γιαννοῦλα, φιλόλογου καθηγητοῦ), τὸ ὁποῖον ὁμως καλύπτει μόνο τις 338 σελίδες τοῦ τόμου, «για τεχνικούς λόγους».

Ὡς πρὸς τὸν κύριο κορµὸ τοῦ τόμου, που ἀναφέρεται στή «Σύγχρονη Ἱστορία της Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, 1934-1986», σηµειώνουμε ὅτι ὁ Σεβ. στηρίχθηκε για τὴ συγγραφή της σὲ ἀρχεαῖκό ὕλικὸ που εἶχε θέσει στή διάθεσή του ὁ Μητροπολίτης Ἀξώμης Νικόλαος και ἄλλοι Ἀρχιερεῖς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου, ἐνῶ ἡ προῖκησῆσά του ὡς ἐφημερίοῦ (1959-60) στήν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα, ὡς Ἀρχιεραµατεύς τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας (1954-56) και ὡς Μητροπολίτης Ἀξώμης (1968-79), τοῦ ἐξασφάλισαν ὄχι μόνο γνώση τῶν κατὰ τὸ Πατριαρχεῖο συμβαινόντων, ἀλλὰ και ένα πλῆθος ἐγγράφων και πρωτότυπο «ὕλικὸ τῶν Συνοδικῶν συνεδριάσεων», τὸ ὁποῖο (ὅπως σηµειώνει στή σ. 15) δὲν γνωρίζει «ἀν ἔχη διασωθῆ ἄλλοῦ».

Ἡ Ἱστορία τῶν ἐτῶν 1934 κ. ἑξῆς ἀποτελεῖ συνέχεια της ἀντίστοιχης «Ἱστορίας της Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, 62-1935», που εἶχε γράψει ὁ ἀείµνητος ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος (Παπαδόπουλος). Γι' αὐτὸ και, ἐπειδὴ σ' αὐτὴν ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρεται συνοπτικά στὸν Μελέτιο ὡς πατριάρχη Ἀλεξανδρείας († 1935), ὁ Σεβ. κ. Μεθόδιος ξεκινᾷ τὴ δική του Ἱστορία με μιὰ ἐκτενῆ ἀναφορὰ στὸν Μελέτιο (σσ. 17-44), με ἰδιαίτερη µνεῖα τοῦ ἔργου και της συμβολῆς του στήν πνευματικὴ πρόοδο της ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας και τῶν Κοινοτήτων της (ἴδρωση σχολειῶν, ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν, ἐπιστημονικῶν σωματείων, ὀργανογραφειῶν, ἀκαδηµιῶν, ἱεροδιδασκαλειῶν, διοργάνωση πανορθοδόξων συνεδρίων, σύσταση ἐπισκοπῶν, κατάρτιση κανονισµῶν, βιβλιοθηκῶν), ἐνῶ παράλληλα δὲν παρελείπει νὰ συγγραφῆ και νὰ ἐκδίδει σπουδαῖα βιβλία. Συνεχίζει με τὸ Ζήτημα της ἐκλογῆς πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τῆ Διένεξη Ἰ. Μονῆς Σινά και Πατριαρχείου για τὸ σιναϊτικὸ Μετόχι στὸ Κάιρο, τὸ Ἡμερολογιακὸ Ζήτημα, τὸς πατριάρχες Νικόλαο και Χριστοφόρο, ἀναφέρεται στίς ἀντιπαραθέσεις Πατριάρχου - Συνοδικῶν, τὴ χειροτονία ἐπισκοπῶν χωρὶς συμμετοχὴ και συγκατάθεση της Ἱ. Συνόδου, στὰ οἰκονοµικά του Πατριαρχείου, τὸ συνοδικὸ σύστημα, στὰ προηγηθέντα και τὰ κατὰ τὴν παραίτηση τοῦ Χριστοφόρου και τὸ θάνατό του, στὰ της ἐκλογῆς τοῦ Νικολάου ΣΤ', ἐνῶ κάνει λόγο και για τὶς σχέσεις της Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας με τὴν Κοπτικὴ ἐπὶ πατριάρχου Χριστοφόρου και σὲ τρία Παραρτήματα ἀναφέρεται στὸν πατριάρχη Νικόλαο και τὴ Μεῖζονα Σύνοδο ἐν Κύπρῳ (5.7.1973), στὸ Νέο Πατριαρχικὸ Μέγαρο και στὸν Ἅγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως.

Ἡ Ἱστορία της πενηνταετίας αὐτῆς (1934-1986) εἶναι πολὺ πρόσφατη. Γίνεται, ἐπομένως, ἀναφορὰ σὲ πρόσωπα και πράγματα γνωστὰ και ἐνίοτε ζῶντα ἀκόµη. Παρατίθενται πολλὰ ἐγγραφα και κείμενα που εἶναι «θλιβερά και ἴσως ἄλλος θὰ ἐδίσταζε νὰ δημοσιεύσει», ὅπως παραδέχεται και ὁ συγγραφεὺς - ἐκδότης, ὁ ὁποῖος ὁμως πιστεύει ὅτι «τὸ συμφέρον της Ἐκκλησίας ἐπιβάλλει διαφάνεια και μόνον σκοτεινὲς δυνάμεις θὰ ἤθελαν ν' ἀποκρύψουν τὴν ἀλήθεια» (σ. 15).

Ὅπως και νὰ ἔχει τὸ πράγμα, ἡ Ἱστορία της περιόδου 1934-1986, ὅπως ἐπιτίθεται, εἶναι ζωντανή και διαβάζεται με ἐνδιαφέρον. Ἡ παράθεση πλῆθους φωτογραφιῶν σηµαίνοντων προσώπων της Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας και τῶν δραστηριῶν και πολυάνθρωπων ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, τῶν ἱδρυµάτων, τῶν σχολειῶν κ.λπ., ὑπενθυµίζον τὸ ἐνδοξο παρελθὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν ἀφρικανικὴ ἥπειρο που - κρῖμασιν οἷς οἶδε Κύριος - ὀδηγήθηκε σὲ μαρasmus ἢ ἐξαφάνιση.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 69/1994

«Περὶ Ὁργανισμοῦ διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ταμείου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.) Ν.Π.Δ.Δ.».

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 παρ. 4, 42 παρ. 2, 4, 5, καὶ 63 τοῦ Ν. 590/77 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ 146 Α).

2. Τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 21 τοῦ Ν. 2084/92 «Ἀναμόρφωση τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφάλισης καὶ ἄλλες διατάξεις (ΦΕΚ 165 Α), Κατάργηση τῶν Κλάδων Σύνταξης καὶ Ἀσθενείας τοῦ ΤΑΚΕ καὶ ὑπαγωγή τῶν ἀσφαλισμένων τους στὸ Δημόσιο, μετονομασία τοῦ ΤΑΚΕ, εἰς ΤΑΜΕΙΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἀπὸ 1/1/93».

3. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1586/86 «Βαθμολογικὴ διάρθρωση τῶν θέσεων τοῦ Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. καὶ Ο.Τ.Α.».

4. Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5/78 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου, «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων», ὡς καὶ τὸ Καταστατικὸν τοῦ ΤΑΚΕ (ΦΕΚ 101 Β/31).

5. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1320/83 «Προσλήψεις στὸ Δημόσιο Τομέα καὶ ἄλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 6 Α).

6. Τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 23 παράγρ. 35 τοῦ Ν. 1735/87 «Προσλήψεις στὸ Δημόσιο Τομέα, κοινωνικὸς ἔλεγχος στῆ δημοσία διοίκηση, πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἄλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 195 Α).

7. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 2085/92 «Ρύθμιση θεμάτων ὀργάνωσης, λειτουργίας καὶ προσωπικοῦ, τῆς δημοσίας διοικήσεως καὶ ἄλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 170 Α).

8. Τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 2190/94 «Σύσταση ἀνεξάρτητης ἀρχῆς γιὰ τὴν ἐπιλογή προσωπικοῦ καὶ ρύθμιση θεμάτων Διοικήσεως».

9. Τὴν ὑπ' ἀριθ. 17/8.3.1993 ἀπόφασιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ταμείου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος.

10. Τὴν ἀπὸ 10.3.1994 Γνωμάτευσιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας.

11. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1/11.5.1994 Πράξιν τοῦ ΑΥΣΕ.

12. Τὴν ἀπὸ 11.5.1994 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

ΨΗΦΙΖΕΙ

Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 69/1994 Κανονισμὸν «Περὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ταμείου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (ΤΠΟΕΚΕ) ΝΠΔΔ», ἔχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 69/1994

«Περὶ Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ταμείου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.) Ν.Π.Δ.Δ.».

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Τὸ ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΤΑΚΕ), ὡς Ἐκκλησιαστικὸν ἀσφαλιστικὸν ταμεῖον (ΝΠΔΔ), μετωνομάσθη, ἀπὸ 1.1.93, δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 21 τοῦ Ν. 2084/92, εἰς ΤΑΜΕΙΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ, Ν.Π.Δ.Δ., διεπόμενον ἐκ τῆς νομοθεσίας, τῆς ἀφορώσης εἰς τὸν Κλάδον Ἀρωγῆς καὶ σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι ἡ χορήγησις ἐφ' ἅπαξ βοηθήματος εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ ἠσφαλισμένους.

Οἱ κλάδοι Σύνταξεως καὶ Ἀσθενείας τοῦ ΤΑΚΕ, κατηργήθησαν ἀπὸ 1.1.93 καὶ οἱ ἠσφαλισμένοι τῶν κλάδων τούτων ὑπήχθησαν εἰς τὸ Δημόσιον. Οἱ ἠσφαλισμένοι καὶ συνταξιούχοι εἰς τοὺς καταργουμένους κλάδους τοῦ ΤΑΚΕ, κατὰ τὴν 31.12.92 θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ διέπνυνται ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν ἣτις ἰσχύει δι' αὐτοὺς καὶ τὰ μέλη τῶν οικογενειῶν των. Διὰ τὰ πρόσωπα ἅτινα ἀποκοῦν τὴν ιδιότητα ταύτην καὶ ἀσφαλίζονται εἰς τὸ ΤΑΚΕ ἀπὸ 1.1.93 καὶ μετὰ, ἐφαρμόζονται ἀναλόγως αἱ διατάξεις, αἱ ἰσχύουσαι διὰ τοὺς πολιτικούς ὑπαλλήλους τοὺς προσλαμβανομένους εἰς τὸ Δημόσιον.

Τὸ πλεονάζον προσωπικὸν τοῦ ΤΑΚΕ μετεφέρθη, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2088005/8844/0004/15.12.92 Κοινῆς Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Ὑγείας, Πρ. καὶ Κοιν. Ἀσφ. καὶ Οἰκονομικῶν, εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὸν ΟΓΑ. Τὸ ὑπόλοιπον προσωπικὸν τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχη τὰς κατεχομένας εἰς τὸ ΤΑΚΕ ὀργανικὰς θέσεις.

Οἱ προϊστάμενοι, προϊστάνται τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ καὶ λαμβάνουν τὰ προβλεπόμενα νόμιμα ἐπιδόματα. Ἡ ὑπηρεσιακὴ κατάστασις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. ἐξακολουθεῖ νὰ διέπεται ἐκ τῶν τυχόν ὑφισταμένων ειδικῶν διατάξεων τῶν ἰσχυόντων δι' αὐτοὺς, ὁ δὲ χρόνος ὑπηρεσίας εἰς τὸ ΤΑΚΕ συνεχίζεται ὡς χρόνος πραγματικῆς ὑπηρεσίας, μετὰ τὴν αὐτὴν σχέσιν, εἰς τὸ μετονομασθὲν εἰς Ταμεῖον Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος, διὰ πᾶσαν συνέπειαν.

Τὸ προσωπικὸν τὸ ὁποῖον παραμένει εἰς τὸ Ταμεῖον Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.), ὡς καὶ τὸ προσληφθησόμενον μετὰ τὴν 1.1.93, θὰ μισθοδοτεῖται ἀπὸ τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., συμφῶ-

ως πρὸς τὰς ἰσχυοῦσας διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους διατάξεις καὶ θὰ συνταξιοδοτεῖται ἐκ τοῦ Δημοσίου, εἰς τὸ ὁποῖον καταβάλλονται καὶ αἱ προβλεπόμεναι εἰσφοραί. Οἱ ἀτομικοὶ φάκελλοι τοῦ προσωπικοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους περιέχονται ἅπαντα τὰ ἀσφαλιστικὰ αὐτῶν στοιχεῖα, παραμένουν εἰς τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. καὶ ἐξ αὐτοῦ θὰ ἐνημερώνονται ἕως τῆς ἐπελεύσεως τοῦ ἀσφαλιστικοῦ κινδύνου (Ἐγκύκλιος Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ἀρ. πρωτ. 2081123/1189/0092/92).

Ἄρθρον 1

Διοικητικὸν Συμβούλιον

Τὸ Ταμεῖον Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται χάριν συντομίας «Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.» ἢ «Ταμεῖον», διοικεῖται ὑπὸ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.), τοῦ ὁποῖου ἡ σύνθεσις καθορίζεται καὶ ἡ συγκρότησις ἐνεργεῖται ὡς τὸ ἄρθρον 21 τοῦ Ν. 2084/92 ὀρίζει.

Αἱ ἀρμοδιότητες αὐτοῦ ρυθμίζονται ἀπὸ τὸ Καταστατικὸν τοῦ ἤδη μετονομασθέντος ΤΑΚΕ καὶ ἡ νομοθεσία ἣτις διέπει τοῦτο, πλὴν τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν καταργηθέντων κλάδων Συντάξεως καὶ Ἀσθενείας, αἵτινες ἀσκούνται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομικῶν, προκειμένου διὰ τὰς συντάξεις, καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγείας, Πρόνοιας καὶ Κ.Α., προκειμένου διὰ τὴν ἀσθένειαν.

Ἄρθρον 2

Μεταβίβασις ἀρμοδιοτήτων Δ.Σ.

Τὸ Δ.Σ. δύναται, δι' ἀποφάσεων αὐτοῦ, ἐγκρινομένων ὑπὸ τοῦ ἐποπτεύοντος Ὑπουργοῦ καὶ δημοσιευομένων εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, νὰ μεταβιβάσει ἀρμοδιότητας αὐτοῦ εἰς τὸν Πρόεδρον, τὰ Μέλη, τὸν Ἐντεταλμένον Σύμβουλον, ἢ καὶ εἰς ὑπηρεσιακοὺς παράγοντας.

Ἄρθρον 3

Διάρθρωσις Ὑπηρεσιῶν

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. συγκροτοῦνται, διαρθρώνονται καὶ ἀποτελοῦν:

- α. Τὴν Κεντρικὴν Ὑπηρεσίαν, καὶ
- β. Τὰς Περιφερειακὰς Ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 4

Διάρθρωσις Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας

Ἡ Κεντρικὴ Ὑπηρεσία συγκροτεῖ:

- α) Τὴν Διεύθυνσιν Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ καὶ Ἐπιθεωρήσεως καὶ β) τὸ Τμήμα Νομικῶν Ὑπηρεσιῶν.
- Ἡ Διεύθυνσις Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ καὶ Ἐπιθεωρήσεως περιλαμβάνει τὰ ἀκόλουθα τμήματα:
  1. Τμήμα Γραμματείας καὶ Προσωπικοῦ.
  2. Τμήμα Ἐλέγχου καὶ Ἐπιθεωρήσεως.
  3. Τμήμα Δ/ντος Ἱατροῦ Συμβούλου (προσωρινόν).

4. Τμήμα Λογιστηρίου καὶ Παροχῶν.

5. Τμήμα Ἐσόδων καὶ πληρωμῶν.

6. Γραφεῖον Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

7. Τμήμα Ἀκινήτων καὶ Ἐξωκκλησιῶν.

Εἰς τὰ Τμήματα, ἀναλόγως τῶν λειτουργικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, δύναται νὰ συσταθῶνται Γραφεῖα, δι' ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ.

Ἄρθρον 5

Διάρθρωσις Περιφερειακῶν Ὑπηρεσιῶν.

Εἰς τὰς ἑδρας τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐπικρατείας, τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας Πάτμου καὶ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, ἐκτὸς τῆς Ἱ. Ἀρχ. Ἀθηνῶν, λειτουργοῦν Τοπικὰ ΤΑΚΕ, τὰ ὁποῖα μετονομάζονται εἰς Τοπικὰ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., ἡ σύστασις, λειτουργία καὶ ἀρμοδιότητες τῶν ὁποίων προβλέπονται ἐκ τῶν ἰσχυουσῶν ἐκάστοτε διατάξεων. Τὰ Τοπικὰ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, δι' ἀποφάσεων ἐκάστοτε τοῦ Δ.Σ. τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., καταργοῦνται ἢ καὶ ἐπαναλειτοργοῦν.

Τὰ Τοπικὰ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., ἀποτελοῦν περιφερειακὰς ὑπηρεσίας, ἄνευ ἰδιαίτερας λειτουργικῆς διαρθρώσεως καὶ αὐτοτελοῦς διοικητικῆς ἀρμοδιότητος.

Ἄρθρον 6

Ἀρμοδιότητες τῶν Τμημάτων Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ καὶ Ἐπιθεωρήσεως.

1) **Τμήμα Γραμματείας καὶ Προσωπικοῦ**, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποῖου ἀνήκει:

α) Ἐπιμέλεια ἐκάστου ζητήματος, ἀφορώντος τὴν ὑπηρεσιακὴν κατάστασιν τοῦ προσωπικοῦ, ἤτοι βελτίωσις τῶν συνθηκῶν ἐργασίας αὐτοῦ, τήρησις τῶν ἀτομικῶν φακέλων τοῦ πάσης φύσεως προσωπικοῦ τοῦ Ταμεῖου καὶ παρακολούθησις τῆς κινήσεως τοῦ προσωπικοῦ.

β) Ἐπεξεργασία, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἀρμοδίων τμημάτων, τῶν σχεδίων τροποποιήσεως τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ταμεῖου καὶ ἐπιμέλεια διὰ τὴν κωδικοποίησιν αὐτῶν, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Νομικοῦ Τμήματος.

γ) Μέριμνα διὰ τὴν προμήθειαν τοῦ πάσης φύσεως ὑλικοῦ καὶ εἰδῶν ἀνάγκης τοῦ Ταμεῖου.

δ) Ἐπιμέλεια διὰ τὴν διενέργειαν τῶν πάσης φύσεως διαγωνισμῶν.

ε) Ἡ ἐκδοσις τῶν ἀπαραιτήτων διοικητικῶν πράξεων, τῶν ἀφορωσῶν τὴν μονιμοποίησιν, ἀσφάλισιν, ἀναγνώρισιν προϋπηρεσίας, προαγωγῆς καὶ μετατάξεως ὑπαλλήλων διατάξεων.

στ) Ἡ ἐπιμέλεια δι' οἰανδήποτε γενικὴν διοικητικὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ταμεῖου.

ζ) Ἡ πρωτοκόλλησις καὶ διανομὴ τῆς εἰσερχομένης, ἐξερχομένης κοινῆς καὶ «ἐπὶ ἀποδείξει» ἀλληλογραφίας, ὡς καὶ ἡ τήρησις τῶν σχετικῶν βιβλίων παραδόσεως αὐτῆς.

η) Ἡ ἀσφαλῆς τήρησις τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ταμείου.

2. Τμήμα Ἐλέγχου καὶ Ἐπιθεωρήσεως, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

Ἡ ἀσκήσις ἐλέγχου διὰ τὴν νομιμότητα τῶν πραγματοποιηθέντων εἰσπράξεων, πληρωμῶν καὶ συμψηφιστικῶν ἐγγράφων, ἐντολῶν πληρωμῆς ἢ μεταφορᾶς χρημάτων, ὡς καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν πάσης φύσεως ἀποφάσεων τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων, αἱ ὁποῖαι συνεπάγονται οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις ἢ δαπάνας διὰ τὸ Ταμεῖον, κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ.

Ἡ παρακολούθησις καὶ ὁ ἔλεγχος διαχειρίσεως τοῦ χρηματικοῦ ὑλικοῦ.

Ἡ παρακολούθησις τῆς κινήσεως τῶν διατετιμημένων ἐντύπων καὶ ἐνοσῆμων καὶ ἡ συμφωνία τῶν ἀντιστοίχων μερίδων.

Ἡ διενέργεια ἐπιθεωρήσεων, διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ λειτουργίαν τῶν Περιφερειακῶν Ὑπηρεσιῶν (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., Ἱ. Μητροπόλεων κ.λπ.) τακτικῶς καὶ ἐκτάκτως, ὡς ἂν κρίνεται σκόπιμον καὶ ἀναγκαῖον, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ ἐντεταλμένου συμβούλου. Ἡ ἐπιθεώρησις ἀφορᾷ τὴν εἰσπραξιν καὶ ἀπόδοσιν τῶν νομίμων πόρων εἰς τὸ Ταμεῖον ἀπάντων τῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσι βάσει νόμου, νὰ ἀποδόσουν νόμιμον εἰσφοράν, ἤτοι: Τοπικὰ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα, Ληξιαρχεῖα, Τελωνεῖα, Ἱεροὶ Ναοί, Ἐνοριακοὶ ἤ μὴ, Ἱεραὶ Μοναὶ κ.λπ.

Ἡ διενέργεια ἐπιθεωρήσεως δύναται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἐντεταλμένου Συμβούλου νὰ ἀνατίθεται καὶ εἰς ἄλλους ὑπαλλήλους τοῦ Ταμείου, ἀναλόγως τῶν ὑφισταμένων ὑπηρεσιακῶν ἀναγκῶν.

3. Τμήμα Δ/ντος Ἱατροῦ Συμβούλου (προσωρινόν), εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

Ὁ ἔλεγχος κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ. ἢ ἄλλου ἀρμοδίου ὀργάνου τοῦ Ταμείου, τῶν ἐντολῶν περὶ πραγματοποιήσεως διαφόρων ἱατρικῶν καὶ παρακλινικῶν ἐξετάσεων ἢ προμηθείας φαρμάκων ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἡσφαλισμένων ἢ συνταξιούχων ὑπαλλήλων τοῦ Ταμείου, τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ταμείου, τῆς Ἱ. Συνόδου, τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς καὶ τῶν εἰς αὐτὸ προσερχομένων Ἱερέων, ἐκ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ Ἱατροῦ ὑπάγεται καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ὑπαλλήλων καὶ συνταξιούχων ὑπαλλήλων τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., δι' ἐξετάσεις καὶ παροχὴν ἱατρικῆς συνδρομῆς κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ὀριζόμενα.

4. Τμήμα Λογιστηρίου καὶ Παροχῶν, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

α) Τήρησις καὶ ἐνημέρωσις τῶν λογιστικῶν βιβλίων τοῦ Ταμείου καὶ γενικῶς ἢ ἐναρμόνις τῆς Λογιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ταμείου, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις.

— Κατάρτισις τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων τοῦ Ταμείου καὶ τοῦ ἐτήσιου Ἰσολογισμοῦ καὶ

Ἀπολογισμοῦ, ὡς καὶ ἡ φύλαξις τῶν δικαιολογητικῶν τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως.

— Κράτησις καὶ ἀπόδοσις φόρων καὶ εἰσφορῶν ὑπὲρ τρίτων.

— Παρακολούθησις τῆς κινήσεως τῶν διαθέσιμων κεφαλαίων.

— Διαφύλαξις τῶν περιουσιακῶν στοιχείων καὶ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν.

Ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ συμφωνία τῶν μηνιαίων ἀντιγράφων λογ/σμῶν τοῦ Ταμείου καὶ Τραπεζῶν (EXTRAIT), ἢ ἀνάλυσις τῆς χρεώσεως καὶ πιστώσεως, βάσει τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν κατὰ κατηγορίαν ἐσόδων - ἐξόδων καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀντιστοίχων συμψηφιστικῶν δελτίων.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ καθημερινοῦ κλεισίματος, ἤτοι: συμφωνία τοῦ βιβλίου Ταμείου πρὸς τὸ τηρούμενον ἐν τῷ Τμήματι τοῦ Ταμείου βιβλίον καὶ ἡ χορήγησις βεβαιώσεων Ἐφορίας.

β) Ἐπιμέλεια πάντων τῶν θεμάτων, τῶν ἀφορῶν τῶν εἰς τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν πάσης φύσεως παροχῶν προνοίας πρὸς τοὺς βοηθηματούχους.

— Ἐλεγχος τῶν ὑποβαλλομένων δικαιολογητικῶν, καθορισμὸς ὀφειλῆς, ἀναγνώρισις προϋπηρεσίας τῶν ἡσφαλισμένων τοῦ Ταμείου, τήρησις ἀτομικῆς χρεωπιστωτικῆς μερίδος καὶ τήρησις γενικοῦ μητρώου βοηθηματούχων.

5. Τμήμα ἐσόδων καὶ πληρωμῶν, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

α) Παρακολούθησις, ἔλεγχος καὶ καταχώρισις τῶν ἀτομικῶν λογ/σμῶν, εἰς τὰς καρτέλλας τῶν ἡσφαλισμένων.

— Ἐκδοσις τῶν πάσης φύσεως λογ/σμῶν τῶν ἡσφαλισμένων, καὶ ἐπιστροφή τῶν ἀχρεωστικῶς εἰσπραχθέντων.

— Μέριμνα διὰ τὴν αὔξησιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐσόδων.

— Μέριμνα διὰ τὴν ἐκτύπωσιν κληρικοσῆμων καὶ ἐκδοσιν ἀδειῶν εἰσαγωγῆς καὶ μεταφορᾶς κηρωδῶν ὑλῶν.

— Παρακολούθησις καὶ ἔλεγχος τῆς κανονικῆς ἀποστολῆς τῶν ἐσόδων τοῦ Ταμείου ἐκ μέρους τῶν δημοσίων Ταμείων.

— Καταχώρισις τῶν εἰσφορῶν τῶν Ἱ. Ναῶν, ἐνοριακῶν καὶ μὴ, εἰς ἀτομικὰς καρτέλλας διὰ τὴν ἀνελλιπῆ παρακολούθησιν τῆς καταβολῆς τούτων. Παροχὴ στοιχείων εἰς ἕτερα τμήματα τοῦ Ταμείου καὶ τέλος ἐφαρμογῆ τῶν διατάξεων τοῦ Κ.Ε.Δ.Ε.

β) Ἡ διενέργεια τῶν εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν τοῦ Ταμείου.

— Ὁ Ταμίας δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὴν πληρωμὴν δαπάνης ἢ μὴ μόνον εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ἤθελε βεβαιωθεῖ διὰ τὴν ἔλλειψιν ὑπογραφῆς ἀρμοδίου ὀργάνου τοῦ Ταμείου ἢ τὴν θεώρησιν τοῦ ὀργάνου, τὸ ὁ-

ποίων άσκει τόν προληπτικόν έλεγχο κατά τας κειμέ-
νας διατάξεις.

— 'Η καταμέτρησης μετά τὸ πέρας τῆς ταμειακῆς
κινήσεως ἐκάστης ἡμέρας τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸ Τα-
μεῖον μετρητῶν ἢ ἀξιῶν, ἢ καταγραφή εἰς τὸ εἰδικὸν
βιβλίον καὶ ἢ συμφωνία τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰ
στοιχεῖα κινήσεως. Τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπογράφεται πάν-
τοτε ὑπὸ τοῦ Ταμείου καὶ τῶν Προϊσταμένων τῶν Τμη-
μάτων, Λογιστηρίου καὶ Ἐλέγχου καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ
σχετικὸς φάκελλος, μετὰ τῶν ταμειακῶν δικαιολογητι-
κῶν παραδίδεται εἰς τὸν Προϊστάμενον τοῦ Λογιστη-
ρίου.

— 'Η διενέργεια χρηματοποστολῶν τοῦ Ταμείου καὶ
ἀποστολῆ ἐμβασμάτων, μέσφ Τραπεζῶν ἢ Ταχυδρο-
μείου.

— 'Η καταβολὴ ὀφειλομένων ποσῶν εἰς τὸ Δημό-
σιον ἢ τρίτους, ἢ εἰσπραξις καὶ κατάθεσις ποσῶν εἰς
Τραπεζάς.

— 'Η διαφύλαξις τῶν τίτλων τῶν κατατιθεμένων εἰς
Τραπεζὰς χρεωγράφων τοῦ Ταμείου καὶ λοιπῶν ἀξιῶν.

— 'Η διαφύλαξις καὶ διάθεσις κληρικοσῆμων καὶ
διατιμημένων ἐντύπων καὶ ὁ ἐφοδιασμὸς μὲ κληρικό-
σημα τῶν Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

6. Γραφεῖον Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., εἰς τὴν ἀρμο-
διότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

— 'Η μέριμνα διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν Τοπικῶν
Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., ἢ παρακολούθησις τῆς εὐρύθμου λει-
τουργίας αὐτῶν καὶ ὁ τακτικὸς ἐλεγχος τῶν πάσης
φύσεως λογαριασμῶν αὐτῶν.

— 'Η τήρησις τῶν ἀναγκαίων στοιχείων καὶ βιβλίων
λογιστικῆς παρακολουθήσεως τῶν εἰσπράξεων καὶ ἀ-
ποδόσεων τῶν Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

— Ὁ τακτικὸς ἐφοδιασμὸς τῶν Τοπικῶν
Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. διὰ τῶν ἀναγκαίων κληρικοσῆμων καὶ
παντὸς εἶδους ἐντύπων.

— 'Η μέριμνα διὰ τὴν καταβολὴν τῆς νομίμου ἀπο-
ζημιώσεως εἰς τὰ παρέχοντα ὑπηρεσίας πρὸς τὸ Τα-
μεῖον ὄργανα τῶν Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

— Ὁ ἐλεγχος τῶν ἐκθέσεων τῶν ὑποβαλλομένων ὑ-
πὸ τῶν ἐνεργούντων ἐπιθεωρήσεις ὑπαλλήλων, σχετι-
κῶς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν Τοπικῶν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.
καὶ ἢ εἰσῆγησις διὰ τὴν λήψιν τυχὸν ἐνδεικνυομένων
μέτρων.

7. Τμήμα Ἀκινήτων καὶ Ἐξωκκλησιῶν, εἰς τὴν ἀρ-
μοδιότητα τοῦ ὁποίου ἀνήκει:

— 'Η ἐποπτεία ἐπὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Τα-
μείου καὶ ἢ μέριμνα διὰ τὴν καλύτεραν συντήρησιν
τῶν κτιρίων καὶ γενικῶς τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν.

— 'Η μέριμνα διὰ τὴν διὰ παντὸς μέσου προστα-
σίαν καὶ διαφύλαξιν τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Τα-
μείου καὶ ἢ εἰσῆγησις διὰ τὰ ληπτέα πρὸς μείωσιν δα-
πανῶν διαχειρίσεως καὶ ἐπωφελεστέρας διὰ τὸ Τα-
μεῖον ἀποδόσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως αὐτῆς, ὡς καὶ
μέριμνα διὰ τὰς μισθώσεις καὶ ἀναπροσαρμογὰς μι-

σθωμάτων τῶν ἀκινήτων τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

— 'Η ἐπιμέλεια διὰ τὴν τοπογράφησιν - κτηματο-
γράφησιν καὶ περιγραφὴν τῶν ἀκινήτων τοῦ Ταμείου,
ἢ διαφύλαξις τῶν ἀναγκαίων στοιχείων κυριότητος
κ.λπ. δι' ἕκαστον ἀκίνητον, ὡς καὶ ἢ τήρησις τοῦ βι-
βλίου Κτηματολογίου.

— 'Η ἐποπτεία ἐπὶ τῆς ἐν γένει κινήτης καὶ ἀκινήτου
περιουσίας τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησιῶν καὶ Ἐξωκκλη-
σιῶν, τὰ ὅποια ἀνήκουν κατὰ κυριότητα ἢ ὑπάγονται
εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ταμείου καὶ ἢ μέριμνα διὰ τὴν
καλυτέραν λειτουργίαν καὶ συντήρησιν αὐτῶν.

— 'Η μέριμνα διὰ τὴν παραλαβὴν καὶ καταμέτρησιν
τῶν ἐσόδων τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησιῶν καὶ Ἐξωκκλη-
σιῶν, τὴν ἀπογραφὴν τῶν κινήτων πραγμάτων, τὴν
διαφύλαξιν ἢ ἐκποίησιν κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις
τῶν τιμαλφῶν ἢ ἀφιερωμάτων, ὡς καὶ τὴν ἀξιοποίησιν
τῆς ἀκινήτου περιουσίας αὐτῶν.

— 'Η μέριμνα διὰ τὸν διορισμὸν τῶν διαχειριστικῶν
Ἐπιτροπῶν τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησιῶν καὶ Ἐξωκκλη-
σιῶν καὶ τὴν λογιστικὴν αὐτῶν ἐξυπηρέτησιν.

Ἄρθρον 7

Ἀρμοδιότητες Τμήματος Νομικῶν Ὑπηρεσιῶν

'Η ἐπιμέλεια τῆς παρακολουθήσεως καὶ διεκπε-
ραιώσεως τῶν παραπεμπομένων ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ἢ ἄλλου
ἀρμοδίου ὄργανου τοῦ Ταμείου, δικαστικῶν, νομικῶν
καὶ φορολογικῶν θεμάτων. 'Η μέριμνα διὰ τὴν παρακο-
λούθησιν καὶ διεκπεραίωσιν τῶν πάσης φύσεως δικῶν
τοῦ Ταμείου, ἐνώπιον παντὸς ἀρμοδίου Δικαστηρίου
καὶ Ἐπιτροπῶν, καθὼς καὶ ἢ ὑποστήριξις καὶ προάспи-
σις τῶν συμφερόντων τοῦ Ταμείου ἐνώπιον τῶν Δικα-
στικῶν, Διοικητικῶν ἢ ἄλλων Ἀρχῶν.

'Η γνωμοδότησις ἢ εἰσῆγησις διὰ πᾶν νομικὸν θέμα
καὶ ἰδίως διὰ θέματα ἀναγόμενα εἰς ἐρμηνείαν καὶ ἐ-
φαρμογὴν τῶν νόμων, τοῦ Καταστατικοῦ καὶ τοῦ Ὀρ-
γανισμοῦ τὰ ὅποια παραπέμπονται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. ἢ ἄλ-
λου ὄργανου τοῦ Ταμείου. 'Η παροχὴ νομικῆς φύσεως
ὁδηγίων πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ταμείου. 'Η γνωμο-
δότησις ἐπὶ περιπτώσεων συμβιβασμοῦ καὶ παραιτή-
σεως ἀπὸ δικαιώματα, ἀξιώσεις, ἀγωγὰς καὶ ἐνδικο-
μέσα. 'Η εὐθύνη ἐπεξεργασίας τῶν πάσης φύσεως
συμβάσεων καὶ ἄλλων δικαιοπραξιῶν τοῦ Ταμείου. 'Η
ἐπιμέλεια ἐπεξεργασίας ἀπὸ νομικῆς πλευρᾶς τῶν ἀ-
φορώντων τὸ Ταμεῖον σχεδίων νόμων, διαταγμάτων,
Κανονισμῶν, Ὑπουργικῶν ἀποφάσεων κ.λπ.

'Ο ἐλεγχος τῆς νομιμότητος τῶν ἀποφάσεων διὰ
τὴν καταβολὴν τῶν ἐφ' ἅπαξ βοηθημάτων τῶν κατα-
βαλλομένων ὑπὸ τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. 'Η τήρησις ἀρχείου
φακέλλων δικαστικῶν ὑποθέσεων τοῦ Ταμείου. Ὁ ἤδη
ὑπηρετῶν Δικηγόρος τοῦ Ταμείου τοποθετηθεὶς κατὰ
τὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 1836/51, εἰς ὀργανικὴν θέσιν
καὶ ἀμειβόμενος διὰ παγίας ἀντιμισθίας, κατὰ τὰς κει-
μένας διατάξεις, ἀνήκει εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ Τα-
μείου, εἶναι ἠσφαλισμένος εἰς τοῦτο καὶ ἀπολαμβάνει

όλων τών δικαιωμάτων του τακτικού προσωπικού.

Διά την καταβολήν τών δικαστικών δαπανών, προκατάβλλεται εις τόν Δικηγόρον του Ταμείου ποσόν έως 50.000 δρχ. εκάστοτε, επί αποδόσει λογαριασμού. Τό Δ.Σ. του Ταμείου, δύναται εκάστοτε νά ρυθμίζη τὰ τών επιδομάτων, ασφάλισεως κ.λπ. παροχών, κατά τὰ κρατούντα, δια τὸ τακτικόν προσωπικόν του. Ὅμοίως ἀποφασίζει δια τὴν τύχην τών ἐπιδικασθησομένων δικαστικῶν δαπανῶν κ.λπ.

Ἄρθρον 8

ΤΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

Κατηγορίαι καὶ Κλάδοι Προσωπικοῦ

Αἱ θέσεις του τακτικού προσωπικού του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. διακρίνονται κατά κατηγορίας καὶ κλάδους ὡς ἐξῆς:

1. Κατηγορία ΠΕ.

α) Κλάδος Διοικητικὸς - Οἰκονομικὸς (5 θέσεις).

β) Κλάδος Ἰατροῦ Δ/ντος Συμβούλου (1 θέσις προσωρινή).

γ) Κλάδος προσωπικοῦ ἐμμίσθου ἐντολῆς (1 θέσις Δικηγόρου - Νομικοῦ Συμβουλίου, με ἄδειαν Δικηγορίας εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον).

2. Κατηγορία ΤΕ.

Κλάδος Διοικητικὸς - Λογιστικὸς (2 θέσεις προσωριναί).

3. Κατηγορία ΔΕ.

Κλάδος Διοικητικὸς - Λογιστικὸς (6 θέσεις).

ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

1. Κατηγορία ΔΕ.

α) Κλάδος γενικῶν καθηκόντων μία (1) θέσις προσωποπαγῆς, ἄρθρου 56 Ν. 1943/91, ἐπὶ σχέσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου.

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΚΛΑΔΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΕΩΝ

β) Κλάδος γενικῶν καθηκόντων πέντε (5) θέσεις προσωπικοῦ ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου.

2. Κατηγορία ΥΕ.

α) Κλάδος προσωπικοῦ καθαριότητος μία (1) θέσις ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου.

β) Κλάδος γενικῶν καθηκόντων μία (1) θέσις ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου.

γ) Κλάδος γενικῶν καθηκόντων κλητῆρων μία (1) θέσις ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου.

Ἄρθρον 9

Προσόντα διορισμοῦ

Ὡς προσὸν διορισμοῦ τῶν κλάδων ΠΕ, ὀρίζεται

πτυχίον Ἄνωτάτης Σχολῆς, ἡμεδαπῆς ἢ ἀνεγνωρισμένον τοιοῦτον ἀλλοδαπῆς.

Διά τοὺς κλάδους ΤΕ καὶ ΔΕ, ὡς προσὸν διορισμοῦ, ἀπαιτεῖται ἀπολυτήριος τίτλος λυκείου, ἢ δευτεροβαθμίου τεχνικῆς ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, ἢ ΚΑΤΕΕ, ΤΕΙ, ἢ ἰσοτίμων Σχολῶν εἰδικότητος ἀντιστοίχου πρὸς τὸν οἰκείον κλάδον. Διά τὸν κλάδον ΥΕ, ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ Σχολείου, καὶ κατ' ἐξαιρέσειν ὡς τυπικὸν προσόν, μόνον ἢ ὀρισμένη εἰδικότης ἢ ἐμπειρία.

Μία θέσις του κλάδου ΔΕ, γενικῶν καθηκόντων, δύναται νά πληροῦται καὶ δι' ἀπολυτηρίου τίτλου τριταξίου Γυμνασίου.

Διά τὸν κλάδον του Ἰατροῦ Δ/ντος Συμβούλου, ἀπαιτεῖται δῖπλωμα Ἰατρικῆς, ἄδεια ἀσκήσεως του ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ εἰδικότης παθολόγου ἢ γενικῆς ἰατρικῆς.

Διά τὸν κλάδον προσωπικοῦ ἐμμίσθου ἐντολῆς ἀπαιτεῖται ἄδεια Δικηγορίας εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον.

Ἄρθρον 10

Προϊστάμενοι Ὑπηρεσιῶν

α) Ὡς Προϊστάμενοι ὅλων τῶν ὀργανικῶν μονάδων (Δ/νσεως, Τμημάτων, Γραφείων), τοποθετοῦνται ὑπάλληλοι τῶν κλάδων ΠΕ, ΤΕ καὶ ΔΕ, κατά τὸ ἄρθρον 9 του Ν. 1586/86.

β) Εἰς τὸ Τμήμα Νομικῆς Ὑπηρεσίας, ὁ Νομικὸς Σύμβουλος.

γ) Εἰς τὸ Τμήμα (προσωρινόν) Ἰατροῦ Δ/ντος Συμβούλου, ὁ Ἰατρὸς Δ/νων Σύμβουλος.

Ἄρθρον 11

Κατάταξις Προσωπικοῦ

Οἱ ὑπάλληλοι του Ταμείου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος οἱ ὑπηρετοῦντες κατά τὴν ἐναρξιν ἰσχύος του παρόντος Κανονισμοῦ, κατατάσσονται εἰς ἀντιστοίχους Κατηγορίας, Κλάδους καὶ θέσεις ὡς ἐξῆς:

Α. ΤΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

α) Εἰς τὸν κλάδον ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ, οἱ ὑπάλληλοι του κλάδου ΠΕ1 Διοικητικοῦ - Λογιστικοῦ.

β) Εἰς τὸν Κλάδον ΤΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ, οἱ ὑπάλληλοι τῶν κλάδων ΤΕ1 καὶ ΤΕ2.

γ) Εἰς τὸν Κλάδον ΔΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ, οἱ ὑπάλληλοι του κλάδου ΔΕ1 καὶ ΔΕ, Τεχνικῶν Γραφῶν - Δακτυλογράφων.

δ) Εἰς τὸν Κλάδον ΠΕ (προσωρινόν) Ἰατροῦ Δ/ντος Συμβούλου, ὁ Ἰατρὸς Ἐλεγκτῆς του Κλάδου ΠΕ2.

ε) Εἰς τὸν κλάδον ΠΕ Προσωπικοῦ ἐμμίσθου ἐντολῆς, ὁ ἤδη ὑπηρετῶν προϊστάμενος τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας, ὁ τοποθετηθεὶς εἰς ὀργανικὴν θέσιν του ΤΑΚΕ, κατά τὰς διατάξεις του Α.Ν. 1836/51.

Β. ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

α) Είς τόν κλάδον ΔΕ, γενικών καθηκόντων (προσωποπαγής θέσις Ν. 1943/91, ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας, ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου) ἢ ὑπάλληλος ἢ τοποθετηθεῖσα, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 56 Ν. 1943/91.

β) Είς τόν κλάδον ΔΕ, γενικών καθηκόντων, ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας, ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου, οἱ ὑπηρετούντες κατ' ἀπόστασιν εἰς τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., 5 Νεωκόροι Ἰ. Ἐξωκκλησίων, κατόπιν αἰτήσεως των.

γ) Εἰς τόν κλάδον ΥΕ προσωπικοῦ καθαριότητος, ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας, ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου, ἢ ὑπηρετοῦσα κατ' ἀπόστασιν εἰς τὸ Ταμεῖον ὡς καθαρίστρια, Νεωκόρος τοῦ Ἰ. Παρεκκλησίου Ἁγ. Κυριακῆς, τῆ αἰτήσῃ αὐτῆς.

δ) Εἰς τόν κλάδον ΥΕ, γενικών καθηκόντων, ἐπὶ συμβάσει ἐργασίας, ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἀορίστου χρόνου, ἢ ὑπηρετοῦσα κατ' ἀπόστασιν εἰς τὸ Ταμεῖον ὡς καθαρίστρια, Νεωκόρος τοῦ Ἰ. Παρεκκλησίου Ἁγ. Νικολάου Ρηγίλλης, ἀνεξαρτήτως προσόντων, τῆ αἰτήσῃ αὐτῆς.

Ἄρθρον 12

ΕΙΔΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ταμεῖου ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκτελοῦν καὶ συναφεῖς πρὸς τὴν εἰδικότητα ἢ τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐργασίας ἢ ἑτέρας διὰ τὰς ὁποίας διαθέντων, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ὑπηρεσίας, τὴν ἀπαιτουμένην ἐμπειρίαν ἢ εἰδίκευσιν (ἀρθρον 6 παρ. 5 Ν. 2085/92).

2. Ἀποφάσει τοῦ Δ.Σ. ὀρίζεται καὶ λειτουργεῖ, παρὰ τῷ Ταμείῳ, Ἐπιτροπὴ μισθωμάτων. Ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ διαπραγματεύσεις, μελέτη καὶ εἰσήγησις εἰς τὸ Δ.Σ., ἐπὶ μισθώσεων καὶ ἀναπροσαρμογῶν τῶν μισθωμάτων τῶν ἀκινήτων τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. Δι' ὁμοίας ἀποφάσεως ὀρίζεται καὶ Ἐπιτροπὴ προμηθειῶν.

3. Προκειμένου περὶ διορισμοῦ ὑπαλλήλων εἰς τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., ὁ διαγωνισμὸς γίνεται μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Α.Υ.Σ.Ε., ἐνώπιον ἐπιτροπῆς προτεινομένης ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. καὶ ἐγκρινομένης ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

4. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος τὸ Δ.Σ. συντάσσει σχετικὸν Κανονισμὸν περὶ λειτουργίας, διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησίων τῶν εἰς τὸ Ταμεῖον ἀνηκόντων, ἐγκρινομένου ὑπὸ τῆς Δ.Ι.Σ. καὶ δημοσιευομένου εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

5. Εἰς τοὺς προϊσταμένους Δ/σεως καὶ Τμημάτων καταβάλλεται, ὅσον χρόνον ἀσκοῦν τὰ καθήκοντα αὐτῶν, τὸ νόμιμον ἐπίδομα.

6. Τὸ Δ.Σ. τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., δι' ἀποφάσεών του, δύναται νὰ καθορίζῃ τὰ ἀρμόδια ὄργανα τοῦ Ταμεῖου, τὰ ὑπεύθυνα πρὸς ὑπογραφήν τῶν ἐγγράφων τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.

7. Τὸ Δ.Σ. τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. δύναται νὰ ἀναθέτῃ εἰς πρόσωπα, διαθέτοντα εἰδικὰς γνώσεις ἢ πείραν, τὴν ἐκτέλεσιν ὠρισμένων ἐργασιῶν διὰ συμβάσεως μισθώσεως ἔργου.

8. Ὁ ἤδη ὑπηρετῶν εἰς τὸ Ταμεῖον Δ/τῆς Οἰκονομικῶν Ὑπηρεσιῶν, μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος, ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχῃ τὴν θέσιν τοῦ Δ/τοῦ προσωρινῶς, μέχρι ἀποχωρήσεώς του καὶ προϊσταται τῶν οἰκονομικῶν τμημάτων αὐτοῦ.

9. Οἱ νεωκόροι καὶ ἱεροψάλται τῶν Ἱερῶν Παρεκκλησίων καὶ Ἐξωκκλησιῶν, τῶν ἀνηκόντων κατὰ κυριότητα ἢ διοίκησιν καὶ διαχείρισιν εἰς τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., διορίζονται, παύονται ἢ ἀποσπῶνται εἰς τὸ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. δι' ὑπηρεσιακὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

Ἄρθρον 13

Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, καταργεῖται πᾶσα γενικὴ ἢ εἰδικὴ διάταξις, ἀντιτιθεμένη εἰς τὰς διατάξεις αὐτοῦ ἢ ρυθμίζουσα θέματα περιλαμβανόμενα εἰς ταύτας διαφοροτρόπως.

Ἄρθρον 14

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 15

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τοῦ Ταμεῖου Προνοίας Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Μαΐου 1994

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Ἄριθ. Μ. Σ. 1

Σύσταση Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν στὸν Ἱερὸ Ναὸ ΕΙΣΟΔΙΑ τῆς ΘΕΟΤΟΚΟΥ Φαρῶν μετὰ τὴν ἐπωνυμία «ΕΝΟΡΙΑΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΑΡΩΝ - ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ».

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΤΡΩΝ

Ἐχοντας ὑπόψη:

α) Τὶς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 29 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

β) Τις διατάξεις του άρθρου 20 του υπ' αριθ. 1/69 Κανονισμού της 'Ιεράς Συνόδου «περί οργάνωσης και διοικήσεως των 'Εκκλησιαστικών Σωμάτων και 'Οργάνων» σε συνδυασμό προς το άρθρο 67 του Ν. 590/1977.

γ) Τις εκ των 'Ιερών Κανόνων και των Νόμων της Πολιτείας απορρέουσες υποχρεώσεις ήμων δημιουργίας Πνευματικών και Φιλανθρωπικών Έργων προς κάλυψη των σχετικών αναγκών του Χριστεπωνύμου Πληρώματος, αποφασίζουμε:

τη σύσταση και λειτουργία του Πνευματικού 'Ιδρύματος με την επωνυμία «ΕΝΟΡΙΑΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΑΡΩΝ - ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ».

Ο τρόπος διοικήσεως και λειτουργίας του 'Ιδρύματος τούτου θα διέπεται από τους όρισμούς Ειδικού Κανονισμού, ως κατωτέρω, έγκρινομένου παρά της 'Ιεράς Συνόδου της 'Εκκλησίας της Ελλάδος και δημοσιευομένου εις το επίσημο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και την 'Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Πάτρα 11-4-1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ο Πατρών ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΦΑΡΩΝ -
ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΤΡΩΝ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Άρθρο 1

Τίτλος - Έδρα

Στην Ένορία των ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ Φαρών της Ι. Μ. Πατρών, συστήνεται Έκκλησιαστικό Ίδρυμα, το οποίο θα λειτουργεί σε κτίριο που άνεγείρεται για το σκοπό αυτό, παραπλεύρως του 'Ιερού Ναού, σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του, με την επωνυμία «ΕΝΟΡΙΑΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΑΡΩΝ - ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» και θα διέπεται από τον παρακάτω Κανονισμό Λειτουργίας.

Άρθρο 2

Σκοπός

Σκοπός του ένοριακού Πνευματικού Κέντρου είναι να παρέχει πληρέστερη και άρτιότερη ποιμαντική, κοινωνική και πολιτιστική δράση στα πλαίσια της Ορθοδόξου Καθολικής Έκκλησίας, του αρχαίου Έλληνικού πνεύματος και του Έλληνοχριστιανικού πολιτισμού.

Άρθρο 3

Μέσα για την επίτευξη των σκοπών

Η επίτευξη του σκοπού θα επιτυγχάνεται:

1) Με την αξιοποίηση του ανθρώπινου πνευματικού δυναμικού της Ένορίας και την συνδρομή ικανών πνευματικών ανθρώπων, κληρικών και λαϊκών, καθώς και όσων κατ'άγονται από την Κοινότητα Φαρών και κατοικούν στην λοιπή Ελλάδα και το Έξωτερικό.

2) Με την Πνευματική, Λειτουργική, Κατηχητική και Ποιμαντική Διακονία της Ένορίας (Θείον Κήρυγμα, Έσπερινές όμιλίες, θεία Λειτουργία και Κατηχητικά Σχολεία).

3) Με την έρευνα και προώθηση σε δημόσιες συζητήσεις των προβλημάτων που άπασχολούν τους κατοίκους της Ένορίας και της Κοινότητας Φαρών γενικότερα (οργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων και δημοσίων συζητήσεων).

4) Με τη συγκέντρωση λαογραφικού υλικού για τη συνέχιση της λαϊκής τοπικής παράδοσης και της εύρυθμης περιοχής του τέως Δήμου Φαρών.

5) Με την οργάνωση φιλανθρωπικών, ψυχαγωγικών εκδηλώσεων και εκθέσεων.

6) Με τη δημιουργία όμιλου παραδοσιακών χορών, βυζαντινής χορωδίας, πινακοθήκης με έργα ντόπιων καλλιτεχνών, βιβλιοθήκης, κινηματογραφικών προβολών και θεατρικών παραστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Άρθρο 4

Κεντρική οργάνωση - διοίκηση

Το Ένοριακό Πνευματικό Κέντρο υπόκειται στην Πνευματική και Διοικητική έποπτεία της Ι. Μ. Πατρών και διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από: α) τον εκάστοτε Πρόεδρο του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου ως Πρόεδρο, β) από δύο μέλη του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου και γ) από δύο μέλη της Ένορίας, που διακρίνονται για την πνευματική τους κατάρτιση και ώριμότητα.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου διορίζονται για μιά τριετία από το Μητροπολίτη Πατρών ύστερα από έγγραφη πρόταση του Προέδρου του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου.

Το Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας Άντιπρόεδρο, Ταμία και Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 5

Άρμοδιότητες

Άρμοδιότητες του Δ.Σ. του Ένοριακού Πνευματικού Κέντρου είναι οι εξής:

1) Αποφασίζει σε κάθε θέμα που αφορά στην εκπλήρωση των επιδιωκόμενων σκοπών του με σχετική πλειοψηφία των παρόντων μελών και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει ή ψήφος του Προέδρου.

2) Συνεργάζεται με το Έκκλησιαστικό Συμβούλιο του 'Ιερού Ναού Εισόδια της Θεοτόκου και την Τοπική Αυτόδιοίκηση για την προαγωγή και επίτευξη των σκοπών του και διορίζει και το αναγκαίο προσωπικό.

3) Μεριμνά για την εξεύρεση οικονομικών πόρων και την καλή και σωστή λειτουργία του.

4) Συνέρχεται τακτικά κάθε τρίμηνο και έκτακτα μετά από πρόσκληση του Προέδρου, ή αίτηση τριών τουλάχιστον μελών του Δ.Σ. Για την ύπαρξη απαρτίας πρέπει να παρευρίσκονται ο Πρόεδρος ή με έντολή του ο Άντιπρόεδρος και δύο τουλάχιστον από τα μέλη του Δ.Σ.

Άρθρο 6

Το Ένοριακό Πνευματικό Κέντρο διατηρεί διαχειριστικά Βιβλία (Βιβλίο Πρακτικών, Ταμείου και σχετικούς φα-

κέλλους). 'Ο έτήσιος προϋπολογισμός και άπολογισμός του 'Ιδρύματος έγκρίνεται από το Μητροπολιτικό Συμβούλιο τής 'Ι. Μ. Πατρών. Τά δέ βιβλία και γραμμάτια είσπραξεων θεωρούνται από την 'Ι. Μ. Πατρών.

Άρθρο 7

Πόροι του 'Ενοριακού Πνευματικού Κέντρου

Πόροι του 'Ιδρύματος θά είναι:

- 1) 'Ετήσια επιχορήγηση από τον 'Ενοριακό 'Ιερό Ναό τών ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.
- 2) 'Από κάθε φύσεως προαιρετικές είσφορές, δωρεές ή κληρονομίες και κληροδοτήματα.
- 3) 'Εσοδα από τις ίδιες του τις έκδηλώσεις.
- 4) 'Από κάθε παροχή του κράτους ή άλλη νόμιμη επιχορήγηση.

Άρθρο 8

Το τυχόν χρηματικό πλεόνασμα τής διαχείρισεως κατατίθεται σύμφωνα με τά ισχύοντα για τούς 'Ενοριακούς 'Ι. Ναούς.

Τίς τραπεζικές έπιταγές για τήν άνάληψη τών καταθέσεων συνυπογράφουν ό Πρόεδρος και ό Ταμίας του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Άρθρο 9

Σφραγίδα, τελικές διατάξεις

Το «'Ενοριακό Πνευματικό Κέντρο» φέρει σφραγίδα με τόν τίτλο «'Ι. Μ. Πατρών Πνευματικό Κέντρο 'Ιερού Ναού ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΦΑΡΩΝ» που στό κέντρο έχει τήν εικόνα τών Είσοδιών τής Θεοτόκου.

Άρθρο 10

Το 'Ενοριακό Πνευματικό Κέντρο καταργείται με άποφαση του Μ.Σ. τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών, όταν δέν έκπληρώνει τίς έκκλησιολογικές προϋποθέσεις του. Κάθε κινητό και άκίνητο περιουσιακό του στοιχείο, άκόμη και οικονομικό, μεταβιβάζεται χωρίς καμιά άλλη ένέργεια, στον 'Ενοριακό 'Ιερό Ναό τών Είσοδιών τής Θεοτόκου Φαρών.

Άρθρο 11

'Ο παρών ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ίσχύει από τότε που θά δημοσιευθεί, σύμφωνα με τόν Νόμο, στο επίσημο δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και τήν 'Εφημερίδα τής Κυβερνήσεως.

Κάθε τροποποίησή του μπορεί νά γίνει με άπόφαση του Δ.Σ. και ύστερα από έγκριση τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών.

Άρθρο 12

Κάλυψη Δαπάνης

'Από τίς διατάξεις του Κανονισμού αυτού προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Νομικού Προσώπου τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών, τόν ύψος τής όποίας δέν μπορεί νά προσδιοριστεί.

Πάτρα 11-4-1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† 'Ο Πατρών ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Εχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις τών άρθρων 37, παρ. 2, και 67 του Ν. 590/1977, «Περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος», ως και τάς διατάξεις τών άρθρων 33 και 34 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί 'Ιερών Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημερίων», προκειμένου, ίνα προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίου έν τώ 'Ιερώ Ναώ

'Αγίου Γεωργίου - 'Ακαδημίας Πλάτωνος, καλούμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσιν τήν 'Εφημεριακήν ταύτην θέσιν και έχοντας τά υπό του άρθρου 34/1α του αυτού ως άνω Κανονισμού προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας ύποβάλωσιν ήμίν τά νενομισμένα δικαιολογητικά διά τά περαιτέρω.

'Εν 'Αθήναις τή 16η 'Ιουνίου 1994

† 'Ο 'Αθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Εχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις α) τών άρθρων 38, παρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, β) του Ν.Δ. 1398/1973, γ) του Ν. 673/1977 ως και τήν ύπ' αριθ. 2799/16.12.1982 'Απόφασιν 'Ημών «Περί κατανομήσ τών όργανικών θέσεων Διακόνων εις 'Ενοριακούς 'Ιερούς Ναούς τής 'Ιεράς 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών», και προκειμένου, ίνα προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίου προς πλήρωσιν τής κενής θέσεως τακτικού Διακόνου παρ' έκάστω τών κάτωθι 'Ιερών Ναών:

α) 'Αγίας Αίκατερίνης - Πετραλώνων, β) 'Αγίου Γεωργίου - Κυψέλης, γ) 'Αγίου Δημητρίου - Π. Ψυχικού, δ) 'Αγίας Παρασκευής - 'Ομωνύμου Δήμου, ε) 'Αγίου Σπυριδωνος - Σταδίου στ) Κοιμήσεως Θεοτόκου - Φανερωμένης - Χολαργού και ζ) 'Αγίου Νικολάου - Καλλιθέας

καλούμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσιν τή Διακονικήν ταύτην θέσιν και έχοντας τά υπό του άρθρου 34/1α του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί 'Ιερών Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας ύποβάλωσιν ήμίν τά νενομισμένα δικαιολογητικά διά τά περαιτέρω.

'Εν 'Αθήναις τή 16η 'Ιουνίου 1994

† 'Ο 'Αθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερά Μητρόπολις Πατρών

'Εχοντες ύπ' όψει τάς διατάξεις: α) τών άρθρων 38, παρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, β) του Ν.Δ. 1398/1973, γ) του Ν. 673/1977 και προκειμένου ίνα προβώμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίου προς πλήρωσιν τής κε-

νής θέσεως τακτικού Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῷ Ἁγίου Ἀνδρέου Πατρῶν καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πάτραις, τῆ 22α Ἰουνίου 1994

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἀποστόλου Παύλου Ἀμφιπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ν. Ζίχνη τῆ 27η Ἰουνίου 1994

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Σπυρίδωνος Ἀλεξάνδρου, 2) Ἁγίου Γεωργίου Ἐγκλουβῆς, 3) Ἁγ. Γεωργίου Ἐπισκοπῆς Καλάμου, 4) Ἁγ. Νικολάου Καβάλου, 5) Ἁγ. Τριάδος Καλάμου, 6) Ἁγ. Τριάδος Καλλιγονίου, 7) Ἁγ. Παρασκευῆς Καρυᾶς, 8) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Νικιάνας, 9) Θείων Ταξιαρχῶν Σπανοχωρίου, 10) Εἰσοδ. Θεοτόκου Λεύκης Ἰθάκης, 11) Κοιμ. Θεοτόκου Περαχωρίου Ἰθάκης, 12) Θείων Ταξιαρχῶν Πλατρεϊθιά Ἰθάκης, 13) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀνωγῆς Ἰθάκης, 14) Ἁγ. Ἀποστόλων Κατωμερίου, 15) Εὐαγγελιστρίας Περιγιαλίου, 16) Ὑπαπαντῆς Κυρίου Ἀλάτρου, 17) Κοιμ. Θεοτόκου Μαρατοχωρίου, 18) Γεν. Θεοτόκου Σύβρου, 19) Ἁγ. Νικολάου Φτερνοῦ, 20) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀθανίου, 21) Κοιμ. Θεοτόκου Καλαμητισίου καὶ 22) Ἁγ. Ἰωάννου Χορτάτων

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λευκάδι τῆ 28η Ἰουνίου 1994

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΙΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὁδηγορικὸν εἰς Ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Αὐστραλίας.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ «ἐγγύτερη» ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεό.

Μητροπ. Τρανσυλβανίας Ἀντωνίου Πλαμαδεάλα, Σύγχρονη Ὁρθοδοξία - σύγχρονος κόσμος.

Μέγα Α. Φαράντου, Αἱ δύο «οὐσιώδεις» ὄψεις τῆς Ἐκκλησίας.

Χρίστου Κριζώνη, Ἡ ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὸ νόημα τῶν ἱερῶν εἰκόνων κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Πρωτοπρ. Boris Bobrinsky, Ἡ σύγχρονη ἀνθήση τῶν Πατερικῶν Σπουδῶν στὴν Ὁρθοδοξία.

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Ἡ ἐκλογή καὶ ἡ χειροτονία τοῦ Μητροπ. Κυρηναίας κ. Παύλου.

Μ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Τσέτση, Ἡ ἀγγλικανο-λουθηρανικὴ προσέγγιση καὶ οἱ εὐρύτερες ἐκκλησιολογικὲς τῆς ἐπιπτώσεις.

Ἀρχιμ. Μ. Φιλοθέου, Ἀντ. Ἀβραμιώτη, Σερ. Ριβιού, Διακ. Κυρ. Μισιακούδη, Τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα μέσα ἀπὸ τὰ πορίσματα δύο Ὁμάδων.

Ἰωάννου Δ. Δρούλια, Ἀξιοσημείωτα σχόλια στοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Θεανθρώπου («ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»).

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Κανονισμὸς 69/1994 (περὶ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε.). - Προᾶξις συστάσεως ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος.

Παράρτημα.